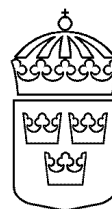

Riksdagens protokoll

2004/05:71

Tisdagen den 8 februari

Protokoll
2004/05:71

Kl. 13.30 – 16.09
18.00 – 22.53

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 1 och 2 februari.

2 § Ledighet

Tredje vice talmannen meddelade att *Kenth Högström* (s) ansökt om sjukledighet under tiden den 14 februari–31 mars.

Kammaren biföll denna ansökan.

Tredje vice talmannen anmälde att *Yoomi Renström* (s) skulle tjänstgöra som ersättare för statsrådet Ulrica Messing under Kenth Högströms ledighet.

3 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Tredje vice talmannen meddelade att voteringen *onsdagen den 9 februari kl. 16.00* skulle utgå.

4 § Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 10 februari kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin, utrikesminister Laila Freivalds, statsrådet Hans Karlsson, statsrådet Ylva Johansson och statsrådet Ibrahim Baylan.

5 § Svar på interpellationerna 2004/05:304 och 307 om samhällets krisberedskap med anledning av stormen i södra Sverige

Anf. 1 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Maud Olofsson respektive Eskil Erlandsson har frågat mig och statsministern vilka insatser jag och regeringen har planerat och vidtagit med anledning av stormen i södra Sverige.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationerna.

Under helgen den 8–9 januari inträffade den svåra stormen i Syd- och Västsverige. Stormen orsakade stora skador på såväl skog, elförsörjning och telekommunikationsförsörjning som väg- och spårframkomlighet. Som påpekats i frågeställningarna har stora volymer egendom förstörts på grund av stormens förödelse med följden att enskilda människor i många fall försatts i en mycket besvärlig ekonomisk situation. Sammantaget finns det många människor som varit utsatta för stora påfrestningar, såväl fysiska som psykiska.

I länsstyrelsernas uppdrag ingår att inom sitt län ansvara för åtgärder för fredstida krishantering och höjd beredskap. Länsstyrelsen ska över hela hotskalan – större räddningstjänstinsatser, extraordinära händelser i kommuner och landsting och svåra påfrestningar på samhället i fred samt vid höjd beredskap och krig – stödja inblandade parter, såsom kommuner, myndigheter och organisationer, i syfte att få till stånd samordning och en gemensam inriktning för de åtgärder som behöver vidtas, såväl före som under och efter en kris. I händelse av ett krisläge ska länsstyrelsen på en sektorsövergripande nivå kunna informera samhällsaktörer och allmänhet om förlopp, konsekvenser och de åtgärder som planeras av ansvariga aktörer.

Jag och regeringen håller oss på olika sätt löpande informerade om att länsstyrelserna upprätthåller en god beredskap i enlighet med sitt uppdrag. Detta kan ske genom de olika återrapporteringar som länsstyrelserna gör direkt till Finansdepartementet och som styrs av det årliga regleringsbrevet men också via de rapporteringar som görs till Krisberedskapsmyndigheten. Dialog förs med Försvarsdepartementet för att utröna eventuella brister och potentiella utvecklingsmöjligheter. Löpande förs naturligtvis också en dialog med respektive myndighet. Exempelvis genomförde Finansdepartementet under hösten 2004 med stöd av Försvarsdepartementet och säkerhetschefen i Finansdepartementet krisledningsseminarier med samtliga länsstyrelser. Länsstyrelsernas krisberedskapsförmåga är också ett viktigt område att diskutera vid de återkommande mål- och resultatdialoger som förs med myndigheterna.

Genom fortlöpande information och dialog med länsstyrelserna och berörda statsråd och departement håller jag mig förvissad om att länsstyrelserna fullgör sitt uppdrag – detta oavsett om en befarad krissituation föreligger eller inte. Den svåra storm som nu inträffat visar också att länsstyrelserna utfört sitt uppdrag på ett föredömligt sätt. Bland annat uppger Sydkraft att de har haft ett mycket bra samarbete med myndigheterna i berörda län. Länsstyrelserna har också stöttat kommunerna i deras arbete, bland annat utifrån de psykosociala aspekterna. Kontakter har tagits med LRF för bildandet av särskilda stödgrupper för drabbade lantbrukare.

En naturkatastrof av en sådan här omfattning berör naturligtvis flera departements ansvarsområden. För att underlätta samordningen av de insatser som krävs för att lösa de akuta problem och lindra de verkningar som uppstår som en följd av stormen har regeringen därför tillsatt en särskild statssekreterargrupp. Gruppen har nära kontakt med andra berörda aktörer. Denna grupp kompletteras med en departementsöverskridande arbetsgrupp på tjänstemannanivå.

Omedelbart på morgonen måndagen den 10 januari skickades en begäran till samtliga länsstyrelser om att till Finansdepartementet inrapportera stormens verkningar i respektive län. Under hand kunde en uppfattning av situationen i landet skapas och fokus läggas på de delar av landet där situationen var mest akut. Tisdagen den 11 januari kompletterades bilden ytterligare genom den information som Finansdepartementet begärde in från berörda departement. Jag besökte själv Kronobergs län den 12 januari för att på plats överblicka situationen och behovet av hjälpinsatser. Flera av mina statsrådskolleger har gjort liknande besök i drabbade regioner.

Berörda länsstyrelser har till och med fredagen den 14 januari dagligen skickat uppdaterade lägesrapporter till Finansdepartementet och Krisberedskapsmyndigheten. Länsstyrelsen i Kronobergs län har även därefter fortlöpande informerat departementet om situationen via dagliga lägesrapporter då länet varit särskilt svårt drabbat.

De fulla ekonomiska konsekvenserna av den förödelse som stormen förorsakat är ännu inte helt klarlagda. Vi vet emellertid att kostnaderna för samhället är betydande och att situationen är mycket svår för många enskilda människor. Regeringen har aviserat vissa insatser och kommer fortsättningsvis att följa utvecklingen mycket noga.

Anf. 2 MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Det är lite hård konkurrens om tiden i dag genom Anja Pärsons slalomåk i VM, men vi är ju modiga män och kvinnor som utmanar detta.

Jag tackar för svaret. Men vad jag först och främst kan konstatera är att man, trots att mina frågor faktiskt är riktade till statsministern, väljer att låta ett annat statsråd svara på interpellationen.

Vad jag också kan konstatera är, möjligen på grund av att statsministern inte svarar, att bara en av de fem frågorna är besvarad.

Frågan om vilka åtgärder som statsministern vidtog med anledning av de varningar som utfärdades för omfattningen av den annalkande stormen är inte besvarad.

Frågan om vilka åtgärder statsministern har vidtagit för att skapa sig en samlad bild av stormens effekter för samhället och för enskilda är inte besvarad.

Frågan om vilka åtgärder statsministern har vidtagit med anledning av dessa effekter är inte besvarad, liksom frågan om vilka åtgärder statsministern har vidtagit och avser att vidta för att lindra de psykiska, sociala och hälsomässiga effekterna av krisen. Men nu finns det ju möjligheter att återkomma, så jag kan kanske få svar på de här frågorna.

Vad jag är bekymrad över och det som gör att jag ställer de här frågorna har att göra med de brister i krisledningsfunktionen som vi såg vid tsunamikatastrofen. Vad jag kan utläsa utifrån det som varit och de rap-

porter som vi fått in från Näringsdepartementet liksom annat som vi begärt att få in är att det inte finns en samlad krisberedskap i Regeringskansliet.

Jag har inte hört någonting om just förberedelser inför den annalkande stormen. Det tog ganska lång tid innan statsministern kommenterade stormen i offentliga sammanhang. Det var i partiledardebatten som det blev en substans i det hela.

Men det är väldigt viktigt att det finns en krisledningsförmåga. Det såg vi i samband med Asienkrisen, och det har vi också sett när det gäller stormen. Att ha en ledningsfunktion är ju till stöd för regeringens agerande i sådana här frågor.

Det handlar om att samla information. Det handlar om att ta in så mycket kunskap som möjligt för att kunna bilda sig en uppfattning – detta är ett ledningsstöd.

Men det handlar också om att ge information till allmänheten. I den här frågan kan man se att just det splittrade angreppssättet, något som regeringen fortfarande ägnar sig åt, ledde till att Ulrica Messing vid ett tillfälle var ute och sade: Ja, visst ska vi spruta mot ohyra i skogen. Men dagen efter kommer Lena Sommestad och säger: Nej, det ska vi absolut inte göra.

Är det någonting som är viktigt i en krisfunktion gentemot de medborgare som vi har som är i kris och som behöver stöd och ledning är det en adekvat information ut till medborgarna och ut till medierna så att man kan känna sig trygg.

Det är också viktigt att man ser att det finns en krisberedskap som handlar om sårbarheten i samhället. Det är inte acceptabelt att man inte kan ringa nödtelefon 112 under så lång tid som det var fråga om i det här sammanhanget. Det är inte acceptabelt att så många hushåll som 4 000 fortfarande är utan ström i de här delarna. Det är inte acceptabelt att telefon och mobil inte funkar i sådana här sammanhang. Var och en kan naturligtvis förstå att det är en extrem situation, men att det under så lång tid inte fungerar är inte acceptabelt ur sårbarhetssynpunkt.

För detta bär regeringen ansvar. Vi har hört statsråd efter statsråd varje gång det har hänt någonting stå upp och säga: Nästa gång kommer det inte att hända, för då kommer vi att öka trycket på dem som utför tjänsterna! Men vi ser ju vad som händer; det är samma sak varje gång. Regeringen säger att nu ska vi ta i med hårdhandskarna. Ingenting händer.

Det är det här som är det allvarliga för Sveriges medborgare. Det finns ingen krisledningsfunktion. Det samlade säkerhetstänkande som behövs för att människor ska kunna känna trygghet finns inte. Det beklagar jag.

Anf. 3 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Även jag vill framföra ett tack för svaret.

Det vi har upplevt i södra Sverige är en nationell katastrof. Då krävs det nationella insatser. Varför är det då en nationell katastrof? Jo, bland annat därför att det fortfarande efter fyra veckor finns ett antal tusen människor som saknar möjlighet att kommunicera med varandra över det normala telefonnätet. Det är fortfarande inemot 10 000 människor som

saknar elektrisk kraft – för att inte tala om all den skog som i dag ligger på marken.

Men det svar jag har fått på min interpellation – och som jag förvisso tackar för – tycker jag är ett svar innehållande ord som är staplade på andra ord. Det saknas substans och innehåll. Det saknas därtill svar på de frågor som jag har framfört i interpellationen. Varför är jag då så angelägen om att få svar på mina frågor? Varför är jag så angelägen om att regeringen handlar med innehåll och substans när den handlar? Jo, därför att jag vill ge människor i södra Sverige framtidstron tillbaka.

Jag är ytterligt allvarligt oroad för att investeringar kommer att utebli och för att arbetstillfällen och sysselsättning kommer att minska i den drabbade regionen därför att människor håller på att tappa just det ord som jag tidigare nämnde, nämligen framtidstro.

Vad kan då bryta detta? Enligt min uppfattning kan ett snabbt agerande ifrån regeringen – som är den verkställande makten i Sverige – göra att man bryter den oro som i dag finns hos många tusen människor. Det är människor som skulle vilja bygga sin framtid i den här drabbade landsändan. De åtgärder vi har sett så här långt är inte nog för att bryta den trend som jag personligen uppfattar med allvar och skärpa. Därför förväntar jag mig nu, statsrådet, att få ett substantiellt svar i nästa replikskifte på mina frågor som är framförda i interpellationen.

Anf. 4 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! Jag har vid ett antal tillfällen deltagit i diskussioner med anledning av stormkatastrofen i södra Sverige. Jag har också haft tillfälle att mycket noggrant följa detta på hemmaplan. Det är ganska naturligt att vi som ledamöter från Kronobergs län har varit väl representerade i de olika debatter som har ägt rum. I min egenskap av ledamot i länsstyrelsens styrelse har jag också följt frågorna mycket noga. Jag hade tillfälle att tillsammans med statsrådet åka helikopter några dagar efter stormen, som han refererade till här tidigare.

Eftersom det rör sig om en nationell katastrof tror jag först och främst att det är viktigt att riksdagen fortsätter att uppmärksamma detta. När den första och andra fasen av dramat nu närmar sig sitt slut måste vi nogsamt följa upp de löften som har givits och de förslag som regeringen lägger fram i riksdagen.

Den första fasen, akutfasen under de första dagarna, har alltså klingat av. Då fick människorna ute i de drabbade områdena sätta alla resurser på prov för att klara krisberedskapen. Då var det den lokala krisberedskapen som över huvud taget hjälpligt gjorde att människor kunde fortsätta. Då var det många tusen människor som med egna insatser var ute och hjälpte Vägverket att göra vägar framkomliga.

Statsrådet talar nu å regeringens vägnar, och jag vill inte höra honom hänvisa till att det och det departementet sköter det och det. Kan statsrådet och regeringen tänka sig att Vägverket har en öppenhet för att vara mottagare och framför allt betala en del av de insatser som dessa människor gjorde under ett antal dagar när de hade strömlöst hemma? Många hade djur i ladugårdar och kris med detta. Ändå var de ute och hjälpte Vägverket med att hantera framkomligheten på våra vägar. De var ute och hjälpte elbolagen att komma fram till de stolpar som låg nere för att de över huvud taget skulle kunna påbörja arbetet.

Prot. 2004/05:71
8 februari

*Svar på
interpellationer*

Den lokala krisberedskapen fick ta den tuffa törnen i början. Nu är det den andra fasen – den då man mödosamt håller på att få tillbaka el och tele. Precis som både Eskil Erlandsson och Maud Olofsson sade här finns det 4 000 abonnenter bara i Kronobergs län som fortfarande saknar el. Många lever med detta lilla helvete – ursäktat ordet, fru talman – under de här dagarna. Dessutom innebär det stora merkostnader.

Jag vill ställa en fråga till statsrådet och till regeringen. Här kommer att finnas en lång rad rättsliga konflikter, och rättsfrågor kommer att komma upp. Vem ska betala merkostnaderna? Jag upplever redan nu att det börjar bli så att enskilda familjer och hushåll får bollas mellan försäkringsbolag och eldistributörer, där ingen riktigt vill ta i frågan trots att alla är medvetna om att människorna drabbas av betydande merkostnader. Andra har fått gå till socialen och få förskott. Sedan har de dessutom förmodligen att utkāmpa rättsliga dispyter med försäkringsbolag och eldistributörer. Jag tycker att det finns all anledning att fundera över om regeringen där på något sätt skulle kunna agera åtminstone i form av en utvidgad rättshjälp för dessa människor.

Nästa fas är att försöka rädda de stora värden som är på väg att spolieras. Regeringen har presenterat förslag, men här gäller det också att ha en långsiktig krisberedskap när de akuta faserna har passerat. Man måste också våga kunna tänka lite annorlunda och i lite friare banor så att människorna får se lite ljus i det mycket, mycket stora mörker som finns där nere. Det är precis det som Eskil Erlandsson har varit inne på här – jag delar helt hans uppfattning. Så kan man återskapa lite av framtidstron.

Ett stort antal miljarder kronor ligger i dag på backen. Ett stort antal av de miljarderna kommer förmodligen inte att kunna räddas. Men det finns ett antal miljarder som kan räddas om regeringen agerar kraftfullt och ingjuter lite framtidstro i en långsiktig krisberedskap.

Anf. 5 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Tack, Eskil Erlandsson och Maud Olofsson, för interpellationerna!

Det här året började med stora katastrofer både i världen och här hemma i Sverige. Det ger naturligtvis många olika känslor och även eftertänksamhet för oss alla. En sak kan vi säga – att krisberedskapen över huvud taget kan vara bättre på alla områden.

Jag hade möjlighet att åka till mitt grannlän Kronoberg, som drabbades kraftigare än vad Kalmar län gjorde. När jag hade varit i Ljungby och Växjö och åkt däremellan sade jag till mina kolleger i bilen: Det här är ju nästan som om det hade varit krig! Människor har fått så mycket förstört, skogen är förstörd för 30–40 miljarder kronor, barnen har inte kunnat gå till skolan, man har fått evakuera äldre människor och man har inte kommit åt att komma med matdistribution. Det ser i princip ut som ett slagfält.

Än i dag finns det personer i Kalmar län som saknar ström. Det var minus tolv grader där i natt. Detta är otroligt allvarligt. Alla behöver ju elektricitet för sitt dagliga liv.

Depressionen har brett ut sig bland enskilda skogsägare. Redan har 14–15 dött. För många är depressionen så svår att man har tagit sitt eget liv på grund av att hela ens livsverk, kanske farmors och farfärs skog, är förstört, och man vet inte hur det kommer att bli.

Man känner också osäkerhet över hur det blir med försäkringsbolagen. Alla hade inte försäkring, men de som hade det känner en stor oro. Stormen 1969 var också en stor tragedi då skogen förstördes. Inte någon fick ut något av försäkringsbolagen. Därför kanske man kan förstå den vanda och ångest som många människor i dag känner inför framtiden.

Fru talman! Jag vill fråga ministern: Vilka direkta åtgärder tänker ministern vidta för att lugna människor och skapa framtidstro, som Anders G Högmark talade om? Vad är ministern beredd att säga i talarstolen i dag till svenska folket? Vilken trygghet kan ministern ge svenska folket?

När allting var kaotiskt fungerade inte heller vare sig radion eller telefonen. Många lyssnar på lokalradion, och därifrån ska all information förmedlas. Så var det också i Kalmar län. Men även lokalradion var svår att höra på sina håll.

Telefonen fungerade inte, inte ens mobiltelefonen fungerade. Det är första gången i mitt relativt långa liv som det inte går att ringa 112 på mobiltelefonen. Vilka åtgärder är ministern beredd att vidta när det gäller telefon- och radiosystem?

Anf. 6 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru talman! Jag vill tacka Eskil Erlandsson och Maud Olofsson som har skrivit dessa interpellationer. Det är viktigt att diskutera dessa frågor efter den nationella kris som framför allt vi som bor i södra Sverige upplever. De tidigare inläggen i den här debatten visar att vi alla har olika bilder av verkligheten.

På söndagsmorgonen den 9 januari omkring kl. 7.30 utsågs Växjö flygplats till räddningsflygplats. Där skulle de flygplan och helikoptrar som behövdes kunna landa. Det behövdes olika material och människor som kunde hjälpa till i krisen.

Jag tror på fullaste allvar att det över huvud taget inte fanns någon människa som kunde förutse att detta skulle hända. Så är det varje gång när en stor nationell kris inträffar. Vi kunde aldrig förutse exakt hur det skulle bli.

Under de samtal som jag har haft med kommunalråden främst i Kronobergs län har man pekat på framför allt två saker som man upplevde som lite värre än en del andra saker.

Den ena saken var att numret 112 inte fungerade. Det är allvarligt om 112 inte fungerar om man är sjuk, bor i glesbygd och har 50–100 meter till närmaste granne. Bor man lite mer centralt kan man kanske ropa på en granne för att få hjälp, men det går inte om man bor mer ensligt. Detta är någonting att ta med sig inför framtida beredskap för kriser. Man bör se över hur man kan arbeta för att åstadkomma en förbättring.

Den andra saken gäller lokalradion. När det är kris i landet ska den fungera som informationskanal. Det har fungerat mer eller mindre bra – det har varierat lite enligt de olika rapporter som har kommit in. Men på vissa ställen fungerade inte heller lokalradion, utan även den var utslagen. När man inte har något ljus, inget vatten, ingen värme och inte ens någon lokalradio blir livet ganska tyst och man vet ingenting om vad som händer i omvärlden.

Min fråga till ministern är alltså: Vad kan vi förbättra angående numret 112, lokalradion och dess informationsskyldighet?

Anf. 7 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! När det gäller skedet före stormen finns det – som jag sade i mitt svar – en beredskap hos länsstyrelsen där man tränar inför olika scenarier. Senast i höstas hade man en ganska stor genomgång av länsstyrelsernas krisberedskap. I efterhand kan man alltid säga att man inte räknade med precis det scenario som uppstod, men där kommer man alltid att ha svårt att träffa precis rätt.

Efter att olyckan hade hänt hade jag redan på morgonen dagen efter stormen kontakt med min statssekreterare som, för att få en samlad bild, i sin tur hade pratat med länsstyrelserna och begärt in en ordentlig rapport om vad som hade hänt ute i landet och också för att få information om vad man hade satt i gång med ute i de tre länen, Halland, Jönköping och Kronoberg. Skadorna var kanske mest omfattande i Kronobergs län eftersom det var det län som var mest utsatt av stormen.

Därefter har jag också haft personlig kontakt med landshövdingarna och diskuterat de olika insatser som har gjorts, framför allt med Lagrell i Kronoberg och även med Engqvist i Jönköping. Jag följde också utvecklingen på plats i Kronoberg. Tillsammans med Anders G Högmark såg vi på krisledningscentret.

Det är inte bara länsstyrelserna som har gjort en bra insats i det här arbetet, utan det har också följts upp på ett föredömligt sätt av kommunerna. Jag har varit i Hylte kommun och tittat på hur man hade jobbat med olika saker på ett bra och effektivt sätt.

Sedan har vi kunnat notera att det har funnits brister. Vissa saker borde ha fungerat bättre. Framför allt kan vi kritisera elförsörjningen, och där håller jag med interpellanterna. Det är inte acceptabelt att människor fortfarande är utan ström.

Med det system som vi har för elförsörjningen blir man inte förvånad över att det är så många som inte har ström när man ser hur det ser ut i skogen. Det kan vara ett lager av tio träd som ligger ovanpå varandra över ledningarna som nu är bara skrot. Man får helt enkelt bygga upp allt igen.

Jörgen Andersson gjorde en utredning om elsäkerheten där han tittade på detta. Men elbolagen ville inte ha någon lagstiftning på området, utan man gjorde en *deal* där de gjorde ett frivilligt åtagande. Samtliga interpellanter tillhör ju inte dem som vill att man ska lagstifta i första hand utan tycker att var och en ska ta sitt ansvar.

I efterhand kan vi se att elbolagen inte tog det ansvar som de sade att de skulle ta, vilket jag beklagar. Det föranledde statsrådet Sahlin att med skärpa säga att det nu är slut med att lova och inte hålla det. Vi måste ha ett säkrare nät, och på många håll handlar det om att gräva ned ledningar för att man ska kunna ha en beredskap för dessa typer av skador. Det samma gäller telenäten.

Till sist ska jag kommentera 112-numret. Egentligen har man en god beredskap, men mobiltelefonnätet slogs ut därför att den back-up som man hade på mobiltelefonstationerna bara hade 3–4 timmars beredskap. När mobiltelefonerna inte längre fungerade ringde folk till 112 i mera triviala ärenden. Det ska ju egentligen användas vid allvarlig fara. Men nu ringde man dit och frågade om andra saker. 112-numret blev alltså överbelastat av samtal som inte hörde hemma där på grund av att det ordinarie mobiltelefonnätet inte fungerade. Därför uppstod en risk för att

de som verkligen var i nödsituation inte kunde få den hjälp som de behövde. Mig veterligen har det inte lett till dödsfall eller till stor och allvarlig skada på grund av att man inte kom fram.

Det hade kunnat hanteras på annat sätt. Här måste beredskapen vara bättre, framför allt när det gäller mobiltelefonnäten men också de fasta telefonnäten.

Prot. 2004/05:71
8 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 8 MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Statsrådet är mycket angelägen om att prata om länsstyrelsernas beredskap och om vad som hänt lokalt och regionalt. Jag måste säga att jag är jätteimponerad, både när det gäller tsunamikrisen och när det gäller stormen, av den lokala krishanteringsförmågan.

Jag besökte Ljungby för inte så länge sedan och tittade på hur man samverkar mellan kommunen, polisen, militären, alla civila organisationer och andra som samverkar. De är otroligt duktiga. De hade en sak i sinnet, att hjälpa människor. De sade: Vi struntar i vem som är ansvarig. Nu ska vi hjälpa människor.

Det är det här som jag tycker ska stå som modell för hur vi ska göra på den nationella nivån. Det handlar om att hjälpa människor. Det handlar om att ställa upp med alla myndigheter vi har så snabbt som möjligt för att kunna göra bra saker för människor. Det som jag är kritisk mot är att krisledning verkar vi ha fått på nästan alla nivåer utom i Regeringskansliet. Det är det som är det allvarliga.

Statsrådet säger: Men det är så svårt att förutse en kris. Ja, men det är själva krisens natur. Vi kommer inte heller att kunna förutse nästa kris. Men krisledning är i sig en kompetens som vi måste ha för att kunna leda i sådana här sammanhang.

När vi pratar infrastrukturfrågor är det också viktigt att se hur allvarligt samhället slås ut. Där måste regeringen vara ytterst självkritisk.

Nu säger statsrådet att Mona Sahlin ska ta i med krafttag. Ursäkta, men jag är inte så imponerad, och jag har inte så stora förväntningar. De stora krafttagen kan jag se framför tv-kameror i debattsoffor i morgon-tv. Men när det kommer till konkret handling är ju statsråden lika tandlösa varje gång. Och det är inte så att människor upplever att det blir bättre.

I slutet av 80-talet och i början av 90-talet föreslog vi att man skulle bygga för en digital allemansrätt, det vill säga att vi skulle gräva ned fiberkabel i hela Sverige och se till att bygga bredband åt alla människor. Om vi hade gjort det då hade vi satsat någonstans mellan 60 och 70 miljarder kronor. Vi hade samtidigt kunnat lägga ned elledningarna och sluppit mycket av det trassel som inte sker bara i stormens spår utan som också sker varje gång som det blåser och är snöoväder.

Regeringen har inte det här sättet att se på infrastruktur utan försöker krypa undan sitt ansvar så fort någonting uppstår och skyller på den ena efter den andra. Och vilka är det som drabbas? Jo, det är människor som nu dag ut och dag in inte har elström, inte har den trygghet som man så väl behöver i ett samhälle av i dag.

Sedan tycker jag att det är fantastiskt att se alla de ideella insatserna. Jag tycker också att statsrådet skulle kunna uttrycka en tacksamhet till alla som har röjt ledningsgator, röjt vägar och hjälpt statliga myndigheter för att det här ska fungera bättre. Det är ju de som har gjort de verkliga insatserna. De har med stora risker varit med ute och hjälpt till att ta

undan skog. De förtjänar stor respekt och en stor uppskattning från oss ledande politiker från alla partier för de stora och fantastiska insatser de har gjort.

Då vill jag koppla in på en fråga som statsrådet ännu inte har varit inne på, och den gäller den psykosociala miljön. I en situation där så många människor har mått så dåligt och varit så ledsna över att se barnomens skogar falla ned och fått se hela sina livsverk försvinna har man ställt upp och gjort allt det här.

Jag tycker att det är en fantastisk sak att se att vi ändå har den här kraften på landsbygden. Centerpartiet vurmar naturligtvis för den lokala servicen, för att de här funktionerna ska finnas på landsbygden, därför att där har vi just de här värdena som vi så gärna vill ha i vårt samhälle.

De här människorna förtjänar stor uppskattning. Och jag tycker att regeringen skulle se till att organisera sitt arbete så att livet för dessa människor blir säkrare, enklare och tryggare framöver.

Anf. 9 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag tror att vi alla kan vara överens om att lokalt och regionalt har arbetet fungerat på ett bra och tillfredsställande sätt. Man har hjälpt människor på det sätt man ska och kan hjälpa människor i en svår situation.

Men frågeställningen är nu: Hur kommer man ur den kris som en landsända i Sverige är i just nu? Hur återfår man framtidstron, livslusten och investeringsviljan i den här delen av landet? Ja, jag ser inget annat – eftersom statsrådet och jag bland andra är överens om att detta är en nationell katastrof som fordrar nationella insatser – än att det kommer nationella insatser. Det innebär att människor får löften om olika hjälpinsatser, alltifrån att hjälpa till i strider mellan försäkringsbolag och enskilda, mellan försäkringsbolag och småföretagare, mellan elleverantörer och enskilda hushåll, till ytterligare insatser för att hjälpa den skogsnäring som går på knäna i den södra landsändan just nu. Det är angeläget att återskapa framtidstron, därför att den ju ska bidra till att bygga ett bättre Sverige framöver, bidra till att öka skatteintäkterna så att vi kan utveckla och behålla den välfärd vi har och så vidare.

Hur, statsrådet, ska vi göra detta på ett bra sätt? Jo, genom ytterligare snabba åtgärder från regeringens sida. Det går inte att vänta, därför att för varje dag som går bryts ju människor ned. Jag ser detta med egna ögon. Jag har det i min närhet. Det är bråttom, statsrådet. Kom nu med ytterligare åtgärder! Detta säger jag inte för att kritisera de åtgärder som så här långt har vidtagits. Det skogliga program som så här långt är presenterat är i sina beståndsdelar inte alls dumt, men det räcker inte. Det måste kompletteras med till exempel ett transportbidrag, för att ta ett exempel på den skogliga sidan. Det måste kompletteras med ett löfte, för att ta en annan sida, om att få hjälp med de processer som kommer en masse, det vet vi, med kraftföretag och med försäkringsbolag.

Anf. 10 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! I nationella kriser är det väldigt viktigt med ett inspirerande politiskt ledarskap. Historien ger entydiga besked om detta. Det var ingen slump att Churchill på morgnarna efter Blitzen på nätterna var

ute och visade sig med cigarr, gjorde V-tecken och ingöt livsmod hos människor.

Nu har många statsråd varit på plats nere i Kronobergs län och i andra län, och människor har sagt: Nu hoppas vi att de gör någonting. Utgångspunkten, och det tror jag har varit atmosfären i kammaren över huvud taget, har varit att inte rikta kritik mot de saker man har ställt i utsikt utan att bara göra en viss form av kritiskt granskande av vad som kommer ut av detta.

Livet går ju alltid vidare, säger man. Och det är ju alldeles uppenbart att allteftersom månaderna går kommer det politiska intresset att minska. Men för tusentals människor i södra Sverige, inte minst i de mycket hårt drabbade kommunerna i mitt eget hemlän, kommer livet framöver att bli väldigt annorlunda.

Efter ett antal månader har de förhoppningsvis rett ut en mängd saker för att klara sin akuta familjeekonomi, förhoppningsvis med någon form av rättshjälp. Statsrådet gav inget som helst svar, och att tiga är att samtycka. Om jag får tolka det så är statsrådet uppenbarligen intresserad av att ta upp den tanken så att människor inte ska behöva plågas av den typen av frågor.

När det gäller frågan om Vägverket också har ett visst betalningsansvar för alla de insatser som tusentals frivilliga inom LRF-rörelsen har gjort har statsrådet inte sagt någonting. Jag hoppas att tiga är att samtycka.

Det är alltså kolossalt viktigt när det nu är så många miljarder kronor som går till spillo där nere att det blir möjligt med långsiktiga insatser som, precis som Eskil Erlandsson och andra varit inne på, kan ingjuta mod och framtidsstro. Eljest kommer mörkret att fortsätta, och livet för väldigt många människor kommer inte att bara tillfälligt vara annorlunda utan år efter år vara mycket annorlunda och väldigt svårt, och för några kanske så svårt att de inte orkar gå vidare.

Anf. 11 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Skogen är ju vårt lands guld. Jag bor bredvid Mönsterås bruk. Jag har varit där på studiebesök, och då har man berättat hur många procent av skogsnäringen som är en förutsättning för våra jobb.

Därför är det ännu viktigare att det finns ordentlig krisberedskap och ordentliga system som träder in när något så här oväntat händer.

Samtidigt vill jag påstå att något sådant som att radio och telefon fungerar handlar om människors inneboende trygghet. Det är förvisso riktigt, som ministern sade, att vi inte har kunnat se några dödsfall eller farligare olyckor på grund av att det inte fungerade. Men hur tror ministern att det har skadat förtroendet och människors trygghet?

Jag hörde vid något tillfälle att det sades att om man ville ha mer information om hur det var skulle man gå in på www. och så vidare. Det går väl inte när man inte kan få i gång datorn. Jag är medveten om att vi har teknikaliserat allting. Det hjälper ju inte om man varken kan höra radion eller sätta på datorn, telefonen eller strömmen. Det är en fullständigt kaotisk situation för många människor.

I glesbygden där många bor ensamma i sina stugor är det en fruktansvärd känsla av maktlöshet. Man kan inte nå mig. Jag kan inte kommunicera med någon människa.

Prot. 2004/05:71
8 februari

Svar på
interpellationer

Jag tycker att det är hög tid att regeringen ger åtminstone ett par förslag på hur människor ska kunna känna sig tryggare än vad man gör nu. En sak är säker: Den 7 januari kände man sig tryggare än vad man gör efter den 8 januari. Det tror jag att vi vågar påstå.

Till slut vill jag ställa en fråga. Skulle ministern kunna tänka sig att initiera någon form av ekonomisk ersättning i form av traktamente – som till exempel vi får när vi är här? Nu har man varit strömlös och kanske fått gå ut och äta. Det skulle vara ett bevis för att man bryr sig.

Anf. 12 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru talman! Jag vill bara bekräfta det som Chatrine Pålsson sade om hurtigheten från bland annat nyhetsuppläsare på radio. Mycket hurtigt meddelar man att om du vill veta mer om stormens efterverkningar, gå in på www.nyheterna.

Jag har träffat en hel del människor de senaste veckorna som ser rött när de hör detta hurtiga. Frågan om hur man uttrycker sig i olika sammanhang när det är kris på olika sätt är kanske också något som vi behöver ta med oss på vägen.

Jag har full förståelse för att ministern inte hann med alla våra frågor under sitt inlägg. Jag vill kort komma tillbaka till det som handlar om lokalradion.

Det handlar mycket om hur svaga eller starka sändare man har. För Kronobergs del är det nere i Markarydstrakten en svag sändare i dag. När en sådan här kris inträffar får man inte information från Radio Kronoberg – alltså den lokala radion – med de lokala rösterna som man känner igen, utan från grannlandet. Det är klart att man då känner sig frustrerad. Det är ett problem i sådana här krislägen.

Jag vill passa på att här från talarstolen tacka alla vardagshjältar som på olika sätt på frivillig väg och via sina arbeten har hjälpt väldigt många människor i länet. Det handlar om Räddningstjänsten, men också om ambulanspersonal som har kört sjuka personer där en resa som normalt tar 40–45 minuter har tagit tre och fyra timmar. Det handlar om alla inom hemtjänsten som har gått genom vatten för att hjälpa gamla människor. Det är många vardagshjältar i detta.

Samtidigt har många sagt: Varför kan inte jag få hjälpa till? Varför kan inte jag få göra något? Utifrån det vill jag ställa frågan: Kan regeringen tänka sig att ta initiativ till marknadsföring och hjälp med små ekonomiska medel till alla våra frivilligorganisationer och att vi nu passar på att rekrytera och utbilda människor där?

Anf. 13 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag tar den sista frågan först. Jag tror att man kan fundera en del kring frivilligorganisationerna. Jag tror att man ska vara ärlig och säga att även om den här stormen är den värsta på 100 år vet vi att det med förändringen i klimatet kan hända saker framöver.

Oavsett var i landet det händer kommer samhället i sin helhet att vara beroende av frivilliga insatser för att man ska kunna överbrygga. Det kommer aldrig att gå att ha en nationell styrka som finns till hands och klarar detta. Man är beroende av frivilligorganisationers och enskildas insatser.

Jag kan bara understryka det Maud Olofsson säger. Det har naturligtvis gjorts oerhört goda insatser i detta. Jag var själv i Hylte och träffade en LRF-avdelning. Jag följde dem ut och såg att de har röjt ledningar. De hade ett system där man organiserade sina medlemmar. De var kontrakterade med Sydkraft att rycka in vid sådana här tillfällen. De gjorde naturligtvis en god insats. Frivilliga ställde också upp på ett väldigt bra sätt.

I spåren av den kris vi hade i Asien för vi en diskussion kring nationell krisledning för att se hur den beredskapen ska se ut.

Jag tror att det är väldigt viktigt att se att regeringen inte bara är statsministern eller enskilda statsråd. Hela regeringens agerande är också de myndigheter och resurser som står till förfogande. Det har gjorts många insatser på central nivå för att organisera och se till att man har kontakt med sina myndigheter och så vidare. Om det händer ute i landet är naturligtvis länsstyrelserna och den beredskap som finns där väldigt viktiga för att detta går ut i landet och fungerar.

Med landshövding Lagrell pratade jag om att när något dyker upp vill man ofta att någon ska ta över. Den situationen uppstår ofta. Kommunerna tycker att länsstyrelserna ska ta över beredskapen. Jag delar landshövdingens bedömning när han säger att det bästa är att var och en gör det han är bäst på. Hemtjänsten har koll på de gamla som bor i stugorna och ser till att de får besök. I Kronobergs län var 600 militärer engagerade och åkte ut och knackade dörr och såg till att inte gamla frös, eller att man i alla fall lindrade kylan. Man såg till att ingen var utan mat och vatten.

Det verkar som om det har fungerat väl. Det har varit stora nationella insatser.

När det gäller försäkringsfrågor har jag två gånger träffat Försäkringsförbundet för att diskutera försäkringsfrågorna både efter Asienkatastrofen och här nere.

Det är särskilt ett försäkringsbolag som är extra hårt drabbat när det gäller stormen. Man har försäkrat mig att man hanterar detta på bästa sätt och ska göra det så snabbt som möjligt. Om det uppstår frågor där försäkringsbolagen inte lever upp till vad de säger är jag naturligtvis beredd att agera. Jag har den dialogen med Försäkringsförbundet att man ska ha en hantering gentemot kunderna som är värdig den rådande situationen.

Det här är ju en speciell situation där många är hårt drabbade. Man har tillräckligt besvärligt av sin situation utan att man ska behöva bråka om självklara saker. Det är viktigt att peka på.

Jag vill också kommentera det som Maud Olofsson säger om kritik. Det är lätt att vara efterklok. Det var ingen som väckte frågan att det skulle grävas eller göras på det ena eller andra sättet.

Precis som jag hänvisade till tidigare har jag inte mött några propåer här i kammaren om att man skulle totalsocialisera elnätet för att få total kontroll. Vi har bolag som har ansvar för att sköta detta. Vi tycker inte att de har skött det så som de har lovat. Vi agerar starkt för att detta ska rättas till. Det ska grävas ned ledningar. Det ska investeras. Det är inga fattiga bolag det handlar om. De tar hem rejäla vinster till sina aktieägare. Det vore rimligt att en del av den vinsten lades i säkrare elnät till kunden. Detsamma gäller telenäten.

Anf. 14 MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! När det gäller båda de här kriserna har man lokalt och regionalt varit väldigt duktig. Det är nationellt som vi har en del kvar att göra.

Statsrådet säger att vi diskuterar den nationella krisledningen. Det är angeläget att vi gör det. Det borde inte vara någon stor sak för regeringen att se att man behöver just den kompetensen för att kunna agera effektivt och smart när krisen uppstår.

Kriser går inte att förutse. Det ligger i krisens natur. Det sade också Åke Pettersson i sin sårbarhetsutredning.

Jag tycker att det är viktigt att se samhällets funktioner. Nu nedrustar vi mycket av samhällets funktioner nära människorna. Service försvinner. Man plockar oftast längst ut. Vad händer vid en kris? Jo, det är människor längst ut som behövs. I Ljungby hade vi räddningstjänst, militär, polis, kommun – alla de som jobbade gemensamt.

Det var det som var så viktigt för att åtminstone skapa något slags trygghet för de människor som nu är drabbade.

De sade till mig: Centralisera nu inte all verksamhet. Dra inte bort det lilla halmstrå som vi har för att få denna service, därför att vi kan organisera det, och vi finns nära människorna.

Det tredje som jag tycker är viktigt att se utifrån den här debatten är att vi nu väntar på förslag från regeringen.

Det är lätt att vara efterklok om digital allemansrätt. Ja, jag är jätteleadsen för att riksdagen inte förstod att detta var en framtidsinvestering. Nu kanske man får göra alla dessa saker till mycket större kostnader.

Men vi i Centerpartiet var inte efterkloka. Det var precis utifrån dessa utgångspunkter som vi ville låta samhället ta ansvaret att se till att gräva ned bredband i backen. Då skulle man också ha gjort det med elnäten.

Till sist vill jag, som Eskil Erlandsson, säga: Ge lite framtidstro! De människor som är drabbade vill veta att det finns en tro på framtiden, att det finns något att hoppas på och att de kanske kan reda ut ekonomin. Då finns det en oändlig kraft i detta. Men de måste få signaler om att någon tror på dem och att någon vill hjälpa dem i deras situation. Och det är från den högsta politiska ledningen som det behövs.

Anf. 15 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag ska vara kortfattad i mitt sista inlägg. Jag börjar med att framföra ett tack till statsrådet för debatten. Det är som vanligt trevligt. Samtidigt vill jag upplysa om att i den statsbudget som statsrådet i en annan egenskap har varit med om att ta fram är det minus 12 miljoner kronor till landets frivilligorganisationer – detta sagt apropå att det nog är fler än Maud Olofsson som tycker att de är värda ett omnämnande men också en peng i detta sammanhang.

Vi vill alltså komma ur krisen i vår del av landet. För att detta ska vara möjligt är det, som jag flera gånger har försökt påpeka från den här talarstolen, nödvändigt med ett snabbt agerande från regeringens sida som innebär att ett skogspaket två kommer fram och det snabbt och att regionala och statliga organ får besked om att de snabbt får mer pengar så att de till exempel kan vidmakthålla och helst förbättra det delvis raserade vägnätet. Det vägnätet kommer att bli än mer raserat med tanke på all den skog som ska tas från området. Allt detta måste ske för att uppnå

det yttersta av målen, nämligen att återbörda den framtidstro som jag har upplevt att vi har haft i den delen av landet som jag kommer från.

Prot. 2004/05:71
8 februari

Anf. 16 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! När det gäller skogen känner interpellanterna väl till det paket som har lagts fram. Det handlar om att i det akuta skedet se till hur man snabbt kan få fram tillräckligt med skogsmaskiner och avverkningsresurser och också hur man ska kunna ta till vara detta virke så att man i första hand räddar värdet på det. Vi vet att sågtimmer inte får ligga för länge i skogen. Det handlar också om förvaring. Även stöd till vägar finns med och så vidare. En rad olika insatser har gjorts. Det gäller bland annat transportstöd för att detta virke ska kunna fördelas över landet så att det inte skapas problem på andra ställen. Detta gäller det akuta skedet.

Jag är väl medveten om att det kommer att vara översysselsättning i den här regionen när man tar vara på virket. Men vi vet också att det kommer en tid senare då det kommer att avverkas mindre. Det måste också finnas en beredskap för det. Det kommer i nästa skede. Det handlar också om de enskilda skogsägarna. Det handlar bland annat om hur skogskontot ska se ut och vad man kan göra i fråga om det för att lindra. Detta är lite grann av det som kommer steget efter och som inte är lika akut. Det handlar om återplantering som kommer att vara en stor fråga. Ska man ha bara granskog där nere? Vi bör också föra en diskussion om huruvida man ska ha mer av blandskog. Ni känner till hela den debatten lika väl som jag.

Jag tycker att det system och den linje som finns i detta ändå är att insatsen från regeringens sida är att man ska se till att de som har drabbats också kommer så väl ur detta som det över huvud taget är möjligt med tanke på den kris som de har haft.

Till sist skulle jag vilja säga att en sådan här händelse föranleder att man måste fundera. Det är inte bara fråga om elledningar och telefonledningar. Vi måste också fundera på beredskapen på landsbygden över huvud taget. Hur har vi det själva i våra hus? Vad kan vi göra där för att underlätta och ha en bättre beredskap? Det kan vara fråga om att man har någon form av reservvärme. Jag tycker att det har blottats att många enskilda har varit väldigt utlämnade i och med att det inte har funnits några alternativ. Jag tycker att vi skulle ha en debatt om att vi ska vara bättre rustade när det händer nästa gång, vilket vi hoppas att det inte gör, men man vet aldrig.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2004/05:326 om UD och demonstrationerna av falungong i Göteborg

Anf. 17 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Cecilia Wigström har frågat mig om det är min bedömning att Wienkonventionen om konsulära förbindelser kan och bör tillämpas direkt av polisen vid handläggning av demonstrationstillstånd.

*Svar på
interpellationer*

Vidare frågar Cecilia Wigström om vilka åtgärder jag är beredd att vidta så att Wienkonventionen på ett tydligt sätt inte står över svenska grundlagsstadgade rättigheter som yttrande- och demonstrationsfrihet.

Slutligen vill Cecilia Wigström veta vilka åtgärder jag avser att vidta för att UD inte ska blanda sig i ärenden om demonstrationstillstånd som handläggs av polismyndigheten.

Inledningsvis vill jag understryka att det självfallet inte ankommer på en departementschef att bedöma vilka bestämmelser som tillämpas av självständiga myndigheter i enskilda fall. Jag konstaterar emellertid att de bestämmelser om immunitet och privilegier som stadgas enligt Wienkonventionen om konsulära förbindelser har införlivats i svensk rätt genom 1976 års lag om immunitet och privilegier.

I samband med att en konvention införlivas i svensk rätt genom lag görs bland annat en bedömning av om dess bestämmelser står i strid med svensk grundlag. Såväl regering som riksdag fann i sin granskning av Wienkonventionen att så inte är fallet. Jag ser därför ingen motsättning mellan bestämmelserna i Wienkonventionen om konsulära förbindelser och de i Sverige grundlagsstadgade rättigheterna om yttrande- och demonstrationsfrihet. Tillämpningen av Wienkonventionens regler är givetvis oberoende av vilken utländsk beskickning som berörs och vilken opinionsyttring det handlar om.

I det aktuella fall som ligger till grund för Cecilia Wigströms interpellation har den lokala polismyndigheten i Göteborg helt korrekt vänt sig till UD för att rådgöra om hur Wienkonventionens lydelse ska tolkas i ett ärende där polismyndigheten sedan självständigt har fattat beslut.

Anf. 18 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka utrikesministern för svaret.

För alla som sitter på läktaren och undrar varför jag har ställt dessa frågor vill jag berätta vad det egentligen handlar om.

I Göteborg ligger det kinesiska konsulatet nere vid grönsakstorget, och ett antal falungongdemonstranter står dagligen utanför konsulatet på andra sidan gatan. Det är två–fyra personer som fridsamt och tyst ibland delar ut flygblad till besökande och passerande människor.

Den kinesiska konsuln tycker att detta är obehagligt. Han har klagat hos polisen och vill att demonstranterna ska flytta till andra sidan Vallgraven som rinner utmed grönsakstorget i Göteborg.

Jag vill göra klart att det kinesiska konsulatet självklart ska känna sig välkommet i Göteborg och i Sverige. Men våra lagar måste gälla – våra grundlagsstadgade rättigheter att demonstrera och att få uttrycka våra åsikter. Men jag kan också förstå att kineserna tycker att det är jobbigt. Problemets kärna är egentligen att demonstrationsfriheten inte finns i Kina. Demonstranterna står där för att protestera mot de övergrepp som dagligen sker i Kina.

Jag har vänt mig till utrikesministern med den här frågan därför att polisen har frågat UD om råd när det gäller hur man ska hantera den här frågan. Ska man tillmötesgå det kinesiska konsulatet och flytta på demonstranterna? Då har en tjänsteman på UD i ett brev svarat att Wienkonventionen innebär att man måste skydda konsulatet från intrång och skadegörelse. Det är självklart. Det är inte det som det handlar om här. Och man rekommenderar att polisen ska försvåra kontakten mellan de-

monstranter och besökare till konsulatet. Att försvåra kontakten mellan demonstranter och besökare är i princip som att dra undan mattan för hela demonstrationen. Man demonstrerar ju för att få ut sitt budskap och berätta vad man tycker.

Jag tycker att det är allvarligt att en UD-tjänsteman på detta sätt springer den kinesiska regimen ärenden.

Det är absurt med tanke på de fridsamma former demonstrationerna har och hur demonstranterna alltid uppträder. När jag berättade för min frisör att jag hade ställt den här interpellationen sade hon: De demonstranterna märker man ju knappt.

Jag tackar utrikesministern för svaret. Jag tolkar det utrikesministern säger i svaret om att det inte finns någon motsättning mellan Wienkonventionen och vår grundlag som att UD-tjänstemannen har gjort fel. Tjänstemannen har tolkat det som att det finns ett problem här. Demonstranterna kan inte fortsätta som vanligt. Det finns en krock mellan grundlagen och Wienkonventionen. UD-tjänstemannen har därför dragit slutsatsen att Wienkonventionen står över grundlagen och har rätt polisen att flytta demonstranterna.

Utrikesministern säger nu att det inte finns någon konflikt mellan vår grundlag och Wienkonventionen. Man kan demonstrera utanför konsulatet och ändå upprätthålla de krav som kineserna kan ställa på oss som värdland att skydda deras konsulat från intrång och skadegörelse. Så tolkar jag svaret.

Jag skulle vilja ställa en fråga för att få ett förtydligande av att jag har tolkat svaret rätt. Jag skulle vilja höra ett avståndstagande från utrikesministern, att hon tar avstånd från UD-brevet och att hon ger ett tydligt besked till medborgarna i Göteborg som undrar vad som gäller i Sverige. Upprätthålls vår demonstrationsfrihet eller inte?

Anf. 19 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag vill för klarhetens skull inledningsvis understryka att jag står bakom det Laila Freivalds som utrikesminister här har föredragit. Jag står också bakom de tydliga ställningstaganden som regeringen tidigare har gjort när det gäller falungong och dess verksamhet i Sverige och i Kina.

Det är ingen tvekan om att Kina inte är någon demokrati. Mänskliga rättigheter åsidosätt. Man respekterar inte religionsfriheten. Vi vet att denna rörelse och andra som har uppfattningar som inte ligger i regimen linje undertrycks. Människor har svårt att få uttrycka sig och blir i många fall förföljda. Dödsstraffet är i sin omfattning förfärande.

Jag har följt Folkpartiets agerande när det gäller falungong under årens lopp. Jag har blivit lite förvånad över att ett parti som så ofta hävdar rätten för homosexuella att leva det liv de själva har valt, rätten att uttrycka sig fritt, demonstrationsfrihet och så vidare så okritiskt blir rörelsens handgångna och dess redskap.

Det är nu dags att tala om att vi ska hävda rörelsen falungongs rätt att utöva sin humbug och sitt hopkok av tro och vetenskap. Vi ska också hävda dess rätt att hävda sin uppfattning i Kina. Men vi måste också kunna våga granska den och dess målsättning. Vi vet inte vad den har för mål.

Prot. 2004/05:71
8 februari

*Svar på
interpellationer*

De ljuger när man ställer frågor om det. De svarar undvikande. De har missbrukat bland annat mitt förtroende när jag har tagit emot dem här i riksdagen. Det är den enda organisation som jag har tagit hand om som har missbrukat det genom att försvinna i Riksdagshuset så att vi har haft problem att samla ihop dem, och så vidare.

Nu har de insett att man inte kan bete sig så om man ska kunna komma tillbaka till riksdagen. Men det finns en hel del att fundera över. Jag har också lagt märke till att de när andra grupper har demonstrations-tillstånd gärna är där och på något sätt vill ta över andras demonstrationer och möten. Det finns en hel del att fundera över.

Jag har diskuterat med dem och ställt frågan: Hur ser ni på homosexuella? Svaret blir då att jag inte har förstått. Om jag är tillräckligt insatt i deras lära kommer jag att förstå att man inte kan vara homosexuell. Man kan heller inte ha några förhållanden över etniska gränser. De tror att det är rymdvarelser som har introducerat väldigt mycket av den teknik vi har i dag. Gång på gång finns det väldigt mycket man kan ifrågasätta.

Vi får akta oss för att okritiskt bli ett redskap för rörelsen. Samtidigt måste vi också säga att även om de har en konstig uppfattning, rentav en tokig uppfattning, ska de få hävda den. Vi måste ha båda ingångarna samtidigt om vi ska bli trovärdiga. Det finns oerhört lite granskning av falungong i dag i Sverige. Jag tror att det bara är Sydsvenskan som över huvud taget har skrivit en kritiskt granskande artikel.

Om någon är emot någonting som vi är kritiska till sväljer vi gärna det budskapet med hull och hår. Det gynnar inte utvecklingen i Kina, och det gynnar inte den svenska debatten.

Anf. 20 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Cecilia Wigström frågar om demonstrationsrätten upprätthålls i Sverige. Svaret är: givetvis. Det sker genom polisens beslut. Det är dess uppgift att säkerställa att demonstrationsfriheten upprätthålls i vårt land.

Anf. 21 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag frågade Laila Freivalds om hon ville ta avstånd från UD-brevet klart och tydligt. Det hade varit på sin plats med tanke på hur grovt det var. Det är en UD-tjänsteman som råder polisen att försvåra kontakten mellan demonstranter och besökare till ett konsulat. Det är en tjänsteman som vill begränsa demonstrationsfriheten. Det är klart att medborgarna börjar undra.

Jag skulle ge utrikesministern rådet att tydligt ta avstånd från UD-tjänstemannens brev. Vi har i dagarna följt en annan skandal med Dramatiska institutet. Det är elever som har gått för långt. I morse såg jag rektorn för Dramatiska institutet tydligt stå och säga att han tar avstånd från det eleverna har gjort men att han stöder dem.

Det är inget märkligt. Det borde rentav vara på sin plats att också utrikesministern någon gång kunde ta avstånd från de felaktigheter som UD begår. Annars blir ministern själv ansvarig för sådana grova övertramp. Det grova övertrampet är att UD går kinesernas ärenden.

Jag vill poängtera att jag själv, till skillnad mot vad Carina Hägg vill måla upp, definitivt inte är ett redskap för falungong. De har sin rörelse,

och jag är inte medlem i deras rörelse. Jag själv ser mig gärna som ett redskap i demokratins tjänst.

Jag är förtroendevald. Jag vill slåss och kämpa för de grundläggande rättigheter som finns i vår grundlag, nämligen rätten att demonstrera och få uttrycka sig fritt. Det är vad jag engagerar mig för.

Om det är så att Carina Hägg har frågor om vad falungong är och gör är det något som snarare bör tas upp med justitieministern eller Säpo så att de kan titta på rörelsen. Det har väl ingenting med utrikesministern och Utrikesdepartementet att göra.

Det har funnits skäl att engagera sig i det här fallet just därför att demonstrationsfriheten har ifrågasatts och är hotad. Då engagerar jag mig. Jag engagerade mig också sist när kinesiska generalkonsuln i Göteborg för ett och ett halvt år sedan ville stoppa närradiosändningarna. Konsuln gick runt och tog kontakt med politiker och förvaltningschefer i kommunen och ville dra in bidraget till falungongs närradiosändningar för att tysta kritiken.

Det är vad kineserna vill; de vill tysta kritiken. Jag vill att de som vill uttrycka någonting annat och kritisera de övergrepp som sker i Kina ska få komma till tals. Det är vad det handlar om. Jag väntar på att utrikesministern ska ta avstånd från UD-brevet.

Anf. 22 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag konstaterar än en gång att jag tycker att regeringen är väldigt tydlig och väldigt klar i dessa frågor och har en hög profil. Det välkomnar jag. Samtidigt beklagar jag att Folkpartiet genom sin representant här inte medger att man har agerat på det här sättet vid upprepade tillfällen från Folkpartiets sida. Man har gjort sig till redskap för organisationen.

Man har okritiskt stått upp för dem utan att säga: Hur är det, gäller inte homosexuellas rättigheter när det handlar om falungong? Då är det inte viktigt. Det är heller inte viktigt att demonstrationsfriheten respekteras och att man respekterar andra organisationers mötesrätt.

Man ska vara trovärdig. Det är viktigt att man är det i dessa frågor. Ska man som Cecilia Wigström säga vara ett redskap för demokrati måste man också hävda den i alla dess delar och inte göra det selektivt när det passar en själv för något annat syfte.

Vi blir mycket trovärdiga inför kineserna om vi också vågar granska rörelsen. Jag tror att vi vinner på det i det långa loppet, inte som Folkpartiet och Cecilia Wigström låta oss vara ett redskap för falungongs mycket märkliga och mystiska teorier.

Anf. 23 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Polismyndigheten i Göteborg har helt korrekt vänt sig till UD för att konsultera angående tolkningen av Wienkonventionen om konsulära förbindelser. Jag har ingen inblick i hur den rådgivningen har gått till, och jag har ingen anledning att ta ställning. Cecilia Wigström anser sig ha underlag för att göra bedömningar. Jag undandrar mig det.

Anf. 24 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Fru talman! Det är mycket märkligt ifall utrikesministern inte har satt sig in i det här ärendet inför interpellationsdebatten. Jag kan mycket väl

Prot. 2004/05:71
8 februari

Svar på
interpellationer

skicka över till Utrikesdepartementet och ministern det e-postmeddelande som har skickats från departementet, där det uttryckligen står en rekommendation till polisen i Göteborg från UD att man ska ”försvara direkt kontakt mellan besökare till konsulatet och demonstranter”. Det har skickats ut från utrikesministerns departement. Det är mycket anmärkningsvärt att en tjänsteman på UD vill begränsa demonstrationsfriheten och går Kinas ärenden. Jag hade hoppats att utrikesministern skulle ta avstånd från det brevet i den här debatten.

Till Carina Hägg vill jag säga att jag aldrig tidigare hört anklagelserna om att falungonganhängare inte skulle respektera homosexuellas rättigheter. Om det stämmer är det allvarligt. Självklart står jag som folktopartist upp för de homosexuellas rättigheter. Jag vet att Kina sprider oerhört mycket propaganda om falungong. Det är ett stort land med en stor propagandaapparat som ger sig på varenda en som försöker att kritisera, och de skapar olägenheter för falungonganhängare. Jag är rädd för att det är Carina Hägg som har drabbats av den kinesiska propagandan.

Anf. 25 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! I ett ärende där en myndighet konsulterar UD i tolkningen av en lagstiftning utfärdas inga rekommendationer. Det är någonting som Cecilia Wigström påstår, men det är inte sant. Dessutom drar Cecilia Wigström våldsamma slutsatser av ett slag som hon saknar underlag för.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2004/05:332 om arbetsgruppen för tortyrprevention i Turkiet

Anf. 26 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Alice Åström har frågat mig vad jag som företrädare för Sverige som enskild stat, liksom som företrädare för Sverige i EU i relationerna med Turkiet, avser att göra för att förmå turkiska myndigheter att upphäva sitt beslut om stängning av arbetsgruppen för tortyrprevention samt återlämna det material som fråntagits gruppen.

Låt mig först säga att jag välkomnar att frågan om hur de mänskliga rättigheterna i Turkiet respekteras blir uppmärksammas. Sverige har under lång tid understrukit betydelsen av denna fråga, och vi kommer att fortsätta att uppmärksamma den så länge det behövs. Jag är också glad att det finns ett brett partiöverskridande intresse för detta och för den aktiva stödkommittén för mänskliga rättigheter i Turkiet, som omfattar företrädare för samtliga riksdagspartier.

Jag har också tagit del av Amnestys appell, som Alice Åström åberopar. Det är inte de turkiska myndigheterna som stängt advokatsamfundets arbetsgrupp för tortyrprevention eller beslagtagit dess arbetsmaterial. Det beslutet har advokatsamfundets ordförande själv fattat. Som grund för sitt beslut anför han att gruppen finansierats av EU som under en täckmantel av mänskliga rättigheter egentligen vill splittra Turkiet. Enligt Amnesty är det också advokatsamfundets egen förvaltning som har beslagtagit arbetsmaterialet och datorerna.

Jag kan inte spekulera om vilka faktiska syften eller krafter som ligger bakom ordförandens beslut i en enskild organisation. Det är en fråga främst för advokatsamfundets egna medlemmar. Uppgifter förekommer också om att vissa av dem nu försöker driva fram ett beslut om att arbetsgruppen för tortyrprevention ska återbildas.

Men jag kan konstatera att arbetsgruppen för tortyrprevention, som bildades år 2001 och, mycket riktigt, uppbär ett stöd från EU-kommissionen, har gjort lovvärda insatser i sitt arbete med rättshjälp åt tortyroffer. Upplösandet av gruppen har också följts av skarp och omfattande kritik från såväl allmänhet som enskilda organisationer i Turkiet.

Turkiets pågående anpassning till EU har inneburit stora framsteg i respekten för mänskliga rättigheter. Den turkiska regeringen har deklarerat nolltolerans mot tortyr, och frågan har givits hög prioritet. En rad lagändringar har genomförts. Förtursbehandling ges till mål som rör tortyr. Fängelsedomar kan inte längre omvandlas till böter. Åtal kan nu väckas mot poliser som misstänks för tortyr, utan att tillstånd först inhämtats från polismyndigheten.

För de turkiska myndigheterna ligger nu utmaningen i att genomföra dessa reformer ute i samhället. Tortyr eller illabehandling fortsätter att förekomma men bedöms av EU-kommissionen, liksom av ledande MR-organisationer, till exempel Amnesty och Human Rights Watch, ej längre ske systematiskt. Lokala MR-organisationer i sydöstra Turkiet bekräftar att tortyren minskat väsentligt i regionen, liksom att den inte längre är systematisk.

Från Sveriges sida kan vi inte ingripa i en enskild organisations beslut eller agerande. Det är ändå min förhoppning att det värdefulla arbete som arbetsgruppen för tortyrprevention bedrivit ska kunna återupptas. Genom vår ambassad i Turkiet kommer vi att följa den fortsatta utvecklingen.

Jag kan samtidigt försäkra Alice Åström om att i såväl min och den svenska regeringens som EU:s dialog med de turkiska myndigheterna kommer vi att fortsätta att starkt betona betydelsen av kampen mot tortyr och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna.

Anf. 27 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka utrikesministern för svaret. Den här frågan har blivit ganska komplicerad. Precis som utrikesministern sade är det inte en myndighet som har beslagtagit materialet och upplöst arbetsgruppen mot tortyr i Turkiet, utan det är advokatsamfundet självt och dess ordförande som har ingripit. Samtidigt finns det en komplikation som gör att jag ändå tycker att det är angeläget för Sveriges utrikesminister att i EU-sammanhang och i dialogen med Turkiet ta upp den här frågan.

Amnesty lyfter fram den starka oro som man har när det gäller de beslagtagna pärnarna och datorerna från arbetsgruppens kontor. Materialet innehöll en massa konfidentiella vittnesmål, foton och annan dokumentation om 575 anmälda fall av tortyr. Amnesty befarar att det beslagtagna materialet inte bara hamnar inom advokatsamfundet, utan det kan också hamna hos myndigheter. Man är oroad för att människor ska råka ut för trakasserier från myndigheter, att de riskerar att fängslas på nytt eller utsättas för ny misshandel eller tortyr. Man ska inse att det i de här fallen faktiskt är anklagelser gentemot staten Turkiet och dess myndig-

heter som finns dokumenterade i materialet. Oron hos dessa människor är väldigt stor.

Det är den ena aspekten som gör att det är viktigt att man i Turkiets förhandlande med EU, där mänskliga rättigheter ska vara på dagordningen, lyfter upp de här frågorna i samtalen med de turkiska representanterna för att påvisa att man har ögonen öppna, att man är medveten om risken och att man också ser till att dessa människor inte råkar illa ut.

Den andra aspekten, fru talman, som gör att det finns en anledning att lyfta upp frågan, även om det inte handlar om myndighetsutövning, är att det här har varit ett EU-finansierat projekt. Projektet har varit oerhört framgångsrikt och haft stor betydelse i Turkiet när det gäller att arbeta mot tortyr och förnedrande behandling. Det har fått ett genomslag i många andra länder som har sett den här gruppens arbete som en förebild. EU har med sitt bidrag till projektet drivit på utvecklingen i Turkiet. När Turkiet nu har gått in i en förhandling inför ett fullständigt EU-medlemskap är det viktigt att lyfta upp denna fråga och betona att de projekt i Turkiet som stöds av EU för att utveckla de mänskliga rättigheterna heller inte får riskera att slås sönder på det sätt som hänt med det här projektet.

Fru talman! Jag vill höra utrikesministerns åsikter när det gäller att lyfta upp just det här fallet och oron, EU-projekt som blir sönderslagna inom det här viktiga området i Turkiet. Är det här en fråga som man avser att lyfta upp, även om det officiellt inte handlar om en myndighet?

Anf. 28 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Som jag sade i mitt svar följer vi det här ärendet via vår ambassad. Så gör naturligtvis alla andra EU-länder också. Det är av intresse för oss som har varit med och finansierat den här verksamheten och ser den här verksamheten som mycket central att arbetsgruppen kan återuppta sitt arbete, vilket vi hoppas att den ska kunna göra. Det finns också en oro för att det material som stod till arbetsgruppens förfogande kommer i orätta händer. Men eftersom det är advokatsamfundet självt som har tagit hand om materialet har man också ett ansvar för det materialet. Advokatsamfundet, om vi bortser från dess ordförande och hans agerande, har ju ändå egna etiska regler för det ansvar som följer med advokatuppdraget.

Jag håller med Alice Åström om att det av flera skäl finns anledning för oss att följa hur hanteringen av den här frågan blir i fortsättningen. Det handlar inte så mycket om finansieringen utan om innehållet i det uppdrag som den här arbetsgruppen hade och det viktiga i att ett samhälle försöker förändra sig och komma bort från tortyren. Jag känner ändå en viss tilltro till att advokatsamfundet i Turkiet är kapabelt att hantera denna fråga på ett sådant sätt att enskilda personer i vart fall inte blir lidande.

Anf. 29 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Det känns väldigt positivt att utrikesministern säger att man följer detta noga och att man har uppmärksammat detta ur flera olika aspekter. Det finns ytterligare en aspekt, nämligen att den turkiska regeringen också har en ganska betydelsefull roll i det här sammanhanget

när det gäller opinionsbildning och vilka signaler man ger om hur man vill se utvecklingen.

Det finns ju en lagstiftning i Turkiet där man försöker att ta viktiga steg framåt. Artikel 95 i den turkiska strafflagen säger att en av skyldigheterna för advokatsamfundet i Turkiet är att skydda och försvara lagen om de mänskliga rättigheterna och verka för dess tillämpning. Där finns det en möjlighet att utöva påtryckningar på Turkiet att leva upp till sin egen lagstiftning.

Jag tycker att det är ganska uppenbart att det som advokatsamfundets ordförande genomförde genom den här räden där man beslog materialet och de uttalanden han har gjort egentligen ligger väldigt långt ifrån det Turkiets egen strafflagstiftning säger att advokatsamfundet ska verka för. Det finns ju en möjlighet för myndigheterna att agera där också.

Vi är helt överens om att det inte är en finansieringsfråga. Men EU har en mängd projekt runtom i världen i länder som har regeringar som inte vill stärka de mänskliga rättigheterna. Vi har upprepade gånger sett att olika EU-projekt, till exempel i Vitryssland, snarare ställer till problem och utnyttjas av regeringen för att förfölja människor. Ska EU ha en trovärdighet när det gäller kampen för mänskliga rättigheter och stöd till organisationer som arbetar för detta i olika länder måste de också känna att EU, i och med att man stöder projektet, tar på sig ett visst ansvar att verka för att skydda dessa grupper. Jag tror att det också är en viktig signal. Inför de här förhandlingarna har Turkiet ganska stora krav på sig, och man uppmärksammar och följer detta väldigt noga. Då är det viktigt att man lyfter upp de här frågorna.

Fru talman! Efter det utrikesministern sade i sitt förra inlägg känner jag mig ganska säker på att man har uppmärksammat detta och att man följer det noggrant. Jag tror faktiskt på den svenska riksdagens makt. Jag tror att det också har en betydelse för utvecklingen i världen att vi tar upp de här frågorna här och att vi har den här debatten. Därför behöver vi också lyfta upp de här frågorna här i kammaren även om vi inte alltid kan ge alla de exakta svaren och även om vi inte alltid kan agera och göra olika saker så att allt blir rätt och riktigt.

Jag tror att bara det faktum att vi diskuterar och debatterar det och den uppmärksamhet som detta har fått i flera länder och från flera utrikesministrar också sätter ett tryck på advokatsamfundet i Turkiet. Jag tror att det är till hjälp för att utveckla de mänskliga rättigheterna där.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2004/05:333 om svensk-eritreanska medborgares rättigheter i Eritrea

Anf. 30 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Alice Åström har frågat mig om jag avser att protestera mot hur Ogbachristos Kifleyesus behandlades av eritreanska myndigheter. Vidare frågar Alice Åström vad jag avser att göra för att få Dawit Isaak fri och för att verka för ökad respekt för de mänskliga rättigheterna i Eritrea.

Prot. 2004/05:71
8 februari

*Svar på
interpellationer*

Jag vill först uttrycka mitt deltagande med Kifleyesus anhöriga. Som Alice Åström framför blev han arresterad i samband med ett besök i Eritrea år 2001. Sverige har sedan dess på olika sätt verkat för att påskynda den rättsliga processen. Vi har tagit upp ärendet både med Eritreas justitieminister och utrikesminister, liksom med den eritreanska ambassaden i Stockholm.

Det bör noteras att Kifleyesus frigavs i juli 2004 efter rättegång där den svenske ambassadören närvarade. Därefter stannade han emellertid kvar i Eritrea för att överklaga domen. Han var missnöjd med utslaget eftersom han i och för sig frigavs, men ändå förklarades skyldig. Både Kifleyesus och åklagarsidan överklagade därefter domstolens utslag. Sedan fängslades Kifleyesus på nytt. Under hösten blev hans hälsotillstånd försämrat, och strax före jul flyttades han till sjukhus där han senare avled. I dagsläget är det viktigaste att fortsätta ansträngningarna för andra svenskar som har olika typer av problem i Eritrea.

I detta sammanhang är det självklart oerhört angeläget att fortsätta att verka för att Dawit Isaak ska släppas fri och för att vi omgående ska få konsulärt tillträde. Jag har vid flera tillfällen här i riksdagen redogjort för våra olika ansträngningar för Dawit Isaak. Låt mig återigen betona att vi arbetar på flera olika sätt för att nå framsteg. Det ligger dock i sakens natur att vi inte kan offentliggöra alla delar av vårt agerande.

Vad gäller den övergripande frågan, om svenskars rättssäkerhet i Eritrea, vill jag klargöra några saker. Utrikesdepartementet blir regelbundet kontaktat av svenskar med eritreanskt ursprung som planerar besök i sitt gamla hemland. Det kan även handla om personer som är födda i Sverige men har släktingar i Eritrea. Dessa personer beviljas oftast inte visum av den eritreanska ambassaden i Stockholm i sina svenska pass för att besöka Eritrea. I stället utfärdar den eritreanska ambassaden en eritreansk identitetshandling. Detta innebär att dessa personer under sitt besök i hemlandet ses enbart som eritreanska medborgare av de eritreanska myndigheterna. Detta medför i sin tur exempelvis att man måste ansöka om utresetillstånd för att lämna Eritrea och återvända till Sverige. Det gör också att det blir mer komplicerat för Sverige att praktiskt bistå svenska medborgare i Eritrea.

Det är min uppfattning att alla de svensk-eritreaner som bor i Sverige borde ha möjlighet att fritt besöka sitt gamla hemland och återvända utan problem. Vi arbetar konstant på flera fronter – bilateralt, genom våra nordiska kolleger och genom EU – för att bistå svenska medborgare som på något sätt blivit nödställda i Eritrea.

Situationen vad gäller respekt för de mänskliga rättigheterna i Eritrea är allvarlig. Eritrea är ett av världens fattigaste länder, och detta innebär att även rättsväsendet präglas av stor kapacitetsbrist. Pressfriheten och religionsfriheten är kraftigt inskränkt. Eritreas regering tar ofta det spända läget i landets relation till Etiopien som intäkt för en alltmer repressiv politik.

EU för inom ramen för Cotonouavtalet en politisk dialog med Eritrea med särskilt fokus på frågorna om mänskliga rättigheter och demokrati. Dialogen går långsamt men innebär dock en möjlighet för EU-kretsen att ta upp allvarliga fall och särskilda situationer. EU är också starkt engagerat i samarbete med bland annat FN och Afrikanska unionen för att nå en lösning på gränstvisten mellan Eritrea och Etiopien.

Sverige verkar på så sätt främst genom EU för en ökad demokratisering och stärkt respekt för de mänskliga rättigheterna i Eritrea.

Prot. 2004/05:71
8 februari

Anf. 31 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka utrikesministern för svaret.

Det här är ju en fråga som har återkommit i den här kammaren vid ett flertal tillfällen, det vill säga hur de svensk-eritreanska medborgarnas rättigheter blir kränkta i Eritrea. Precis som utrikesministern sade har den svenska regeringen agerat. Man har tagit upp ärendet med Eritreas justitieminister och utrikesminister och också med ambassadören här i Stockholm. Utrikesministern säger också att man inte öppet kan deklarerat alla åtgärder som man har vidtagit och arbetat med under den här tiden.

Men tyvärr, fru talman, kan vi nu konstatera att det för Kifleyesus redan är för sent. Han avled i Eritrea utan möjlighet att komma tillbaka till Sverige.

Nu har vi Dawit Isaak, som fortfarande sitter kvar, och efter alla år som nu har gått har uppenbarligen de försök och de åtgärder som man har vidtagit från svensk sida inte lett någonstans, eftersom vi inte har fått någon lösning på det.

Min fråga till utrikesministern blir alltså ändå: Finns det ytterligare åtgärder som man är beredd att vidta nu för att ta ytterligare ett steg? Uppenbarligen är man inte beredd att från Eritreas sida reagera på de åtgärder man har vidtagit hittills, och det här känns hopplöst.

När man tittar på det här infinner sig frågan: Hur har den svenska regeringen protesterat efter dödsfallet? Har man varit väldigt tydlig med att det här är fullständigt oacceptabelt? Har Sverige i EU-dialogen drivit frågan om de svenska fallen som allvarliga eller särskilda händelser, eller avser man att lyfta upp de här ärendena? Och på vilket sätt agerar Sverige, både i EU-dialogen och på egen hand, vad gäller Eritreas sätt att behandla svenska medborgares visumansökningar, som innebär att de svenska medborgarna om de åker till Eritrea blir tvungna att ansöka i Eritrea om utresetillstånd för att få åka tillbaka till sitt hemland?

Det här är otillständigt, och jag vet att det här påtalas, men det känns väldigt oroande eftersom ingenting händer. Uppenbarligen finns det inga åtgärder hittills som Eritreas regering verkar ta till sig. Vad finns det ytterligare för åtgärder som regeringen är beredd att vidta? Min oro, fru talman, är att nästa dödsfall kommer att komma. Nästa dödsfall riskerar att bli Dawit Isaak, och det är något som absolut inte får hända. Därför måste man agera och agera starkare nu.

Anf. 32 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Alice Åström för att hon har väckt den här interpellationen som är så oerhört viktig. Jag vill också uttrycka mitt deltagande med Ogbachristos Kifleyesus anhöriga, när han nu har gått bort i eritreansk fångenskap.

Nu är det oerhört viktigt att lägga all kraft på Dawit Isaak, som är kvar i eritreansk fångenskap, så att han inte går samma öde till mötes.

Jag ställde en skriftlig fråga till utrikesministern i januari när jag fick det här beskedet om Kifleyesus dödsfall, och undrade då vad som kommer att göras för Dawit Isaak. Jag har länge krävt att utrikesministern själv skulle åka ned till Eritrea och på det sättet markera vilken vikt vi

*Svar på
interpellationer*

lägger vid Dawit Isaaks fall. I höstas kom beskedet från regeringen att man tänker skicka någon högnivåperson ned till Eritrea. Jag ställde då frågan i januari: När kommer den här resan att äga rum? Det har vi inte fått något besked om. Då fick jag svaret att man inte kan berätta det därför att det är sekretessbelagt och ett känsligt ärende.

Jag kan acceptera det svaret, men jag tycker också att det är lite märkligt: När det passar Utrikesdepartementet vill man säga att sekretess råder och att man inte kan berätta vad som görs, men uppenbarligen passade det väldigt väl att gå ut i medier i höstas och säga att man skulle skicka ned en person till Eritrea. Ganska ofta faller det i smaken att gå ut och berätta vad som händer när man kan få lite tidningsrubriker.

Jag tänker inte fråga när den här resan kommer att bli av, för jag antar att utrikesministern inte kommer att svara, men det skulle vara intressant att veta om utrikesministern kan berätta vem som tänker åka dit ned. Vem är det ni har tänkt skicka ned till Eritrea?

Någonting vi skulle kunna göra för att sätta press på Eritrea är att stoppa EU:s bistånd till landet. Jag tycker verkligen att vi inte kan köpa oss till en dialog med Eritrea, det vill säga att vi måste betala ut bistånd för att ens kunna prata med landet. Jobbar man inte för mänskliga rättigheter, och ser man inte till att det är befolkningens bästa som är målsättningen för landets regering, ja, då ska inte regeringen få några pengar. I konsekvens med att vi avbröt det svenska biståndet till Eritrea på grund av situationens allvar där nere är det också riktigt att arbeta för att EU stoppar sitt bistånd till Eritrea. Är ministern beredd att verka för att stoppa EU:s bistånd? Det vill jag också ha svar på.

En tredje fråga till utrikesministern gäller vad vi kan göra på plats. Ambassadör Löfgren har sagt i uttalanden i medier efter dödsfallet att det är väldigt svårt att för honom verka som ambassadör från Stockholm. Då undrar jag: Vad kan vi göra mer, på plats, för att dagligen stöta på de eritreanska myndigheterna? Finns det några planer på att ytterligare använda de fem EU-ambassadörer som finns i Asmara för att trycka på?

Anf. 33 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Dawit Isaak är en person som vi har anledning att kämpa för, åtminstone för att få besöka honom. Vi har inte hört någonting om honom på flera år. Vi vet egentligen inte om han lever. Vi vet inte hur han mår. Det här är en oerhört prioriterad uppgift för UD, tillsammans med de andra fall vi har – Dawit Isaak är dessvärre inte det enda fallet. Det finns flera. Det här är också något som andra EU-länders medborgare råkat ut för, så här har vi verkligen anledning att samarbeta inom EU. Vi kommer att fortsätta att ta upp de här frågorna konsulärt, och vi tar upp dem i den politiska dialogen.

Det handlar ju om att få till stånd en situation där man kan pressa Eritreas regering till att inse att det inte är acceptabelt för omvärlden med den humanitära situation som finns i Eritrea och den totala bristen på respekt för mänskliga rättigheter.

Det bistånd som finns från EU gäller i första hand humanitärt bistånd men också ett visst utvecklingssamarbete. Det utvecklingssamarbetet finns till just för att Sverige ska kunna bidra konkret till att utöva påtryckningar för att få till stånd förbättringar när det gäller mänskliga rättigheter och demokrati. Det redskapet vill vi inte avhända oss.

När det gäller Sveriges agerande på plats har vi en Stockholmsbase-rad ambassadör som reser ned när det bedöms vara en bra åtgärd. Vi har dessutom ett samarbete med andra, framför allt nordiska, ambassader – den norska ambassaden har vi ett mycket nära samarbete med – så att vi på det viset ska kunna ha en kontinuerlig och icke avbruten kontakt där nere.

Vi undersöker och överväger också olika möjligheter för hur vi ska gå vidare med alla de ärenden vi har. I ett visst läge kan vi komma att bedöma att ett besök på minister- eller statssekreterarnivå skulle kunna föra ett ärende framåt, och då är vi naturligtvis beredda att pröva den möjligheten. Men nu ligger som sagt var i sakens natur att jag inte kan informera om alla detaljer i de här känsliga processerna, eftersom det skulle riskera att motverka vårt huvudsyfte: att bistå svenska medborgare.

Anf. 34 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Det viktiga i den här frågan, det som har varit frågan till utrikesministern, även om man inte kan redogöra för alla åtgärder man vidtar, är om man är beredd att trappa upp ytterligare. Är man beredd att vidta nya åtgärder, eftersom det är så uppenbart att de tidigare åtgärderna inte har räckt? Ingenting har ju hänt. Där tror jag att man måste agera väldigt skarpt.

Jag vill lyfta frågan om man skulle vara beredd att stoppa EU:s bistånd. Där måste jag säga att jag håller med utrikesministern. Det vore problematiskt att stoppa EU:s bistånd i det här läget eftersom det är ett humanitärt bistånd.

Det är en mycket svår balansgång. Är det meningen att befolkningen i Eritrea ska lida ännu värre för att en svensk medborgare sitter fast där? Jag tror inte att det är riktigt rätt väg att gå, att dra in det humanitära biståndet.

Däremot är det oerhört viktigt att man har möjlighet till påtryckningar när det gäller utvecklingsbiståndet, som landet faktiskt är i ganska stort behov av. Där är det möjligt att ompröva. Även om det delvis är ett rättsligt bistånd, ett bistånd för att utveckla mänskliga rättigheter, ser vi att den utvecklingen inte kommer någonstans i Eritrea. Vi ser ingen positiv utveckling, och då måste man ändå ställa sig frågan om biståndet på det området har något syfte eller om det snarare bidrar till att ge Eritreas regering något slags finansiering. Det är den biten man skulle kunna ifrågasätta.

Jag hoppas verkligen, precis som utrikesministern sade, att man från EU:s sida inte drar in det humanitära biståndet, för det vore allvarligt.

Jag måste ändå ställa en fråga till utrikesministern. Rekommenderar man från UD:s sida att eritreaner som vill göra ett besök i Eritrea inte bör åka på de villkor som Eritrea i dag ställer? De villkoren innebär att man inte får ha en visumansökan i sitt svenska pass, vilket uppenbarligen är ett brott mot alla regler på det här området, och att svenska medborgare ska behöva söka utresetillstånd för att åka tillbaka till Sverige. Det måste vara en grundläggande fråga där man också driver på, inte bara i de enskilda fallen.

På vilket sätt agerar man för att få Eritreas regering att ändra ståndpunkt i det sättet att behandla svenska medborgare med eritreanskt ur-

Prot. 2004/05:71
8 februari

Svar på
interpellationer

sprung som även kan vara födda i Sverige? Det kan inte vara rimligt att vi från svensk sida accepterar att den eritreanska ambassaden i Sverige får agera på det sättet. Där måste vi kunna utöva större påtryckningar än vad vi kan göra nere i Eritrea. Det skulle kunna förbättra läget för dem som ändå åker dit. Den situation som råder i dag gör det svårt för Sverige att bistå. På vilket sätt agerar man när det gäller den frågan?

Anf. 35 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Fru talman! Utrikesministern antyder i sitt svar att någon på minister-nivå eller statssekreterarnivå eventuellt kan tänkas åka ned till Eritrea. Det är ett bra steg på vägen, även om man kan tycka att det kunde ha hänt för länge sedan. Det är tre och ett halvt år sedan Dawit Isaak fängslades.

Jag vill uppmana regeringen att verkligen skicka någon på minister-nivå, helst utrikesministern själv. Det bar ju frukt när vi jobbade för att få Mehdi Ghezali frigiven. Utrikesminister Anna Lindh åkte till USA redan efter fyra månader. Flera andra ministrar tog upp fallet på plats i USA. Jag uppmanar regeringen att skicka en så hög representant som möjligt till Eritrea.

Vi anser från Folkpartiets sida att vi kan dela ut humanitärt bistånd till länder där en katastrof inträffat, där det finns behov av det, utan att titta på landets regim. Annars har vi ett tydligt demokratikrav för biståndet, att bistånd bara ska gå till demokratiska länder.

I Eritrea går mycket av EU:s bistånd till vägbygge – 37 miljoner euro går till ett vägbygge i Eritrea. Jag är ganska säker på att presidenten solar sig i glansen av det vägbygget inför sina medborgare.

För att vi nu ska göra någonting mer föreslår jag att vi stoppar biståndet. Det vore att göra något nytt. Ställ ökade krav på Eritrea! Visa tydligt att de måste respektera mänskliga rättigheter. Annars kan de inte få en enda biståndskrona av oss. Det ligger ändå i Eritreas intresse, med tanke på konflikten med Etiopien, att upprätthålla en dialog med oss i väst.

Fru talman! Slutligen vill jag säga att Dawit Isaak nu har levt tre och ett halvt år i fångenskap. Han får inte gå samma öde till mötes som Ogbachristos Kifleyesus.

Anf. 36 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Vi har ett utvecklingsbistånd från EU:s sida i förhållande till Eritrea just i syfte att kunna ha en dialog. För att upprätthålla den dialog vi ändå har, även om den inte har lett till de resultat som vi har velat, måste vi fortsätta med ett visst utvecklingsbistånd. Annars har vi inget instrument över huvud taget för att utöva påtryckning på den eritreanska regimen.

Det vi gör från svensk sida är att vi försöker få till stånd att utvecklingsbiståndet delvis ska få en annan inriktning. Det ska rikta sig till exempel mot en utveckling av rättsväsendet. Det kan vara ett sätt att skapa förutsättningar för en annan hantering av de rättsfrågor som även svenska medborgare blir inblandade i. Det finns en möjlighet att vrida inriktningen av utvecklingsbiståndet. Men att avstå från den möjligheten är samma sak som att avstå från den påtryckningsmöjlighet vi har via den politiska dialogen. Den anser jag vara oerhört viktig som ett led i att skapa bättre förutsättningar även för de svenska medborgare som vill besöka Eritrea.

Alice Åström frågar om UD avråder människor från att åka till Eritrea. UD avråder inte generellt från att man reser till Eritrea. Men det är naturligtvis viktigt att vi lämnar information om vad det kan leda till om man har en eritreansk bakgrund, mot bakgrund av inställningen från Eritreas myndigheter och ambassad. Vi accepterar givetvis inte ambassadens agerande, och vi kan varna för konsekvenserna av det. Men ambassaden följer de direktiv de får från sin regering.

Till Cecilia Wigström vill jag säga att vi överväger på vilket sätt vi ska åka ned, vem som ska åka och hur det ska gå till. Men jag tror att även Cecilia Wigström förstår skillnaden mellan att åka till USA och att åka till Eritrea och få till stånd politiska överenskommelser.

Anf. 37 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Det är oerhört viktigt att man i så fall försöker ändra inriktningen på utvecklingsbiståndet. Samtidigt måste vi ha med oss det här när vi säger att det vore att avstå från möjligheten till politisk dialog och påtryckningar, att avstå från utvecklingsbiståndet. Förr eller senare måste man ändå komma till ett läge där man ställer sig frågan om det är möjligt över huvud taget att ha en politisk dialog. Om det inte spelar någon roll vad man säger eller gör, om man inte ser någon som helst förändring utan landet är efter år kan agera på exakt samma sätt och ändå få in de här pengarna hela tiden måste man ställa sig den frågan: Är det möjligt att utöva påtryckningar för en mer positiv utveckling?

Nu säger jag inte att läget är sådant i dag. Det krävs i stället en ännu intensivare kamp för att skydda svenska medborgare i Eritrea, men också en kamp för Eritreas egna medborgare när det gäller utvecklingen där.

Att Sverige inte accepterar det sätt på vilket man administrerar svenska medborgare vid Eritreas ambassad och att vi kan utdela en varning får till följd att vi måste fråga oss: Vad gör vi i ett läge där vi kan varna och gång på gång påpeka saker samtidigt som man fullständigt struntar i de krav vi har från svensk sida?

Jag hoppas att utrikesministern ser till att denna kamp blir ännu mer intensiv och att man kanske kan göra resan. Det är ingen lätt väg att gå, men jag tror att det är oerhört viktigt att vi fortsätter att agera så att Dawit Isaak vet, och han kommer att få veta, att han inte är ensam. Vi kommer att lyfta fram problemet, ställa frågor och driva detta till den dag Dawit Isaak, och även andra, är tillbaka i Sverige igen.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2004/05:328 om diskriminering av hyresgäster

Anf. 38 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Nina Lundström har frågat vilka åtgärder jag tänker vidta med anledning av vad som uppdragats i MKB i Malmö och om dagens lagstiftning i tillräcklig omfattning ger ett skydd för medborgare som söker hyresbostad eller som i dag bor i hyresrätt samt styrningen av de kommunala bostadsföretagen och deras roll.

Inledningsvis vill jag säga att jag delar Nina Lundströms oro och att det som uppdagats om MKB:s registrering av hyresgäster är upprörande och att jag också ställt mig frågan om den omfattande lagstiftning för skydd av människors integritet vi har är tillräcklig. I nuläget kan jag inte gå in på uppgifterna om hur MKB hanterar sin förvaltning och förmedling av bostäder i avvaktan på resultaten från pågående utredningar i ärendet. Däremot kan jag säga att jag tycker att det är fullständigt oacceptabelt att människor registreras utifrån enskilda handläggares personliga uppfattningar och dessutom utan att de drabbade får någon vetskap om detta så som lagen faktiskt föreskriver ska ske.

Ett arbete har påbörjats inom Regeringskansliet med att se över hur fler och kanske alla lediga lägenheter kan förmedlas rättvist till bostadsökande. Rättvis förmedling måste ske genom kötid kombinerat med sakligt grundade förutsättningar som till exempel att en viss lägenhet har en hyresnivå som är rimlig i förhållande till den bostadsökandes inkomst.

Jag har tidigare i kammaren aviserat att jag vill överväga för- och nackdelar med att återinföra både bostadsanvisningslagen, som tvingar hyresvärdar att lämna lediga lägenheter till kommunal bostadsförmedling, och en tvingande lag för kommuner att inrätta en bostadsförmedling. Jag sade då också att detta måste ske i nära samråd med företrädare för kommunerna. Ett sådant samråd har jag påbörjat med storstadskommunerna Stockholm, Göteborg och Malmö, ett samarbete jag avser att fortsätta.

Det arbete som pågår i Regeringskansliet handlar också om hur företagsinterna lägenhetsköer hanteras. Senaste dagars uppgifter om MKB i Malmö accentuerar behovet av att se över förutsättningarna för bostadsökandes behandling och skydd. Vilka förmedlingsprinciper har företagen? Hur många lägenheter förmedlas via företagsinterna köer? Följer företagen diskrimineringslagstiftningens krav? Vilken kunskap har kommunerna, med sitt ansvar för bostadsförsörjningen, om hur lägenheter förmedlas? Frågorna har blivit många.

Yttersta ansvaret för vilken uthyrningspolicy ett bostadsföretag har ligger rimligen hos företaget och dess ägare, och det är uppenbart att det finns ett behov av ökad insyn i vilka kriterier bostadsföretagen tillämpar för sin förmedling av lägenheter.

Om lagstiftningen ger möjligheter till ökad tillsyn, så att de som söker en hyreslägenhet eller de som redan är hyresgäster inte behandlas felaktigt och kränkande, ska den användas. Om lagstiftningen är otillräcklig kommer den att ses över.

Avslutningsvis vill jag kommentera kommunala bostadsföretags styrning och roll. Kommunerna har genom ägandet av sina kommunala bostadsföretag ansvaret att styra deras verksamhet genom att utforma tydliga ägardirektiv. Kommunerna har också ansvaret för att bostadsförsörjningen i kommunen fungerar. Bostadsföretagens roll är att vara kommunens redskap att uppfylla detta ansvar, och detta måste självklart avspeglas i ägardirektiven med en utformning som innebär att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder.

Statens roll är att tillse att kommunerna har de redskap som kommunerna behöver för att ta sitt ansvar för bostadsförsörjningen.

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret. Jag har ställt interpellationen med anledning av det som uppdagats i medierna kring MKB och svarta listor. Inte heller jag vill mer i detalj kommentera det hela.

Det jag däremot vill lyfta fram är just hyresgästernas roll och möjligheter på bostadsmarknaden. Jag vill börja med att fastslå att huvudanledningen till att vi är i den situation som vi är i är tillgången på bostäder, oavsett om det handlar om rörlighet inom den befintliga marknaden eller bristen på nya bostäder. Det är, menar jag, grunden till att vi hamnat i den här diskussionen, som nu också accentuerats kring den så kallade kräsenheten.

Det man måste göra är naturligtvis att bygga fler bostäder. Men jag menar att det som inträffat också visar på, tydliggör och synliggör, att det även kan finnas annat som påverkar vilka som faktiskt får tillgång till ett kontrakt.

Att stå i kö och därmed få möjlighet till ett erbjudande om bostad innebär inte att man blir godkänd som hyresgäst. Där finns det andra faktorer som påverkar. Företagen, oavsett om de är kommunala eller privata, har så kallade uthyrningspolicier. Jag har stött på ett antal exempel där bostadssökande påtalat att det varit mycket svårt att få tag i en bostad och fravför allt att bli godkänd i egenskap av bostadskonsument.

Då kan man diskutera fortsatta åtgärder vad gäller fördelningen av bostäder. Statsrådet var inne på att man kunde införa en obligatorisk bostadsanvisningslag och kommunala bostadsförmedlingar. Men jag hävdar att det inte löser frågan om bostadskonsumentens konsumentskydd. Man måste också titta på andra åtgärder eftersom jag inte delar uppfattningen att det är lösningen. Det har prövats tidigare, och det har inte löst problemet.

Det man i stället borde fokusera på är att exempelvis se hur sekretesslagstiftningen fungerar vad gäller spridandet av information om dem som bor i beståndet och sådana som sökt bostad. Det är en viktig frågeställning. Det andra är diskrimineringslagstiftningen, som borde ses över för att se hur den fungerar. Där finns nu en kommitté som arbetar. Och det finns ytterligare saker man behöver se över.

De problem som här påvisats löser man inte genom att ställa människor i kö där någon sedan hamnar längst fram i kön och får ett erbjudande. Fortfarande ska man ju bli godkänd som hyresgäst.

Därför vill jag veta vad statsrådet rent konkret avser att göra för att stärka bostadskonsumenternas ställning. Vilka åtgärder kan man vidta för att se till att bostadskonsumenter får en rimlig möjlighet att få en bostad? Kommer man att se över de brister som jag påvisat?

I svaret säger statsrådet, såsom jag uppfattat det, att ett eventuellt förslag från statsrådet är att alla lediga lägenheter ska fördelas efter vissa principer. Då är min följdfråga: Innebär det att hundra procent av de lediga lägenheterna på marknaden ska gå till någon form av obligatoriska bostadsförmedlingar? Är det vad statsrådet i slutändan kommer att landa i?

Det är viktigt att även på detta område modernisera för att kunna hitta framtidens lösning. Jag tror att om vi i stället fokuserar på konsumenternas möjligheter, oavsett om de hyr av ett privat eller ett kommunalt bo-

stadsföretag, har mycket vunnits på vägen. Därför skulle jag gärna vilja ha kommentarer och svar från statsrådet vad gäller just dessa två frågor.

Anf. 40 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka interpellanten.

Återigen angriper vi en viktig fråga som rör diskriminering. Denna gång gäller det bostadsmarknaden. Att ha tak över huvudet är en mänsklig rättighet, en grundläggande rättighet. Det gäller oavsett om man är svart, bryter på franska eller arabiska, är misshandlad kvinna, psykiskt sjuk eller släkt med någon som anses vara våldsam. Det jag nu nämner är hämtat från MKB:s hemliga register.

Fru talman! Det som gör mig mest upprörd när det gäller MKB:s hemliga register är synen på människor. Man ser på människor som på varor. Varor med defekter sorteras bort och kastas på soptippen. Så känner jag. Människor som är sårbara eller ser ut som jag anses vara anorlunda, defekta och oönskade och behandlas därmed illa eller sorteras bort.

Det som gör mig förbannad är att MKB är ett kommunalt bostadsbolag som ska ta ett socialt ansvar och leva upp till det. Det kommunala bostadsbolaget ska vara ett föredöme, säger vi, även om självfallet alla fastighetsägare ska leva upp till kraven på likabehandling. Något annat är förödande för vårt land. Det hör inte heller hemma i min socialdemokratiska vision av ett samhälle för alla, oavsett etnicitet, sexuell läggning, funktionshinder eller vilken gud man ber till.

Anf. 41 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill också passa på att tacka interpellanten. Man skulle kunna säga att sent vaknar syndaren. Vi är ett parti som ett antal gånger har försökt lägga fram förslag för att komma till rätta med det här. Det här är ingen nyhet. Det är naturligtvis ännu mer sorgesamt att det sker i min egen kommun, men det är ingen nyhet. Jag har stått ett antal gånger i den här kammaren och redovisat kring de regelverk som vi har stött på, framför allt när jag jobbade i Hemlösekommittén.

I orter där det är bostadsöverskott sätter man upp regler för att få flytta in: Tre månaders inkomst ska du kunna redovisa, fast inkomst, fast jobb. Du får inte ha någon betalningsanmärkning. Du får knappast vara ensam. Du får inte vara ensamstående med barn. Då får du ingen bostad.

Visst. Vi bygger bort bostadsbristen. Det är alldeles rätt. Men antagligen är en solidarisk och rättvis bostadsförmedling betydligt viktigare i en situation då det är bostadsbrist, när fastighetsägarna har större möjlighet att välja precis som de vill. Tyvärr är det vid de besök jag har gjort runtom i landet ingen större skillnad på privata och kommunala bostadsföretag. Det borde vara det. Det borde vara en självklarhet för fullmäktige-församlingar runtom i landet att ta ansvar för sina egna företag och se till att sådant här inte sker. Jag har därför i debattartiklar i alla fall i första läget krävt att man avsätter vd:n för MKB. Jag skulle gärna se att styrelsen såg över sin roll i det här också, även kommunledningen.

Vad finns det då att göra? Jag ska ta några exempel på det som vi har lyft fram under åren. Diskrimineringslagstiftningen finns. Om du är diskriminerad på grund av hudfärg eller annat kan du få rätt i fråga om att du är diskriminerad. Men du har ingen möjlighet att överklaga att du inte

har fått ett kontrakt. Överklaganderätten finns inte. Vi har motionerat om det ett antal gånger. Hittills har man röstat ned det. Det vore kanske idé att titta på möjligheten att överklaga att man inte fick ett kontrakt.

Det finns behov av en kommunal bostadsförmedling, en obligatorisk bostadsförmedling, och en bostadsanvisningslag som också kan ge kommunen rätt att välja ut hyresgästerna över huvudet på fastighetsägaren. Det behövs. Fastighetsägarna kommer uppenbarligen aldrig att ta det ansvar de borde ta. Låt oss se över den lagen! Instifta den igen!

Vi har krävt att Boverket ska göra en sammanställning över de olika regelverk som finns runtom i landet för rätten att hyra bostad. Vi har fått avslag varje gång vi har ställt det kravet i den här kammaren. Det kanske är ett förslag som man borde ta upp igen och se till att Boverket får det uppdraget så att vi får en sammanställning. Det jag har sett när jag har rest runt i landet är skrämmande. Bostadsmarknaden är framför allt till för att göda dem som äger fastighetsföretagen, i mindre utsträckning för att tillgodose människors behov av bostäder.

Det är ganska hög tid att vi antar de här direkta tydliga regelverken. Att det inte finns bostadsförmedling i Malmö, Göteborg eller Uppsala är en skam. Vi införde tillsammans en bostadsförsörjningslag som gav regeringen rätt att ålägga kommuner som inte tog sitt bostadsförsörjningsansvar att inrätta bostadsförmedlingar. Hur många sådana exempel har vi från regeringen? Hur många kommuner har Lars-Erik Lövdén och nu Mona Sahlin ålagt att inrätta bostadsförmedlingar? Det är noll.

Det är lätt att vara upprörd över MKB:s behandling, och det ska man vara. Det MKB har gjort är inte acceptabelt. Det är knappast ens en gång förlåtligt. Nu är det dags att se till att det här inte får fortsätta. När man lägger ut ansvaret längst ut i organisationen, som MKB har gjort, hos de enskilda bovärdarna, gynnar man anställdas barn, släktingars barn, och man ser också till att man inte får in hyresgäster som är besvärliga och sedan kommer att belasta ens arbete.

Anf. 42 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Det är lätt att instämma i Mariam Osman Sherifays ilska och besvikelse. Det som händer på bostadssektorn är faktiskt ganska trist. Det började med byggkartellen. Det kom så småningom en rapport, *Skärpning gubbar!* Men det bara fortsätter. Den ena oegentligheten efter den andra dyker upp. Det handlar om svarthandel, lägenhetsaffärer och nu om diskriminering.

Jag tror att det väldigt mycket handlar om respekt, ansvar och attityder hos människor. Det är en händelse som ser ut som en tanke att vi har konstitutionsutskottets betänkande KU12 om offentlighet och sekretess samt integritetsfrågor på bordet i riksdagen. Jag tar mig friheten att läsa innantill från betänkandet på s. 24. Det här är alltså frågor som vi ska ta ställning till den här veckan. Det finns två motioner som tar upp förhållandet att uppgifter i handlingar hos allmännyttiga företag om hyresgäster och bostadssökande normalt är offentliga. De som har motionerat är två socialdemokrater. De begär ett stärkt integritetsskydd för de här grupperna. Då frågar man sig om socialdemokraterna inte pratar med varandra. De regler som i dag gäller – 7 kap. 25 § andra stycket sekretesslagen – gäller sekretess i kommunal bostadsuthyrningsverksamhet för uppgift om

Prot. 2004/05:71
8 februari

Svar på
interpellationer

enskilds personliga förhållanden om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till honom lider men om uppgiften röjs.

Här kan man väl verkligen säga att personerna har lidit men. Jag skulle vilja höra lite grann om hur ministern ser på den frågan. Är det dags för en skärpning i sekretesslagstiftningen när det gäller hur man utlämnar människor i de frågor som interpellanten har frågat om?

Anf. 43 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Narkoman som är patient inom psykiatri, har en bror som är en riktig bråkstake, samröre med missbrukare på Törnrosen och Johannelund, misstänkt vara bosnisk z, klent begåvad och mycket ensam, svart och bryter på franska. Det är en del av de begrepp som användes om hyresgäster och människor som sökte bostäder i allmännyttan.

Fru talman! Det som uppdagas och som Sydsvenskan beskrivit i en rad artiklar om det hemliga register och eventuella listor som funnits över bostadssökande och hyresgäster är ett agerande som är djupt oetiskt och katastrofalt. Oavsett om det är register eller listor eller om det är förenligt med lagar, vilket jag absolut inte kan tänka mig, måste man reagera väldigt tydligt. Vi måste vara glasklara på den här punkten. Det kan inte tolereras att människor behandlas olika på grund av till exempel etnisk, kulturell eller religiös bakgrund. Här borde de kommunala bostadsbolagen vara ett föredöme och inte tvärtom. Det är egentligen tragiskt, för MKB har på många sätt gått i bräsch för en social bostadspolitik. När arbetsförmedlingen i Rosengård lade ned startade MKB en arbetsförmedling där man hjälpte boende i Rosengård att få jobb. Man jobbar nu extremt mycket med att se till att det byggs billiga bostäder. Man har rustat upp områden som har varit väldigt nedgångna. Allt det här bra som har gjorts försvinner ju på en dag på något sätt. Man kan absolut inte legitimera det andra beteendet med de här bra sakerna. Därför tycker jag att det är glädjande att kommunen och många andra varit så resoluta i sitt agerande. Samma dag som detta kom fram skickade kommunen sina jurister, experter på personuppgiftslagen, till MKB för att kontrollera vad som gjorts. MKB:s styrelse har polisanmält sig själv för att kontrollera vad som hänt. I morgon på kommunstyrelsenssammanträdet i Malmö kommer MKB att få ta fram allt som har hänt och lägga alla kort på bordet. DO har också valt att gå in och särskilt granska MKB. Det är också bra.

Det jag reagerar på, fru talman, är att borgerlighetens reaktion på det här, åtminstone lokalt i Malmö, har varit: Sälj ut allmännyttan! Det är ju tragiskt att reducera hela den här så viktiga frågan till en ägandeform! I själva verket ser jag det så att den bostadsmarknad som vi har har blivit för mycket av en marknad där enskilda människor värderas utifrån betalningsförmåga, ursprung och annat. Det tycker jag är oerhört tragiskt.

Ministern har varit tydlig och föreslagit en rad saker som förhoppningsvis kommer att ske snart. Det gäller en bostadsanvisningslag. Förmedlingsverksamheten ska ses över. Det ska bli ökad tillsyn. Vi har redan en stark diskrimineringslag som gäller på bostadsmarknaden. Det här måste ske snabbt för att också vi från statsmaktens sida ska signalera resolut mot MKB:s agerande.

Anf. 44 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Skandalen inom MKB faller in i ett mönster som blir allt tydligare, där människor utan kontakter och kontanter får det allt svårare på bostadsmarknaden medan politiker, fackpampar och direktörer ordnar det för sig på en genomreglerad marknad. Vi är överens i vår kritik av MKB, och det tycker jag är jättebra. Det vi däremot inte är överens om är hur vi ska lösa detta. När jag lyssnar på många här verkar alla inse att det finns en kö, och att det är ett av de problem som har gjort att det har blivit så här. Lösningen är nu att fundera på hur man ska ordna denna kö och organisera den, hur man ska förmedla den. En sak som är ganska tydlig fick nog Mona Sahlin väldigt klart för sig när hon träffade företrädare för Malmö, Stockholm och Göteborg, alla socialdemokrater, när hon försökte marknadsföra detta med bostadsanvisningslag. Då var alla väldigt tydliga och sade att man inte ville ha detta utan att vad det handlar om är att det byggs mer. Det är kanske detta det handlar om.

Nu övergår jag till svaret på den väldigt bra interpellation som Nina Lundström har ställt. Där kommer det igen att man kanske till och med ska förmedla alla lägenheter. De ska förmedlas ”rättvist”, står det. Det är där jag har en fråga till Mona Sahlin. Vad är det som skiljer dem som får en lägenhet från dem som inte kommer att få en lägenhet i det här rättvisa systemet? Vilka kriterier är det som ska gälla? Är det antal barn, etnicitet, ålder? Det skulle jag väldigt gärna vilja ha ett svar på.

När jag sedan läser mig vidare i interpellationssvaret tycker jag att det finns ett enormt cirkelresonemang. Mona Sahlin pratar om att hon funderar på en tvingande lag. Och samtidigt ska hon samråda med företrädare för kommunerna. Jaha. Men om hon först ska säga: ”Ni ska göra så här” – vad är det då Mona Sahlin ska samråda om? Det är min andra fråga.

Anf. 45 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Det är bra att vi är överens om några grunder i det här. Det brukar vi vara när vi diskuterar de här frågorna, och det går inte att uttrycka det bättre än vad Mariam Osman Sherifay gjorde, om upprördheten och konsekvenserna av det som sker, det som har skett i MKB och det som dessvärre – det tror jag både jag och ni andra i debatten är övertygade om – inte bara sker i MKB utan också på betydligt fler håll på bostadsmarknaden.

Utgångspunkterna för diskussionen är flera. Det är många som hävdar – nu precis som i alla andra diskussioner vi har haft – att huvudproblemet är bristen på bostäder. Jag vill inte hålla med om att det är huvudproblemet. Jag säger att det är *ett* stort problem. Jag skulle kunna uttrycka det så här: Även om vi inte hade någon formell brist på bostäder, hur lätt är det för en romsk familj med fem barn att få ett hyreskontrakt hos en kommunal eller en privat hyresvärd?

Frågeställningen handlar inte bara om att bygga även om vi är helt överens om att det är en grundförutsättning för väldigt mycket. Vi måste vidga den här diskussionen så att lösningen inte bara är att bygga fler lägenheter. Det är också att erkänna diskrimineringen, att se utbreddheten av den och att hitta åtgärder som handlar om detta vid sidan av det fortsatta arbetet med att bygga fler lägenheter. Därför är det också intressant att diskutera: Hur förmedlas lägenheter? Oavsett om vi har en bostadsförmedlingslag eller inte så förmedlas det lägenheter, eller hur? Och de

Prot. 2004/05:71
8 februari

Svar på
interpellationer

förmedlas efter vissa kriterier, eller hur? Jag är övertygad om att dessa kriterier gör det svårare för den romska sjubarnfamiljen att få ett kontrakt oavsett om de söker hos en privat eller en offentlig bostadsägare.

Av de här skälen vill jag fortsätta. Jag kommer ju att svara på några av de här frågorna i de interpellationer som säkert – tyvärr – kommer upp efter ajourneringen. Vi måste förmedla fler eller alla lägenheter, uttryckte jag det i svaret. För att komma fram till hur det ska ske har jag också angett att vi tittar på bland annat bostadsförsörjningslagen, som har diskuterats här. Framför allt Sten Lundström lyfte fram den. Där är en av de frågeställningar som jag har väckt: Om kommunerna ska ta ett ansvar för att veta hur bostadsbehovet ser ut i kommunerna, hur vet man det i dag? Därmed kopplar vi diskussionen om förmedling av lägenheter till den debatten.

Jag är mycket väl medveten om att såväl Stockholm som Göteborg och Malmö tyckte att de hade väldigt bra system själva. Jag vet inte om Malmö håller med om det i dag. Också i till exempel Stockholm har man en bostadskö med en frivillig överenskommelse. Också de har ett kösystem, Marietta de Pourbaix-Lundin, som bygger på tid. På din frågeställning låter det som att har man ingen lag finns det inte heller några kriterier att utgå från. Det måste utgå från tid.

Precis som jag försökte säga i svaret här: När jag säger rättvisa regler handlar det framför allt, tycker jag, om kötiden och om att man på ett rimligt sätt ska kunna visa att man kan betala sin hyra. Det är inte hur många barn man har eller vilken etnisk utgångspunkt man har som är viktigt. Det gäller att komma bort från diskrimineringen och att ha en större insyn i hur regelverken ser ut i såväl privata som offentliga förmedlingssystem. Det är också att överväga både hur bostadsförsörjningslagen och bostadsförmedlingslagen ser ut och fungerar.

Jag kommer snart att säga detta. Under februari månad, alltså väldigt snart, ska jag lämna besked om hur jag ser på hur regeringen ska gå vidare med dessa frågeställningar. Jag är långtifrån övertygad, vare sig av diskussionen om MKB eller av diskussionen om hur det ser ut på övriga delar av bostadsmarknaden, om att det inte vore rimligt att överväga att stärka lagstiftningen för att skapa en större rättvisa också för den romska familjen.

Anf. 46 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! När jag säger "huvudproblemet" hänvisar jag till mängder av de problem som finns på bostadsmarknaden. Vi har ju haft ett antal olika fall som har dykt upp de senaste månaderna, det senaste året, som visar att det finns väldigt mycket att göra.

Jag valde också att betona konsumentperspektivet, alltså bostadskonsumenternas skydd och möjligheter på bostadsmarknaden. Det tyckte jag var huvudpoängen i mitt anförande, att påvisa att man måste hitta lösningar för detta. Jag menar att det finns mängder av andra problem som också är en förlängning av detta som vi talar om i dag. Det gäller exempelvis sådana saker som vi inte har varit inne på som jag tänkte ta upp nu. Det är frågan om hur man definierar "störning" och hur länge störningsstämpeln på en person kan följa med. Den gör att man inte får chansen att få ett annat hyreskontrakt.

Det gäller också frågan: Vad gör man i en stadsdel där hundra procent av bostäderna ägs av ett kommunalt bostadsföretag? Har man fått nej där är man körd inom det området och kanske i hela kommunen om det är ett bostadsföretag som äger mycket bostäder.

Jag tycker att man verkligen bör ta den här diskussionen på allvar. Det handlar om att se över alla lagstiftningar som kan beröra bostadskonsumentens roll. Att diskutera bostadsanvisningslag och kommunala bostadsförmedlingar tycker jag är att ta ett för litet grepp.

Jag undrar, precis som en tidigare frågeställare: Om stadsrådet menar att obligatoriska bostadsförmedlingar är lösningen, när avser regeringen att förelägga någon av de här kommunerna att inrätta en sådan? Den möjligheten finns i dag, men jag kan konstatera att varken den tidigare bostadsministern eller den nuvarande samhällsbyggnadsministern har gjort det. Den möjligheten har funnits hela tiden, i enlighet med regeringens eget förslag i en proposition som antagits här. Det är min följdfråga.

Det finns också andra exempel. Jag måste verkligen intyga den upprördhet man kan känna när det uppdagas att kvinnor utifrån kvinnofridslagstiftningen kan råka illa ut på grund av att de faller inom begreppet störning. En misshandlad kvinna kan faktiskt nekas att få en bostad på grund av att hon kan dra till sig personer som är störande för omgivningen. Där är hyresvärden tvungen att agera. Om de kringboende anmäler detta måste man som hyresvärd agera. Detta måste man också titta på: Vad är skyddet för de kvinnor som blir utsatta på det här sättet? Det är verkligen ett slags dubbelbestraffning.

Jag menar också att det finns andra delar i sekretessproblematiken. Det finns ett antal exempel från kammarrätter i Sverige, inte minst från Göteborg och Jönköping, där man kunnat hämta ut väldigt privata uppgifter från de kommunala bostadsföretagen, för sekretessen gäller inte dem. Journalister har begärt ut uppgifter, forskare har begärt ut uppgifter, andra boende har begärt ut uppgifter – väldigt känsliga uppgifter som på intet sätt kan skyddas. Det tycker jag också är en viktig frågeställning att lösa i detta.

Jag vill verkligen betona att detta är en fråga för både kommunala bostadsföretag och privata. Jag kan konstatera att de privata värdarna har etiska riktlinjer som har antagits i deras organisation. De kommunala bostadsföretagen har inga etiska riktlinjer antagna. Det tycker jag också är en viktig frågeställning att lyfta upp här. Jag tycker dock att det är att begränsa diskussionen att säga att en obligatorisk bostadsförmedling löser detta.

Jag konstaterar också att Vänsterpartiet styr i en del kommuner, inte minst i den här regionen. Jag kan konstatera att Vänsterpartiet inte har tagit ställning för och infört obligatorisk bostadsförmedling i de kommunerna.

Jag tycker ändå att man av respekt för de bostadskonsumenter som finns där ute, den romska familjen och många andra, måste se på konsumentskyddet och hur man kan stärka det. Alla måste också dra åt samma håll. Ytterst handlar det om människors möjlighet att få en bostad, och då måste man föra en vid debatt.

Prot. 2004/05:71
8 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 47 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s):

Fru talman! Jag kan bara instämma i vad ministern här har sagt om kommunernas ansvar vad gäller styrning av sina kommunala bostadsföretag. Men jag tycker också att det är väldigt viktigt att man ser över lagen för den som diskrimineras. Den som diskrimineras orkar faktiskt inte, fru talman, först bli kränkt och sedan själv göra något åt det. Det är att kränkas om och om igen.

Anf. 48 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Jag försökte peka på också ett par andra lösningar som samhällsbyggnadsministern inte tog upp, nämligen att ge Boverket i uppdrag att på allvar se över de olika regelverk som finns samt att fundera på rätten att överklaga ett kontrakt. Det är ett effektivt sätt som skulle få många av hyresvärdarna att bli försiktiga. Det skulle innebära att man måste bevisa att man inte har diskriminerat. Den möjligheten finns inte i dag. Man kan gå till Diskrimineringsombudsmannen och få konstaterat att man har diskriminerats, men man får ingen bostad. Det är det som är problemet. Och vem går in och anmäler en fastighetsägare för diskriminering när man står utan bostad? Då är man körd nästa gång också. I alla fall i Malmö gör det informella nätverk som finns mellan det privata och det kommunala att man i så fall är avstängd från bostadsmarknaden i Malmö.

Sedan vill jag svara Nina Lundström. I Malmö har Vänsterpartiet vid ett antal tillfällen, ända sedan jag kom in i fullmäktige, motionerat om återskapande av en bostadsförmedling. I Stockholm finns en bostadsförmedling. Stockholm kan inte införa en bostadsanvisningslag; det kan vi göra här i kammaren. Tyvärr har dock socialdemokratin i Malmö än så länge röstat nej varenda gång vi haft förslaget om bostadsförmedling uppe.

När vi har motionerat här om obligatorisk bostadsförmedling har Folkpartiet, precis som i Malmö, alltid röstat emot detta – vid varje tillfälle. Det gäller även rätten att överklaga och Boverkets uppgift att se över de regelverk som finns. Vid varje tillfälle har Folkpartiet tillsammans med moderater, centerpartister och socialdemokrater röstat emot de förslagen – varje gång.

Lite nyfiken är jag på vad Nina Lundström har för idéer. Nina Lundström har väldigt många frågor men ganska få idéer. Jag måste säga att i de debatter vi fört hitintills har inte Folkpartiet fört den här frågan framåt på något sätt. Det gäller att komma fram till handling, inte bara vara upprörd. Jag tycker att man ska vara upprörd, men upprördheten måste någonstans mynna ut i konkreta förslag. Där är det helt tomt.

Anf. 49 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Jag håller faktiskt med om att det i just denna fråga inte i första hand handlar om att vi ska bygga mer. Det handlar inte heller om en bostadsförsörjningslag. Det handlar faktiskt om att människor har blivit diskriminerade. Det handlar faktiskt om att bolag har gjort saker som redan i dag är olagliga. Man får inte bete sig på det sättet. Det är bara att stryka under att det är fruktansvärt trist.

Jag tycker också att Sten Lundström ställer en berättigad fråga: Vad ska vi göra?

När jag fick höra talas om detta tog jag direktkontakt med Datainspektionen. Jag sitter i den styrelsen och kände mig lite skyldig för att vi inte hade uppmärksammat detta, för att inte Datainspektionen som myndighet har ett sådant tillsynsansvar att man kunnat ligga lite grann i startgroparna. Jag fick ett glädjande svar, nämligen att man faktiskt gjorde det och att man nu är inne på att ha en tillsyn.

Både Nina och jag sitter också med som ersättare i styrelsen för Sabo, Sveriges allmännyttiga bostadsorganisation, där de flesta av de här kommunala bolagen är medlemmar, och jag vet att vi också där kommer att ta upp den här frågan. Vi måste naturligtvis se över om vi ska ha ett etiskt program för dem så att vi får upp de här frågorna.

När sekretessen för uppgifter om hyresgäster i kommunala bostadsföretag skulle införas på 90-talet diskuterades om den sekretessen borde göras lika stark som sekretessen hos socialtjänsten. Då tyckte inte regeringen det, och det tyckte inte heller riksdagen. Tydligt tycker man inte det nu heller. Jag vill återigen påpeka att vi nu har betänkandet *Offentlighet och sekretess samt integritetsfrågor* på bordet, så det finns alltså möjlighet att backa när det ska behandlas. Jag skulle önska att vi kunde vara eniga om att skicka tillbaka det till konstitutionsutskottet och titta över detta.

Anf. 50 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Först och främst vill jag tacka ministern för beskedet att det redan i februari ska läggas fram förslag kring eventuella förändringar i bostadsförsörjningslagen och bostadsförmedlingslagen. Jag tror att det är bra att det sker i samråd med kommunerna så att det faktiskt får effekt.

Jag vill ändå peka på det system som MKB har använt i Malmö. Man har alltså valt fem sökande utifrån vissa kriterier som får komma och se lägenheten, och sedan har man bland dessa fem valt ut den man tycker passar. Sådana system öppnar ju för godtycke. Här krävs en större öppenhet kring processen. Det här systemet kanske är bra, men låt det vara öppet.

Jag tror i så fall att vi i Malmö kan lära av Stockholm, där man ändå lyckas ha en kö som är transparent och där tid är ett kriterium. Det systemet tycker jag är bättre än det vi har valt i det kommunala bostadsbolaget i Malmö.

Det jag reagerar på här är att både Nina Lundström och Marietta gör detta till en fråga om ägandeform, både direkt och indirekt. Nina Lundström påpekade att de privata bolagen har etiska riktlinjer och det har inte de kommunala och de allmännyttiga. Lokalt i Malmö var det första pressmeddelandet från det moderata kansliet och oppositionsrådet: Sälj ut! Sälj ut!

Jag tycker att det är tragiskt att reducera den här viktiga frågan till en fråga om upplåtelseform, vem som äger, när vi i själva verket vet att det är fråga om mer än så. Vi vet att framför allt de kommunala bostadsbolagen, var de än finns, varit de som tagit det sociala ansvaret för människor.

Anf. 51 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag har inte pratat om vem som äger bolagen. Jag förstod att du förmodligen menade att jag hade sagt det. Men jag skulle faktiskt

kunna ställa frågan: Vad ska vi med kommunala bostadsbolag till? Jag gör inte det, men du har faktiskt provocerat fram den frågan.

I Stockholm står 100 000 människor i kö. Vi hade en hearing i bostadsutskottet i höstas där vi fick en beskrivning av att de privata hyresvärdarna lämnar in ganska många lägenheter. Det är nästan fifty-fifty. Det bekräftas också av socialdemokraten Py Börjesson som sysslar med de här frågorna i Stockholm. Hon säger att fler och fler lämnas. Då kan man igen ställa frågan: Varför behövs det ännu fler lagar än de som redan finns, när problemet förmodligen ligger någon annanstans?

När jag frågade vilka kriterier som ska gälla fick jag svaret av Mona Sahlin att det är kötid och att man kan betala hyran. Det är det som ska gälla. Det betyder att det Mona Sahlin är ute efter är att vi här i riksdagen i princip ska stifta en lag där det är två kriterier som gäller när alla ska förmedla bostäder. Det är kötid och att man kan betala hyran, ingenting annat.

Jag förstår att Mona Sahlin reagerar nu, men jag frågade därför att jag tycker att det här är en väldigt viktig fråga. Vad är det för kriterier som ska gälla och vad är det som skiljer de människor som får en bostad från dem som inte får en bostad? Man måste ha en uppfattning om det. Då är det de här två kriterierna alltså.

Jag blev väldigt förvånad över att vi här i riksdagen ska stifta en lag som ska gälla rakt över hela landet. Det kan inte vara möjligt. Det är min förhoppning att det inte kommer något förslag i februari.

Som slutord skulle jag säga att det väl är bättre att vi svartlistar kommunala bolag än att vi svartlistar enskilda människor, som de kommunala bolagen har gjort.

Anf. 52 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Låt mig bara göra en korrigering. Som de kommunala bostadsbolagen har gjort, avslutade Marietta de Pourbaix-Lundin sitt inlägg. Har det här skett i alla kommunala bolag i hela landet? Eller är det hos MKB, som vi vet, och så är vi alla upprörda och oroliga över att det kanske finns diskriminerande faktorer inom många delar av bostadsmarknaden, privat som offentlig. Och vad ska vi göra åt det? Det har de flesta av oss här försökt att diskutera.

Jag vill bara säga att när vi träffade företrädare för storstadskommunerna, Stockholm, Göteborg och Malmö, kunde vi konstatera att, och jag har sagt det flera gånger förut, Stockholm har ett relativt väl fungerande system. Men Malmö har i princip inget, och Göteborg har ett som fungerar på ett annat sätt och som man kan diskutera om det fungerar eller inte fungerar. Men frågeställningen nu var ju hur vi ska få fler lägenheter som förmedlas i Sverige, inte bara efter kontakter och pengar utan också efter så enkla faktorer som hur länge man har köat för en bostad och att man förstås kan betala för sig.

De frågeställningar som vi inte hinner gå in på djupet på här – och Rigmor Stenmark har ju en annan interpellation som vi får diskutera sedan – går ut på att bygga mer och att förmedla fler. Där fortsätter jag att titta på i vilken mån lagstiftningen kan vara ett av redskapen för att göra detta mer öppet och få mer rimliga villkor i större delar av landet än det är i dag.

Men vi har också diskuterat hur man ska få större insyn i reglerna för förmedling hos privata såväl som offentliga fastighetsägare. Sten Lundström frågade återigen om inte Boverket kunde få det uppdraget. Jag är inte säker på att Boverket kan få alla de uppgifterna av privata fastighetsägare. Jag bortser inte från att Boverket kan få uppdraget om det är det rimliga, men vi tittar snarare på hur man kan kräva en större insyn i vilka kriterier som finns för att också kunna få en offentlig diskussion som den Nina Lundström erbjudit med den här frågeställningen i dag. Det måste vi göra utåt på ett helt annat sätt också.

Är det rimligt att man inte får ett kontrakt för att man slarvade med mobiltelefonräkningen och hamnade hos kronofogden när man var 17 år? Är det rimligt att man inte får ett kontrakt därför att man har timanställning, när så oerhört många av dem som jobbar i vård och omsorg har just timanställning? Det är den debatten vi måste ha också. Någon väg som inte jag kan redogöra för i dag måste vi gå för att få större insyn i vilka regelverk som gäller.

Sedan är sekretessen viktig att titta närmare på. Jag erkänner det mer än väl. Men den rättsliga prövning som just nu sker av det som har hänt i MKB ger oss något slags vägledning när det gäller i vilken mån och på vilket sätt som sekretessen i så fall behöver stärkas. Jag ber att få återkomma till den frågeställningen när vi ser vad som faktiskt har skett och inte har skett innanför MKB:s murar.

Jag vill också påminna om regeringens uppdrag till Statens bostadskreditnämnd, SBN, att fram till april titta på om staten kan medverka för att i första hand unga människor, men också människor med dålig ekonomi, lättare ska kunna komma in på bostadsmarknaden. Den debatten har också sin plats här, apropå åtgärder. Kan staten gå in och till exempel vara hyresgarant? Kan vi ha särskilda former av förmånliga lån som riktar sig till de här grupperna? Vi vidgar aspekterna mer än man hinner göra på tolv sekunder.

Jag ska också träffa ombudsmännen för att med dem diskutera hur de ser på diskrimineringslagen och möjligheten att agera i de här fallen. Här har vi också den aspekt som Sten Lundström tog upp, att vi förstås måste hitta ett system som gör att man inte drabbas ännu mer just för att man har vågat anmäla diskriminering. Den aspekten får vi återkomma till.

Anf. 53 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Det är Sten Lundström och Sten Lundströms parti, Vänsterpartiet, som faktiskt samarbetar med regeringen. Där kan vi konstatera att ni inte har fått genomslag för era idéer. Jag kan också konstatera att Sten Lundström och hans parti sagt nej till alla våra förslag och våra reservationer i bostadsutskottet. Så är det med det.

Men vad gäller de konkreta åtgärderna handlar det faktiskt återigen om att se till att människor får ett bättre konsumentskydd.

Jag kan också säga till Rigmor Stenmark att Bo Brännström, som är folkpartist och ordinarie ledamot i Sabos styrelse, för någon vecka sedan tog initiativ till att påkalla uppmärksamhet därför att det inte finns etiska riktlinjer. Jag utgår från att den styrelsen kommer att behandla detta på sitt kommande sammanträde.

Nu låter det som om jag banaliserar debatten, men jag menar på fullt allvar att själva utbudet av bostäder har en väldigt stor roll att spela. Jag

har i tidigare debatter med statsrådet talat om Anders som var förtidspensionär och som faktiskt själv påkallade uppmärksamhet när det gällde att ringa till fem olika kommunala bostadsföretag, varav inget välkomnade honom. Hans ord var: De har råd att vara kräsna. Den allmänna bristen på bostäder och det dåliga utbudet gör att man har råd att bli mer kräsen. Det måste man jobba med.

Sedan handlar det om konsumentskyddet, inte minst för de misshandlade och hotade kvinnorna, om de är romer eller andra och handlar om ren etnicitet. Detta duger ej.

Jag tror också att det finns väldigt mycket gott. Jag tycker att Stockholm visar på att det går att hitta en bra väg framåt också med frivilliga krafter. De exemplen måste sprida sig, för går man in med stenhårda regler här, som om statsrådet föreslår hundra procent till bostadsförmedling, är jag också övertygad om att det i sig kan bli ett hot mot hyresrätten som upplåtelseform.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.09 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

10 § Svar på interpellation 2004/05:329 om etik och moral hos kommunala bostadsbolag

Anf. 54 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Rigmor Stenmark har frågat vad jag avser att vidta för åtgärder som förhindrar bostadsbolagen att svartlista människor, vad jag avser att vidta för åtgärder så att svarthandel med bostäder upphör och på vilket sätt jag avser att lyfta fram frågorna om etik och moral inom bostadssektorn.

Jag vill inleda med att åter uttrycka min upprördhet över den behandling som hyresgäster och boende har utsatts för i Malmö. I föregående interpellation behandlades den första av de tre frågorna. Jag har där redovisat att det pågår ett arbete med att se över den lagstiftning som finns, möjligheterna att kontrollera att befintlig lagstiftning följs, behovet av åtgärder för att trygga människors integritet och att alla behandlas rättvist vare sig de söker bostad eller redan har en.

Jag vill understryka att jag ser allvarligt på den olagliga handel med hyreskontrakt som förekommer. Enligt hyreslagen är det straffbart för både hyresvärd och hyresgäst att kräva ersättning av någon för att upplåta eller överlåta hyresrätten till en bostadslägenhet. För att motverka olag-

liga lägenhetsaffärer är det viktigt att det byggs tillräckligt med nya bostäder och att dessa förmedlas på ett rättvist sätt. Regeringen har under de senaste åren vidtagit en rad åtgärder för att öka bostadsbyggandet. Det som också krävs är att söka lösningar som förbättrar förmedling av lediga bostäder såväl i beståndet som förmedling av de lägenheter som byggs. Jag anser att förmedling av lediga lägenheter måste ske på rättvisa grunder där alla har samma förutsättningar att genom köer få en lägenhet efter sina behov. På så sätt får alla samma chans utan att plånbok eller kontakter ger företräden.

Etik och moral är en viktig och högst relevant fråga för hela bostadssektorn att fundera över. Grunden för etik och moral är rättvisa. Jag vill ha en bostadsmarknad som fungerar på samma sätt för alla och där alla aktörer med ansvar för bostadsförsörjningen tar sitt ansvar så att detta blir verklighet. Det gäller kommunerna, de privata och kommunägda bostadsföretagen och de som bygger bostäderna. Regeringen har också ett ansvar som jag ser består i att bevaka att enskilda medborgare ges rätt till ett rättvist bemötande på bostadsmarknaden och förstås också i andra sammanhang. Min förhoppning är också att det som hänt i Malmö får även andra aktörer att tänka till och fundera över hur de bemöter och behandlar boende och bostadssökande. Ett led i att öka insikten om etik och moral kan vara att göra all förmedling av bostäder mera öppen och transparent. Det skulle åtminstone medföra att förmedlingsprinciper och företagets tolkning av rättvisa synliggörs.

Anf. 55 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Tack ministern för svaret.

Jag är glad att kunna säga att på tre punkter i det här svaret delar jag ministrarnas åsikter.

1. Även jag vill uttrycka min upprördhet över den behandling som hyresgäster och boende har utsatts för i Malmö.
2. Även jag vill understryka att jag ser allvarligt på den olagliga handel som förekommer med hyreskontrakt.
3. Även jag anser att grunden för etik och moral är rättvisa.

Men där tycks likheterna mellan mig som centerpartist och Mona Sahlin som socialdemokrat ta slut. Vi har inte samma väg att nå målen och lösa de problem som finns. Det är bra att vi ändå har en gemensam grundsyn. Förhoppningsvis är det då lättare att föra en konstruktiv och seriös debatt med varandra. Det är i alla fall min önskan.

Vi måste börja med att se på vad grundproblemet i dagens svenska samhälle är. Vi bekänner oss till en sann demokrati. Vi anser att vi har ett välfärdssamhälle. De allra flesta har ändå mat för dagen, tak över huvudet och ett arbete att försörja sig på. Vi är där också överens om att så ser det ut för de flesta i dagens Sverige.

Men alla har det inte riktigt lika bra förspänt. Somliga människor får direkt illa. De känner sig helt utanför det svenska samhället och inte minst det svenska välfärdssamhället. Där ligger någonstans roten till det onda. Människor är missnöjda. Då blir det lätt konflikter. Många letar förgäves efter en bostad som de har råd att ta till sig – speciellt i dessa storstadsområden.

Här finns en lukrativ bostadsmarknad för skojare och ockrare. Det tycks inte vara någon hejd på att sälja kontrakt på bostäder. Vi har diskuterat detta åtskilliga gånger i riksdagen innan Mona Sahlin kom in på detta ansvarsområde. Därför är det bra att få ta upp frågan igen. Nu kanske vi kan se någon förändring.

Varför denna fullständiga nonchalans för bostadssektorns aktörer, när de vet att det är straffbart och olagligt att förmedla bostäder via svarthandel? Det är så för båda parter, både säljaren och köparen. Det är två parter som är helt beroende av varandra. Man kan lätt se att ingen angiver den andra, och man skyddar systemet. Det är inte lätt att tränga igenom. Cirkusen pågår och ingen ingriper.

Vad avser minister Mona Sahlin att göra för att få slut på svarthandeln på kort sikt och på lång sikt?

Anf. 56 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Jag tänker i huvudsak inrikta mig på fråga 2 i Rigmor Stenmarks interpellation.

Jag satt i går på Malmö stadsbibliotek. Där finns något som kallas för Riksdagshörnan, som jag tror att talmännen ligger bakom. Vi skulle diskutera bostadspolitik. Där kom några människor i alla fall. Jag ska inte säga att det var någon jätterusning.

Jag fick bland annat beskrivet för mig hur en person ville ha en fyrrarumslägenhet på 100 kvadratmeter i centrala Malmö, Gustaf Adolfs Torg. Den var ledig – det var till och med ett förstahandskontrakt, inte ens ett andrahandskontrakt – mot övertagande av en del lösa inventarier. Människan ringde glad i hågen upp. Lösöret var för tillfället uppe i 300 000. Det var nog inte slut där. Det går nog att få 100 000 till för ett kontrakt i centrala Malmö. Det är inga tjusiga möbler. Jag har inte sett möblerna, men oavsett vilket är det olagligt. Det här måste man komma åt.

Obligatorisk bostadsförmedling och ett ökat byggande, en bostadsansyningslag och en genomskinlighet av systemet är grunderna. Men vi har ett par andra förslag som vi har försökt att etablera vid några tillfällen i kammaren i motionsform och i debatter.

Det första är att det antligen håller på att tas fram ett lägenhetsregister. Vi har uppenbarligen inte längre råd i Sverige att göra folk- och bostadsräkningar, medan man gör det i större delen av världen. Men nu har man bestämt sig för ett lägenhetsregister. Det är okej, och frågan håller på att processas.

Ett sätt att använda lägenhetsregistret är att följa de lägenheter som används som mellanlägen. Samma lägenheter förekommer ofta i svart-handel. Det är ingen som egentligen bor i de lägenheterna, men de används i systemet med svarthandel och skenbyten. Genom att lägga in en sådan faktor i lägenhetsregistret skulle man kunna följa hur lägenheterna har bytts och vad som byts. På det viset går det att komma åt framför allt skenbyten och där pengar ingår som en självklarhet.

Det andra som borde diskuteras på allvar är bytesrätten. På Hyresnämnden i Stockholm är det stora problem att vid byte från villa till hyresrätt eller från bostadsrätt till hyresrätt bedöma skäligheten i det pris som får betalas för till exempel villan. Här finns det en uppdämd svart-handel där priset på varan sänks vid en försäljning för att komma åt en

lägenhet i Stockholms innerstad. Jag tror att det fungerar så även i Malmö och Göteborg. Genom att ta bort bytesrätten eller begränsa bytesrätten till mellan hyresrätter skulle man komma undan ganska många av problemen med svarthandel. Det är två konkreta förslag som vi har lagt fram tidigare. Jag vill att samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin kallar upp Vänsterpartiet till ett samtal snart så att vi kan börja diskutera frågorna – i alla fall ta frågorna med sig. Det här är två konkreta exempel på hur man skulle kunna begränsa svarthandeln.

Svarthandel är olagligt, och olagligheter ska man normalt polisanmäla. Jag tror att det vore bra att se till att den som har köpt svart inte har begått en straffbar handling, utan att bara den som har sålt har begått en straffbar handling. Jag trodde nästan att det var på det viset, men jag får väl lita på Rigmor Stenmark, att det också är brottsligt att köpa svart. Om det är så ska vi ta bort det regelverket och se till att det bara är säljaren som har begått en brottslig handling. Då skulle man kunna överklaga, för då har man fått ett förstahandskontrakt och det är inte lika farligt längre.

Anf. 57 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Rigmor Stenmark hade hittat tre utgångspunkter i mitt svar som vi delar, och det är gott nog. Det är väl ingen överraskning att vi inte har samma lösningar, eftersom vi tillhör två olika partier som har delvis olika grundsyn på hur bostadsmarknaden fungerar och i vilken mån politiken ska träda in på den. Det är därför vi har flera partier i riksdagen.

Vi kan låta bli att diskutera de saker vi är överens om, för jag litar helt och fullt på att de flesta i kammaren delar upprördheten över vad som har hänt i MKB och delar oron över att detta kan förekomma på fler håll och nu ärligt söker de åtgärder som vi kan vidta för skydda människors integritet och rättvisekrav också på bostadsmarknaden.

I fråga om svarthandel och svartarbete delar vi i mycket synen på grundproblemet, nämligen att det ofta är två parter där ingen part har intresse av, känner sig modig eller har förutsättningar att avslöja det. Det är, precis som Rigmor Stenmark sade, olagligt för båda parter. Det är olagligt, och ingen har något riktigt intresse av att avslöja den andre. Det är det som är grundproblemet.

Jag delar verkligen Sten Lundströms analys till fullo. Jag är övertygad om att med ett större bostadsbyggande, med fler lägenheter som förmedlas på ett öppet och tydligt sätt, med en större insyn och öppenhet i förmedlingskriterierna, finns ganska mycket av grundförutsättningarna – inte alla – för att vi ska kunna få en annan utveckling av svarthandeln.

Efter både den diskussion vi har haft i dag och det som har varit tidigare känner jag att mitt departement ska ta en diskussion med Justitiedepartementet och Thomas Bodström för att se om vi mer effektivt kan få den lag som i grunden är bra och tillräcklig att fungera mer effektivt. Jag stänger inga dörrar för att ytterligare titta på om det går att förändra lagstiftningen i sig.

Oavsett det handlar debatten nu om att fylla på med diskussionen om framför allt öppenheten och insynen och en annan, tydlig och starkare förmedling av befintliga lägenheter. Vi kan också lägga till de diskussioner vi har haft här tidigare att vi ska titta på om det finns andra åtgärder man kan vidta för att öka den andel lägenheter som förmedlas och om

Prot. 2004/05:71
8 februari

*Svar på
interpellationer*

uthyrning av delar av villor och radhus kan göras mer ekonomiskt fördelaktig. I grunden måste vi öka den andel lägenheter som är möjlig att förmedla.

Det finns en stor öppenhet också inför delar av det Sten Lundström var inne på, även om jag har svårt att se poängen med att begränsa bytesrätten till att gälla bara mellan hyresrätter. Jag har svårt att se hur det skulle vare sig öka rättvisan eller i längden bryta upp de strukturer som finns på bostadsmarknaden. Jag har tidigare aviserat, även om det är en intern diskussion, att våra samarbetspartier måste titta sammantaget på de frågeställningar som nu finns om bostadsförmedlingslag och annat. Låt oss ta in också den diskussionen i det.

Anf. 58 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin hänvisar i sitt svar – och även Sten Lundström – på nytt till att det måste byggas fler bostäder. På den punkten är vi nog också eniga. Men dessvärre frodas svarthandeln i dag, och vi ser att det dröjer innan vi har ett bostadsbyggande som ger alla möjligheter till en bostad till rimliga kostnader. Då är min fråga: Vad gör ministern under tiden?

Jag tycker att det är bra att Sten Lundström också är med i den här debatten och att debatten känns lite öppen. Jag tycker också att öppenhet och insyn, att det ska vara genomskinligt och raka möjligheter att se över den här biten, är väldigt bra.

Jag vill kontra med att jag inte heller förstår att man ska ta bort möjligheten till bytesrätt.

Ministern hänvisar också – även Sten Lundström – till en bättre förmedling av bostäder. En bostadsförmedling som styrs uppifrån har aldrig gett några nya bostäder. Men jag tänker inte stänga dörren helt. Det finns faktiskt lokala exempel på hur man lyckas förmedla bostäder, nämligen i vissa kommunala bostadsbolag, som jag tycker är värda att studera närmare.

Märkligt nog fick jag en inbjudan i dag. Man hade sett att det skulle vara en debatt om det här i kammaren i dag, och man ringde från Karlstad och erbjöd mig att komma och titta på hur de jobbar med ett system där. Det är jag beredd att göra.

Vi har i våra båda partier haft kommundagar den gångna helgen. Vi har då i Centerpartiet fokuserat på det kommunala självstyret, som för oss är väldigt viktigt. Där kommer även ansvaret för bostadsmarknaden in. Vi ser i en Temomätning som vi beställt att det är en långtgående centralisering i det svenska samhället. Våra kommunalråd och förtroendevalda ute i kommunerna vill inte ha detta, utan de känner ett misstroende, mot regering och mot riksdag – jag får också ta åt mig. Det finns en klyfta mellan kommunerna och riksdag och framför allt regering.

Centerpartiet anser att människor måste ges förutsättningar att bestämma över sin egen vardag. Det måste ges förutsättningar så att hela vårt land får de möjligheterna. Det är inte acceptabelt att vårt land ska vara så tredelat som det är nu. Det är alltså inte tudelat utan tredelat. Det finns en tredjedel som har balans, men det finns en tredjedel som har obalans i bostadsbeståndet och en tredjedel som har bostadsöverskott.

Man kan fråga sig varför alla måste bo i Stockholm. Det är väldigt viktigt att se också på det när man diskuterar hur vi kan få en jämn för-

delning av arbetstillfällen över hela landet. Men vi måste också se på människor som just nu har sitt arbete och sin utbildning i storstadsområdena, och dem måste vi också ta på allvar.

På kort sikt måste vi ta itu med svarthandeln. Den härjar onekligen mest i storstäderna. Jag har inte fått något riktigt bra svar från ministern på frågan, men jag öppnar för en diskussion. Jag tycker att det är bra att vi debatterar i den här ganska vettiga samtalstonen.

Prot. 2004/05:71
8 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 59 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Låt oss först och främst prata om kommunalt självstyre. Ja, det är klart att kommunalt självstyre är jättebra! Men hur blir det när det kommunala inte klarar av att tillgodose medborgarnas behov?

Låt oss översätta det till skolan. För oss är det självklart att vi stiftar lagar om att alla har rätt att gå i skolan. Att vi stiftar lagar som gör det självklart att alla har lika rätt att få en bostad är inte heller särskilt underligt. Det är inget övertramp mot det kommunala självstyret.

Hur är det då med bytesrätten, som man säger att man inte riktigt förstår poängen med? Ja, det är inte så särskilt svårt. En villa värd 2 ½ miljon byts mot en trerumslägenhet i centrala Stockholm för 1,7 miljoner – vad är det om inte svarthandel? Och vad är det som gör det självklart att man ska kunna byta ett icke-värde mot ett värde, alltså byta icke-kapital mot kapital? Det är det som händer när man har bytesrätten över boendeformerna.

En mycket stor del av den svarthandel som är mest osynlig sker precis på det här sättet. Man omsätter sina villor till lägre pris, och i stället för att du får 500 000 kr i fickan som hyresrättsinnehavare får du din villa 500 000 kr billigare i andra änden.

Det är en svarthandel som pågår i ganska stor omfattning, om man ska tro hyresnämnden. Till och med hyresnämnden i Stockholm såg gärna att man tog möjligheten att byta mellan formerna. Det tyckte man var väldigt svårt. Det blir i slutändan hyresnämnden som på något sätt ska göra en bedömning av rimligheten i priset. Det klarar inte hyresnämnden, i varje fall inte hyresnämnden i Stockholm, om man får tro den själv.

Jag nämnde möjligheten att använda lägenhetsregister för att följa så kallade skenbyten. Jag skulle gärna vilja höra någon kort uppfattning om det.

Anf. 60 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Vi har tidigare under eftermiddagen haft en diskussion om just etik och moral. Jag välkomnar statsrådets svar i den här interpellationsdebatten. Där framgår hur viktigt det är att också bygga fler bostäder. Det är viktigt att framhålla även i denna debatt.

Debatten om svarthandeln med hyreslägenheter har tidigare förts här i riksdagen. Jag vill än en gång passa på att framhålla att det är brottsligt att ta betalt för en hyresrätt, men det är inte brottsligt att betala för den.

Det finns all anledning att se över vilka ytterligare åtgärder som måste vidtas. Nu har inte hyressättningssystemet i sig nämnts här. Jag vill ändå framhålla att det även där finns all anledning att fundera över hur det har fungerat. Det är uppenbarligen så att det finns en betalningsvilja som inte står i samklang med de värderingar som finns bland de boende.

Det har skett ett framgångsrikt arbete bland annat i Göteborg, där hyresgäströrelsen och företrädare för värdarna har samarbetat för att se över vilka värderingar som finns bland hyresgästerna.

Även inom det här området är det ett ökat byggande som måste till. Jag skulle gärna vilja höra statsrådet säga något om det. Väldigt mycket av diskussionen handlar nu om att införa nya regelverk från regeringens sida.

Jag vill ändå passa på att fråga: På vilket sätt pågår arbetet med att riva de hinder som finns för ökat byggande? Det är en oerhört väsentlig och viktig del.

Vänsterpartiet samarbetar med regeringen även om bostadsfrågor. Det vill jag framhålla för Sten Lundström. Därmed anser jag att även Vänsterpartiet har ett stort ansvar för om det byggs eller ej och hur regelverken ser ut.

Min sista kommentar gäller det kommunala självstyret. Det är ett delat ansvar för bostadspolitiken mellan kommuner, riksdag och regering. Här bestäms de legala och finansiella förutsättningarna för bostadspolitiken.

De kommunala bolagen ägs av medborgarna i kommunen. Det är medborgarna som är aktieägarna. Det är kommunfullmäktige som utövar inflytandet över bolagen och tillsätter styrelsen.

Här är det viktigt att föra en diskussion om det kommunala självstyret. När man tidigare har behandlat bostadsförsörjningsfrågor har man inte minst från Lagrådets sida konstaterat att det finns all anledning att vara vaksam på vad som är det kommunala självstyret och vad som är det arbete som ska komma från riksdagen.

Där har jag utifrån det Sten Lundström sade noterat att även Vänsterpartiet har uppmärksammat att det finns en konflikt. Det finns noga angivet i ett av betänkandena. Jag vill därför höra med statsrådet: Är inte detta något som man ska vara väldigt uppmärksam på?

Jag förordar att man ska gå den frivilliga vägen. Man ska se till att skapa goda förutsättningar för byggandet och ett ökat konsumentskydd. Då tror jag att man kan nå en framgång som är långsiktig.

Hur ser statsrådet på frågeställningen, vikten av att värna det kommunala självstyret och det delade ansvaret för bostadspolitiken?

Anf. 61 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag ska försöka beröra allt. Men det är inte så lätt när det är flera bollar i luften samtidigt.

Låt mig återigen betona att hur än lagstiftningen ser ut när det gäller att förhindra svarthandel så finns det svarthandel. Det är vi alla överens om. Jag tycker att det är rimligt att ta en diskussion med dem som ansvarar för vad polisen kan göra för att följa upp lagstiftningen. Finns det saker vi kan göra för att effektivisera de möjligheterna ska det självklart till. Det känner jag är en brist i dag. Den diskussionen kommer jag att ta vidare.

Även om jag inte riktigt klart har kunnat följa debatten tidigare vill jag till Sten Lundström säga att jag spontant tycker att det låter klart intressant att via lägenhetsregistret kunna följa de mest handlade lägenheterna, om det var så han uttryckte det. Jag tar med mig det och borrar vidare i det på departementet.

Det sades att bostadsbyten skulle hållas inom upplåtelseformerna. Min ryggradskänsla är ändå att vi ska göra allt vi kan för att bryta upp banden mellan upplåtelseformerna. Det vi inte ska göra är att se till att det blir En gång hyresrätt, alltid hyresrätt.

Min ryggradskänsla säger mig att det leder fel att tänka som Sten Lundström gör i det avseendet. Däremot har vi ett antal frågeställningar som vi måste kunna svara tydligare på. Det handlar om hur man undviker handeln och att man prissätter hyreslägenheter i kronor i handel. Det är icke meningen, och det är icke lagligt.

Förmedling ger inte nya bostäder, sade Rigmor Stenmark. Det är helt rätt. Vi måste bygga mer, och nu byggs det också mer. Jag vill säga det. Också i Stockholm är det en mycket spännande utveckling när det gäller nybyggnationen.

Men även om inte förmedling gör att nya bostäder byggs ger förmedling nya grupper ökade möjligheter att efterfråga en bostad och komma in på bostadsmarknaden. Det är därför man måste ha diskussionerna samtidigt på bordet.

Man måste bygga mer, bygga mer blandade upplåtelseformer och bygga i attraktiva områden där tillväxten är stark och bristen är stor. Men det fråntar oss inte ansvaret att diskutera hur vi förmedlar de redan befintliga lägenheterna så att fler grupper får möjlighet att efterfråga.

Därav kommer det intresse som regeringen nu har för att se hur och inte om vi kan tillgodose att förmedlingen blir större och omfattar fler och framför allt blir mer öppen. Vi kan då ha den etiska diskussionen om vilka kriterier som är rimliga och vilka som icke är rimliga. Det handlar om att stänga ute grupper från att ens kunna efterfråga lägenheter.

Rigmor Stenmark var också inne på om alla måste bo i Stockholm. Det är klart att alla inte måste bo i Stockholm. Det är inte vad diskussionen handlar om. Man kan möjligen vända på det. Vi måste få en större regionalpolitisk utveckling i alla delar av Sverige. Det är helt riktigt. Men det är också viktigt att säga att hela Sverige behöver ett starkt Stockholm.

Hela Sveriges tillväxt beror också på hur starka tillväxtmöjligheterna är i vår kanske enda riktigt stora storstad, nämligen Stockholm. Jag känner mig ibland nästan föranledd att citera Hjalmar Mehr. Han sade en gång: Stockholmare är också människor, även fast vi är ganska många. Det är inte storleken som avgör, utan det är dragningskraften i hela landet.

Det behövs en sådan bostadsmarknad som gör det möjligt för de människor som vill flytta till Stockholm att också efterfråga en bostad. Alla måste inte bo i Stockholm. Men de som vill flytta till Stockholm måste ha en större möjlighet att efterfråga en lägenhet än vad de har i dag. Det tror jag att vi är överens om.

Anf. 62 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Jag tycker också att alla måste få bo i Stockholm. Jag är själv född i Stockholm, och mina barn bor här. Där är vi också eniga.

Jag tycker att det var en bra känsla ministern hade i ryggraden när det gäller omsättningen i vårt bostadsbestånd. Där tycker jag att Sten Lundström måste lyssna. Vi behöver en omsättning i bostadsbeståndet.

Vi har äldre människor som gärna vill lämna sin stora villa och sin stora trädgård och flytta in i en hyresrätt. De kan kanske byta med en ung

familj. Låt oss ha det i minnet. Det sker ofta på landsbygden. Det är inte några stora pengar det handlar om som man kan få för villorna på landsbygden.

Jag var möjligtvis lite orättvis mot Mona Sahlin i mitt förra inlägg. Jag blev väldigt glad när Mona Sahlin tog upp att man måste titta på rättsväsendet. Det är där det brister. Vi har varit ute och tittat på just den biten och talat med polisen. Hur prioriterar man den ekonomiska brottslighet som svarthandeln faktiskt är? Den prioriteras inte. Man säger att man inte har resurser.

Jag vill till sist tacka för debatten och säga: Ta bort ohyran på bostadsmarknaden. Se till att det blir ett stopp på svarthandeln och att det blir ett slut på de lagbrott som begås. Vi får oavbrutet rapporter om oegentligheter inom bostadssektorn. Det handlar om lägenhetsaffärer där man hjälper kompisar. Det är mygel med svarta hyreskontrakt, och det dyker också upp kartellbildningar.

Vi behöver mer av såväl konkurrens som byggmaterial. Vi behöver inte osolidariskt handlande, som till exempel har skett vid bygget av skolan i Vaxholm. Nu kräver vi ord och handling av den socialdemokratiska regeringen.

Anf. 63 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Folkpartiet har i sina motioner föreslagit bland annat åtgärder mot svarthandel med hyresrätter. Vi har gjort hänvisningar till den förstudie som gjordes av Riksdagens revisorer. Man hade tittat på exempelvis polisens sätt att arbeta. Det kunde konstateras att ett stort bekymmer naturligtvis var att man inte får en genomlysning av problemen. Ingen av parterna är intresserad av att få dem upp i dagen. Jag har förstått att det nu i efterhand har skett i något enstaka fall där man också har kunnat lagföra. Det är naturligtvis en viktig åtgärd.

Det finns andra exempel på bekymmer vad gäller bytesrätten. En del av de kommunala bostadsföretagen medger exempelvis inte att personer som i dag bor i en villa får ställa sig i den så kallade kö som finns hos det kommunala bostadsföretaget. Då är bytesrätten den enda möjligheten att bo i en hyresrätt i ett kommunalt bostadsföretag.

Idealbilden av en fungerande hyresmarknad är att den som söker en bostad, oavsett om det är fyra rum med kök eller två rum med kök, har möjlighet att föra ett samtal om sina behov och inte behöver känna att man hamnar i något slags relation och blir placerad någonstans. Det borde gå att väga in de behov som man har som hyresgäst. Väldigt många människor vill bo i hyresrätt, även i kommunala bostadsföretag. Det ska inte vara en tendens mot *social housing*, utan alla ska vara välkomna.

Här finns väldigt mycket kvar att göra. Det är en lång väg att gå. Den här vägen att öka regleringar, att bli än mer striktare och att sortera tror jag tyvärr kommer att påverka möjligheterna att utveckla hyresrätten. Jag hoppas på den frivilliga vägen och att man i stället stärker bostadskonsumenternas situation på bostadsmarknaden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 64 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Owe Hellberg har frågat mig om jag är beredd att ändra bostadsförsörjningslagen så att den tydliggörs när det gäller kommunernas bostadsförsörjningsansvar och kravet på att inrätta bostadsförmedlingar. Vidare har Owe Hellberg frågat mig om jag är beredd att införa en bostadsanvisningslag för att komplettera kravet på kommunala bostadsförmedlingar och skapa ordning på bostadsmarknaden.

Jag instämmer i Owe Hellbergs oro över hur lediga lägenheter förmedlas.

Enligt lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar har kommunerna ett långtgående ansvar för att bostadsförsörjningen genomförs på ett ändamålsenligt sätt. En ändamålsenlig bostadsförsörjning handlar framför allt om att tillräckligt med bostäder finns – god planberedskap efter behovet i kommunen tillsammans med goda aktörer på den lokala bostadsmarknaden – och att bostäder förmedlas på ett sätt som möter behoven hos alla kommuninvånare. Förmedling av bostäder måste ske i ett system så att alla de som inte har kontakter eller pengar också får en chans. Därför föreskriver också lagen att en kommun ska inrätta en bostadsförmedling om det behövs för att främja bostadsförsörjningen. Lagen är tydlig om var ansvaret ligger, men den har inte slagit igenom med avsedd effekt. Jag kan inte just nu säga om förändringar i bostadsförsörjningslagen kommer att ske. I det pågående arbetet med att se över behov av åtgärder för att uppnå en förbättrad och rättvis förmedling av lediga lägenheter kan även lagen om kommuners bostadsförsörjningsansvar komma att beröras, till exempel för att klargöra reglerna om bostadsförmedling. Jag avser att återkomma under denna månad med vilka åtgärder som jag kommer att gå vidare med.

När det gäller en bostadsanvisningslag är jag inne i en process där jag överväger för- och nackdelar med att återinföra en bostadsanvisningslag som tvingar hyresvärdar att lämna lediga lägenheter till kommunal bostadsförmedling och en tvingande lag för kommuner att inrätta en sådan. Diskussioner kring detta sker i nära samråd med företrädare för storstadskommunerna. Jag har träffat företrädare för Stockholms, Göteborgs och Malmö kommuner. Mötet har inte övertygat mig om att ändra min uppfattning om att möjligheten av en lag ska övervägas.

Anf. 65 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Det blir tre debatter med delvis liknande innehåll, så jag förstår att ministern är lite hes i rösten.

Jag vill naturligtvis tacka för svaret, men fortfarande känns det osäkert om det blir någon ändrad lagstiftning eller om det blir några andra åtgärder.

1990-talet var ett förlorat årtionde för den sociala bostadspolitiken. I Vänsterpartiet var vi väldigt glada när vi återinförde bostadsförsörjningslagen 2001. Vi var däremot inte nöjda med lagens utformning och har i olika sammanhang krävt att den ska ändras. Den består av fem korta, inte särskilt innehållsrika, paragrafer. De ryms på en A 4-sida, och mycket mindre än så. Vi tycker att den ställer alldeles för vaga krav på hur och

*Svar på
interpellationer*

vad som ska ingå i planeringen av den kommunala bostadsförsörjningen. Det är faktiskt bara på en punkt som lagen är väldigt konkret, och det är att ministern kan ingripa och se till att en kommunal bostadsförmedling kommer till stånd i en kommun om kommunen inte agerar själv och det är uppenbart att behovet finns.

Den före bostadsministern var inte särskilt intresserad av att agera i den här frågan. Då blir frågan: Är minister Sahlin ärligt och uppriktigt intresserad av att agera utifrån den här lagstiftningen? Annars måste den formuleras om.

Nu har ministern träffat företrädare för storstadskommunerna. Vi i Vänsterpartiet delar inte deras bedömning. Det finns ett uppenbart behov av bostadsförmedling i Göteborg, i Malmö, i Uppsala och i många andra kommuner där det råder bostadsbrist. Kommunerna har dålig kunskap om de bostadssökandes behov av bostäder och erbjuder inte rimliga villkor för att man ska kunna söka en bostad. Vi behöver kösystem och tydliga och synliggjorda regler.

Om ministern frågar hyresgästorganisationen och företrädare för de bostadslösa får hon väldigt tydliga svar: De kräver en obligatorisk bostadsförmedling. I Göteborg gjorde man en undersökning där det visade sig att det bland kommunpolitikerna fanns en majoritet för, men ledningen var emot.

Vi menar att lagen måste formuleras på ett sätt som klargör vad det kommunala bostadsförsörjningsansvaret innebär. Många kommuner upplever lagen som en återställare av den gamla bostadsförsörjningslagen, där huvuduppgiften var att hitta lämplig mark för nyproduktion. I en del borgerligt styrda kommuner struntar man faktiskt rent politiskt i lagstiftningen över huvudet.

Vänsterpartiet ville markera behovet av en förändring när vi införde det här och pratade om att kommunerna skulle inrätta särskilda boendepaneringsprogram, med tydligt krav på innehåll. Den uppfattningen delades bland annat av Boverket. Men vi fick inget gehör för våra synpunkter.

Vi menar att lagen borde innehålla en massa saker: tydliga krav på hur kommunerna ska minska boendesegregationen, hur de ska möta de ungas behov av bostäder, hur det byggda ska anpassas för att möta behovet hos en allt äldre befolkning, hur kvinnor ska känna sig trygga i sina bostadsområden, miljöomställning och en massa andra frågor. Men lagen ställer inga tydliga krav alls. Ska det vara så, ministern? Är du beredd att förändra lagen enligt Vänsterpartiets förslag?

Nu hörde vi att det ska komma någonting i februari, men är det lagförslag eller andra intentioner och inriktningar på en kommande lagstiftning?

Anf. 66 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag anmälde mig till debatten därför att jag bland annat reagerat på innehållet i den interpellation som har framställts av Owe Hellberg. Interpellanten anger att i vissa borgerligt styrda kommuner negligeras lagen helt, och ett stort antal kommuner har inte upprättat några särskilda bostadsförsörjningsprogram trots det lagliga kravet.

Jag kan konstatera att det ser väldigt olika ut i kommunerna. Även där Vänsterpartiet är med och regerar ser det väldigt olika ut. Inte ens alla kommuner styrda av Vänsterpartiet har vare sig bostadsförmedling eller andra insatser. Det ser som sagt väldigt olika ut.

Jag vill ställa en fråga när det gäller svaret från statsrådet. Det är redan i dag möjligt för regeringen att förelägga en kommun att anordna bostadsförmedling så som lagen ser ut. I den tidigare debatten här i kväll fick jag aldrig svar på den frågan. Därför vill jag upprepa den igen. Avser regeringen att förelägga en kommun att anordna bostadsförmedling i enlighet med det lagrum som finns i dag?

Jag har också en fråga till interpellanten. Vänsterpartiets ursprungs-förslag var egentligen att alla kommuner i Sverige ska ha bostadsförmedling. Är det så att man inte har behov av det får man söka dispens. Så stod det i det förslag som Vänsterpartiet lade fram i samband med propositionen. Det gällde alla kommuner i Sverige.

Men vi kan konstatera, hör och häpna, att en del kommuner i Sverige faktiskt har ett överskott av bostäder. Det är inte så att alla kommuner i Sverige har samma förutsättningar och behov som storstadsregionerna och vissa tillväxtorter. Jag vill fråga Vänsterpartiet om det fortfarande är Vänsterpartiets mening att driva den linjen att alla kommuner i Sverige ska ha en obligatorisk bostadsförmedling. Det är viktigt att klargöra. Jag vill fortfarande framhålla att det delade ansvaret för bostadspolitiken gör att kommunerna ska ha möjlighet att styra utifrån de behov som finns. Därmed kan vi härifrån se till att också förstärka konsumentskyddet. Den typen av mycket långtgående skrivningar som Vänsterpartiet har gjort skulle vi aldrig kunna ställa upp på.

I behandlingen under riksmötet 2000/01 anförde Vänsterpartiet att det räckte med ett särskilt yttrande eftersom man kunde godta regeringens sätt att agera vid det tillfället. Jag känner inte riktigt igen Vänsterpartiets sätt att resonera här i talarstolen.

Huvudsakligen handlar detta naturligtvis om regeringens möjligheter att agera. Det är regeringen som styr och har makten. Den fråga som är på allas läppar är därmed: Kommer regeringen att förelägga någon kommun att anordna en bostadsförmedling?

Anf. 67 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Owe Hellberg frågade om jag var intresserad. Jag hoppas att jag under de korta månader som jag har haft det här jobbet har visat att jag är intresserad genom det jag har gjort och genom det arbete som vi har dragit i gång. Jag vill understryka det som antyds i svaret på Owe Hellbergs interpellation. En, som jag tycker, väldigt intressant formulering i bostadsförsörjningslagen är att bostäder förmedlas på ett sätt som möter behoven hos alla kommuninvånare. Jag är mycket intresserad av hur man vet hur behovet ser ut hos sina kommuninvånare. Jag tycker att jag är väldigt tydlig i svaret. Jag säger att lagen är tydlig om var ansvaret ligger, men den har inte slagit igenom med avsedd effekt.

Det arbete vi har dragit i gång på det nya Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet handlar om att vi inom några veckor ska redogöra för vad vi vill förändra. Det är också svaret till Nina Lundström. Enkelt uttryckt kan man säga att det jag nu överväger är att antingen är lagen otydlig och måste förändras eller också ska lagen användas. Om kommu-

nens ansvar är – och det tror jag vi är överens om – att förmedla bostäder på ett sätt som möter behoven hos alla, är det frågan om hur förmedlingen går till som vi nu måste överväga. Antingen är lagen tillräckligt tydlig och ska användas, eller också behöver vi förstärka den på det sätt som vi nu har diskuterat i flera interpellationer. Det är det vi nu överväger på departementet.

Det är riktigt att vi har ett delat ansvar mellan kommunerna och staten. Med den erfarenhet jag har av lång tids intresse för bostadspolitiken och inte bara av de här korta månaderna, känner jag att det möjligen är så att det delade ansvaret förutsätter att staten också orkar förtydliga vad som är de nationella aspekterna i bostadspolitiken. Vi har haft väldigt många diskussioner så här långt om byggpolitik – och man kan resonera om den har varit framgångsrik eller inte – men vi har haft väldigt få diskussioner om bostadspolitik.

Jag är oerhört mån om att bevara det delade ansvaret och respekten för det kommunala självstyret. Möjligen är det så att staten nu måste orka förtydliga vilket ansvar och vilka förväntningar som den nationella nivån har på bostadspolitiken. Därför är den frågeställning som Owe Hellberg tar upp intressant, nämligen hur bostadsförsörjningslagen ska användas i det sammanhanget och om den tillräckligt tydligt redogör för de krav och förväntningar som den nationella nivån ställer på kommunerna. Sedan måste staten i nästa steg se om vi har gett tillräckliga förutsättningar för kommunerna att leva upp till det ansvaret. Då kommer vi in på fler diskussioner som vi har haft här i kammaren, och som vi säkert kommer att ha åtskilliga gånger till, om hur bostadsfinansieringssystem, byggregler, byggnormer, konkurrensförhållanden på marknaden och liknande ser ut.

I det här avseendet är jag ändå övertygad om att det brister i förmedlingen av lägenheter, och det måste vi förändra på det ena eller andra sättet. Regeringen återkommer mer konkret inom några veckor med hur vi vill se på det.

Anf. 68 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! När det gäller obligatoriska bostadsförmedlingar eller ej vill jag först säga till Nina Lundström att vi menar att det vore bättre om lagen var formulerad så att detta var ett generellt krav, ett obligatoriskt krav. Sedan finns kanske möjligheter och förutsättningar för en del kommuner att göra det på ett annat sätt. Det kan till exempel vara kommuner med många tomma bostäder. Men vi ska veta att det finns problem i sådana kommuner också. Det finns hemlöshet och utsatta människor som inte får en bostad. Att det finns tomma bostäder är ingen garanti för att man får en bostad.

Om man läser våra motioner ser man hur vi har ställt våra krav. Kravet på obligatorisk bostadsförmedling och bostadsanvisningslag kommer vi att hantera i det bostadspolitiska betänkandet senare i vår. Då får vi möjlighet att diskutera det igen.

Sedan gäller det om ministern ska ingripa eller ej i frågan om en kommun ska ha en bostadsförmedling om det är uppenbart att det finns behov. Jag tvivlar på att det verkligen kommer att bli så. Jag tycker att jag har den erfarenheten av de tidigare frågeställningarna till den förre bostadsministern. Det är inte ett sätt vi vanligtvis jobbar på när det gäller

förhållandet mellan stat och kommun. Därför finns det all anledning att formulera om lagstiftningen utifrån det perspektiv som vi har på detta.

Jag tror inte att vi kommer åt det här problemet med etik- och moraldebatter. Man måste titta på grunden till det hela. Grunden till det hela är att vi har två parter på bostadsmarknaden. Vi har hyresvärdarna och de bostadssökande. Om det är bostadsbrist är det naturligtvis hyresvärdarna som har alla möjligheter att bete sig precis som de vill. De kan välja och vraka bland de bostadssökande. Kommunernas krav på de kommunala bostadsbolagen är inte särskilt tydliga i ägardirektiv och hur man formulerar bostadspolitiska program.

Om det förs en social bostadspolitik eller inte kan tyvärr vara beroende av om bostadsbolagets vd är intresserad av de bostadssociala frågorna eller enbart av de affärsmässiga. En bolagsstyrelse kan ju alltid skylla på förpliktelseerna gentemot aktiebolagslagen. Det ställs inte heller några tydliga krav på bostadsbolagen om hur bostäder ska förmedlas. Det finns till exempel inget sådant krav när det gäller ägardirektiven eller i någon annan lagstiftning som berör de kommunala bostadsbolagen. Det finns inte heller någon möjlighet för de bostadssökande, konsumenterna, att få rätt i efterhand. Det har Sten Lundström nämnt här tidigare.

Vi tror att vi är inne på rätt spår. Vi måste också förstärka detta med en bostadsanvisningslag. Det säger ju också hyresgäströrelsen i Malmö. Vi är helt för en obligatorisk bostadsförmedling, men den måste förstärkas med en bostadsanvisningslag. Vi ska ha tillgång både till de kommunala bostadsbolagens och till de privata bolagens lägenheter. De två sakerna hör naturligtvis ihop.

Vi får väl diskutera andra saker i det här sammanhanget som har varit uppe på tapeten i dag. Jag välkomnar en gemensam diskussion runt alla de här frågorna.

Anf. 69 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Det kommunerna efterlyser för att kunna bygga fler bostäder, oavsett om det är i kommunal regi eller om man vill skynda på planeringen, är delvis att regeringen kommer med förslag vad gäller överklagandeprocessen. I dag tar det väldigt lång tid att få fram en giltig detaljplan på grund av att processen ser ut som den gör inom PBL. En annan sak är hyressättningssystemet. Man kan konstatera att det är väldigt svårt att bygga nytt. Där har väldigt många anført att det handlar om att också se över hur hyressättningssystemet fungerar för nyproduktion. Det är två väldigt konkreta åtgärder. Ytterst handlar det här faktiskt om att få i gång nyproduktionen.

Beträffande det Owe Hellberg är inne på vad gäller kommunfullmäktige och medborgarna i en kommun är det ju så att medborgarna i en kommun faktiskt är aktieägarna. De utövar sitt inflytande genom att välja kommunfullmäktige, och kommunfullmäktige tillsätter styrelsen. Det skulle kunna vara ett alldeles utomordentligt forum för diskussion kring hur bolagen ska skötas. Jag hoppas att den diskussionen också startar i och med de debatter som pågår.

Jag vill återkomma till det kommunala självstyret. När frågan om bostadsförsörjningsansvaret och frågan om obligatoriska kommunala bostadsförmedlingar behandlades kunde man konstatera att i den proposition som regeringen lade fram här i riksdagen hade Lagrådet väldigt

Prot. 2004/05:71
8 februari

Svar på
interpellationer

starka synpunkter. Man förde en ganska ingående diskussion om hur det här kommer att inverka på det kommunala självstyret. Lagrådet avstyrkte eftersom man ansåg att det här var ett stort ingrepp och med hänsyn till den konstruktion som förelåg. Däremot kan man säga att Vänsterpartiets förslag var lite mer realistiskt i det hänseendet. Man gillade dispensmöjligheten.

Men som sagt: Vi i Folkpartiet tror inte att det här kommer att lösa problematiken. Fortfarande kommer det att handla om ett urval av hyresgäster, och där måste man väga integriteten mot transparensen.

Anf. 70 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag vill kort först vända mig till Nina Lundström. Hon nämnde några förutsättningar som vi också har diskuterat tidigare. Jag vill säga att det har skett mycket arbete i Regeringskansliet, och det pågår också. Vi har gjort en hel del förändringar i arbetet med överklagningsärendena på departementet, vilket ju också har resulterat redan nu i kortare handläggningstider. Dessutom kommer, precis som Nina Lundström sade, PBL-kommittén i sommar med helt nödvändiga förändringar som jag har mycket stora förväntningar på.

En annan sak är Hyressättningsutredningen som nu har kommit och har varit ute på remiss. En proposition är nu under utarbetande i Regeringskansliet.

Som en tredje punkt vill jag bara notera igen att byggandet av nya bostäder och också, glädjande nog, hyreslägenheter går upp nu, framför allt i Stockholm. Vi måste ytterligare förstärka arbetet med hur bostadsfinansieringssystemet i framtiden ska se ut, vilket är nästa stora arbete som också kommer här under våren.

Sedan får vi se, om några veckor när vi har haft mer diskussioner, hur mycket jag vill gå in på frågeställningarna om lagstiftning. Jag tycker ändå att jag har varit tydlig på några punkter. Att bara acceptera systemet som det ser ut i dag är icke möjligt. Det fungerar inte, tycker jag, och det tycker inte Owe Hellberg, och det tycker inte väldigt många av dem som står i bostadskö eller skulle vilja ställa sig där. Någoting måste göras. Det räcker inte med att bara bygga fler lägenheter, även om det förstås är grundförutsättningen. Det har jag uttryckt förut. Själva förmedlandet – inte minst transparensen, öppenheten och insynen i hur förmedlingsreglerna ser ut – är avgörande moment i detta.

Jag är ändå inte så orolig för att den här diskussionen skulle inkräkta på den kommunala självstyrelsen. Kommunen har sin alldeles självklara roll och sitt ansvar, och den är klart och tydligt definierad. Jag tycker att det är den nationella nivån som inte har varit tillräckligt tydlig med vilka förväntningarna är och också sett till att både lagstiftning och andra möjligheter som måste ges till kommunerna för att uppfylla detta har varit på plats.

Där ser jag ändå nu pusselbitarna till att få ett annat innehåll i inte bara bygg- utan också bostadspolitik åren framöver med förändringarna i hyressättningssystemet, med förändringarna i bostadsfinansieringssystemet, med PBL-kommitténs arbete och, hoppas jag, med förstärkningar på ett sätt som jag återkommer till inom kort också i möjligheterna vad gäller förmedling av lägenheter. Då finns ändå konturerna till en starkare bostadspolitik med en väldigt tydlig rollfördelning – ännu tydli-

gare, vill jag påstå – mellan vad kommunen och staten måste göra till gagn för både dem som har lägenheter och behöver ett skydd och dem som inte har lägenheter och behöver få en chans att komma in. Vi får återkomma när vi har satt ned foten i de delarna och givetvis efter diskussion med våra samarbetspartier.

Prot. 2004/05:71
8 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 71 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för den inbjudan. Det känns som om det ska hända någonting och att det ska hända på ett handlingskraftigt sätt.

Jag vill bara till slut poängtera behovet av det här genom att berätta lite om en enkel utvärdering som utskottet har gjort. År 2003 hade bara 25 % av kommunerna antagit någon form av särskilt bostadsförsörjningsprogram. Det saknades samordnad bostadsförmedling i 85 % av kommunerna. Det här menar vi är helt oacceptabelt. Det kan ha blivit något bättre under 2004 så att fler är på väg, men så här får det inte se ut.

Tänk om det skulle se ut på samma sätt på skolans område, och 25 % av kommunerna hade tagit fram lokala skolplaner eller att 85 % av kommunerna inte hade någon ordning på hur man fick plats i gymnasieskolan och regler för sådant. Vi måste lyfta bostadsfrågans plats i samhället och prata om vård, skola, omsorg och bostad, som den fjärde viktiga välfärdsfrågan. Jag hoppas att vi kan göra det tillsammans.

Tidigare var det så att bostadsministern hade ansvar för kommunfrågorna också. Vi tyckte inte att det var någon bra grund för att jobba med de här frågorna. Nu kan ministern på ett friare sätt faktiskt ställa sig på de bostadssökandes och de bostadslösas sida. Det hoppas jag att vi ska göra gemensamt.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2004/05:325 om kommunernas bredbandssatsningar

Anf. 72 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jörgen Johansson har frågat statsrådet Sven-Erik Österberg dels vilka åtgärder han avser att vidta för att kommuninvånarna inte ska behöva få sämre kommunal service på grund av att regeringen inte klarar av att hålla sina avtal, dels vilka åtgärder han avser att vidta för att bredbandspengarna verkligen betalas ut under 2006.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jag är medveten om de konsekvenser den temporära frysningen kan få för alla inblandade parter och då särskilt för kommunerna. Jag vill understryka att bredbandsutbyggnaden är ett prioriterat område för regeringen, och vi följer utvecklingen inom området mycket noga. Det var bland annat därför som regeringen år 2004 förlängde bredbandsstödet.

Konsekvenserna för kommunerna av frysningen av bredbandsanslaget påverkas av en rad faktorer, till exempel när under året betalning till leverantören ska ske och om kommunen behöver låna pengar för att klara

utbetalningarna. Med dagens låga ränta är det endast undantagsvis som räntekostnader för sådana lån skulle kunna påverka den kommunala servicen.

Riksdagen har godkänt de riktlinjer som regeringen föreslagit för den ekonomiska politiken, inklusive regeringens bedömning av åtgärder som måste vidtas för att hantera risken för ett överskridande av utgiftstaket. Kommunerna kommer att få sina pengar. Det statsfinansiella läget är avgörande för när, men senast under 2006 kommer pengarna åter att vara tillgängliga.

Det aktuella stödet avser endast en del av statens samlade satsning på bredband till alla delar av Sverige. Stöd till områdesnät, till stomnät och till nät i eftersatta områden som finansieras genom en kreditering på kommunernas skattekonto berörs inte av frysningen.

Anf. 73 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret på min interpellation men kan ändå konstatera att jag inte är nöjd. Jag tycker att svaret andas en negativ syn på vår landsbygd.

Förutsättningen för att kunna bedriva näringsverksamhet och bo på landsbygden är goda kommunikationer, och det gäller såväl vägar som telekommunikation. Bredbandssatsningen var därför en av förutsättningarna för att kunna nå upp till begreppet "hela landet ska leva".

Av svaret konstaterar jag att det som är grunden för våra lagar, nämligen att avtal ska hållas, inte längre gäller. Jag konstaterar också att ytterligare en av de punkter som Kommunförbundet påtalade i sin remiss om förslaget om finansiering av bredbandssatsningarna nu har fallit.

Överenskommelsen om utbyggnad av bredband i gles- och landsbygd gjordes 2001. Bland annat innebar förslaget att regeringen lovade att sänka nivån på kommunernas medfinansiering och att skapa stabila planeringsförutsättningar för kommunerna. De stabila planeringsförutsättningarna har nu lagts på is.

Från den här församlingen, riksdagen, ställer vi ständigt en mängd krav på att det ska vara ordning och reda i finanserna. Vi skapar lagar som ålägger kommunerna god ekonomisk hushållning. Kommunerna är skyldiga att redovisa sin ekonomi enligt god kommunal redovisningssed, alltså ha en ekonomi som är i balans och redovisad enligt bokföringsmässiga grunder.

Vi kan nu konstatera att statens oförmåga att hålla ingångna avtal drar undan förutsättningarna för kommunerna såväl att fullfölja sina ingångna avtal som att nå upp till kravet om en god ekonomisk hushållning.

Vi kunde höra i veckan att kommunerna har fått pengar i innevarande års budget. Givetvis är det så, men kommunerna hade redan tidigare en usel ekonomi. De nya pengarna ska dels täcka gamla svarta hål, dels täcka eftersatta satsningar inom områden som skola, vård och omsorg. Det är knappast från de sektorerna som kommunerna ska ta sina pengar för att finansiera utbyggnaden under nästa år.

Jag konstaterar trots allt att det löfte som har givits vad gäller finansiering är brutet.

Ilmar Reepalu från Kommunförbundet säger att man vill ha en överläggning med regeringen om den förändring som nu har skett. Min di-

rekta fråga är: Kommer man från regeringen att ta upp överläggningar med förbundet i den här frågan?

Vi kan konstatera att den svenska landsbygden har det svårt i dag. Ökade bränsleskatter, låg servicenivå och en mycket dålig förståelse från myndigheternas sida för att göra det lättare att bedriva näringsverksamhet och bo på landsbygden bidrar till svårigheterna. Bredbandet är en av lösningarna för landsbygdens utveckling. Det kan tyckas vara småpengar, men vi talar ändå om mycket viktiga frågor.

De pengar som kommunerna i dag har i sin kassa ska också räcka till de andra prioriteringar man har inom just vård, skola och omsorg. I den prioriteringen hamnar bredbandsutbyggnaden långt ned på listan.

Min fundering är följande. Även om nu regeringen bedyrar att pengar kommer 2006 har utvecklingen stannat upp, inom ett mycket prioriterat område.

Jag tycker inte att statsrådet svarar på min första fråga, vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att kommuninvånarna inte ska få sämre service på grund av regeringens avtalsbrott. Jag skulle vilja ha ett konkret svar från statsrådets sida på den frågan.

Anf. 74 CHRISTINA ANDERSSON (c):

Fru talman! Regeringens beslut den 22 december att frysa inne stöd-pengar för fortsatt bredbandsutbyggnad i landets kommuner av det orts-sammanbindande nätet är både oacceptabelt och förödande. Besvikelsen är stor i kommuner, landsting och länsstyrelser runtom i landet. Ett stopp i utbetalningen av de tidigare utlovade stödpengarna slår hårdast mot glesbygden.

I mitt hemlän Sörmland handlar det om strax under 20 miljoner kronor. I exempelvis Norrlandslänen är summorna betydligt större. Det är pengar som de berörda kommunerna är i stort behov av för att betala redan utfört konsultplaneringsarbete för att kunna klara kommande utbyggnad. Det är inte acceptabelt att ändra spelreglerna och låta kommunerna stå för kostnaderna.

Vi har väntat länge på regeringens IT-proposition och hoppats att IT ska vara ett fortsatt prioriterat område. Men med de signaler som nu sänds ut måste man ställa sig frågan om det fortfarande handlar om bredband åt alla. Mer, inte mindre, behöver göras för att minska den digitala klyftan mellan storstadsregioner och glesbygd.

Under statsministerns frågestund förra veckan sade statsministern i en debatt att med tanke på de stora satsningar som gjordes på kommunerna i höstbudgeten är de här uteblivna miljonerna till bredbandsutbyggnad inget stort problem. Därför skulle jag vilja fråga: Anser statsrådet, i likhet med statsministern, att det här är en relativt liten summa som kommunerna kan klara på egen hand? Eller är det så att alla vi som redan väntat på bredband kommer att få vänta ytterligare en tid?

Anf. 75 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Utan bredband dör landsbygden. Det kan tyckas vara en drastisk tidningsrubrik, men det finns en bister verklighet bakom orden, en verklighet som vi har förstått inom Centerpartiet. Därför kräver vi en bredbandsutbyggnad i hela landet. Vi tar upp detta i olika motioner, till exempel i vår kulturmotion där vi under rubriken Samlingslokaler talar

Prot. 2004/05:71
8 februari

Svar på
interpellationer

om hur viktigt det är att just de lokalerna får tillgång till goda datakommunikationer, som är en av förutsättningarna för att de ska vara träffpunkter för människor i olika åldrar.

För två veckor sedan diskuterade vi anslagen till folkrörelserådet Hela Sverige ska leva. Jag påminde då ministern om bilden från 80-talet, bilden av en båt där det fanns företrädare för samtliga politiska partier, och påstod att det var någon som hade lämnat båten. Det vi diskuterar här i kväll är ytterligare ett bevis på detta, att några har hoppat av från att hela landsbygden ska leva, när man låter de pengar som har lovats till kommunernas bredbandssatsningar frysa inne. Nu hamnar kommunerna i en besvärlig situation. Jag ska ta fram ett exempel.

I Karlshamns kommun finns ambitionen att under 2005 ska alla kommuninvånare, även de som är bosatta på landet, få tillgång till bredbandsuppkoppling av minst ADSL-kvalitet. Kommunen har förutsatt att staten ska stå för 30 % av kostnaderna. Kommuninvånarna har visat ett stort intresse för att få bredband. Nu drabbas kommunen Karlshamn av dessa försenade statsbidrag.

I slutet av januari hade ministern och jag en debatt om turistnäringens betydelse för Sverige. Jag tyckte att vi var överens om att det fanns begrepp som natur- och upplevelseturism som var mycket viktiga för landsbygdens överlevnad. Jag vill citera några ord ur propositionen *En politik för en långsiktigt konkurrenskraftig svensk turistnäring* på s. 70 under rubriken IT-politik: "Korrekt information vid rätt tidpunkt som dessutom är relevant för kunden är nyckeln till att lyckas tillfredsställa efterfrågan av turistprodukter. Genom IT-baserade tjänster förändras turistnäringens ... möjligheter vad gäller marknadsföring ... av produkter samt skapandet av själva produkterna."

Tycker inte ministern att de orden rimmar illa med beslutet att hålla inne bredbandspengarna till kommunerna?

Anf. 76 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jämtlands län, som jag kommer från, hör till de regioner som har drabbats hårdast av regeringsbeslutet att frysa bredbandspengarna. I ett brev till ministern konstaterar Kommunförbundet i Jämtlands län genom Jens Nilsson och Per Söderberg att 72 miljoner kronor undandras kommunerna i detta län. Eftersom frysningsen av bredbandspengarna påverkar möjligheterna att få EU-medel kan intäktsbortfallet bli bortåt 100 miljoner, bara i Jämtlands län. Det är oerhört mycket pengar. Dessutom pågår utbyggnaden för fullt, och operatören som bygger förväntas få betalt.

Jag tycker att det agerande som skett är fullständigt oacceptabelt. Staten sviker ingångna avtal och försätter kommunerna i en svår finansiell situation. Vad säger Ulrica Messing exempelvis till sin partikollega i Ragunda, kommunalrådet Elisabet Yngström, som är oerhört kritisk mot regeringen? Jag har inte koll på läget, säger hon, och det tror tyvärr inte jag heller i det här fallet. Controllern i den hårt ansatta kommunen Ragunda, Karl-Eric Johansson, konstaterar: Det finns inga möjligheter att vare sig låna pengar eller göra fler nedskärningar. Nu kan det dessutom bli fråga om skadestånd till bredbandsleverantören.

Det hela är alltså inte så enkelt som Ulrica Messing säger i sitt svar. Ragunda kommun har 6 000 invånare. Där ska nu sparas 30 miljoner

kronor. Personalen i kommunen ska minskas med fler än 70 personer. Kommunen har en oerhört svår situation trots att den naturresursmässigt är mycket rik i form av vattenkraft, men den får de ju inte del av. Dessutom ska de alltså nu bli av med 6 miljoner kronor i bredbandspengar – i en utbyggnad som pågår.

Det är illa att fattiga glesbygdskommuner ska behandlas på det viset. Hur ska kommunpolitikerna ute i landet kunna känna tillit till den centrala nivån om de används som ett dragspel för att klara utgiftstaket och inte kan lita på ingångna avtal?

Över huvud taget tycker jag att det verkar som om regeringen anser sig kunna använda landsbygd och glesbygd lite hursomhelst. Förra året var det Sveriges bönder som skulle rädda utgiftstaket, och nu är det landsbygdskommuner, som vill ha tillgång till IT och bredbandsuppkopplingar, som drabbas.

Det är heller inte länge sedan som ministern och jag diskuterade neddragningen av stödet till Folkhälsoinstitutet. Hela Sverige ska leva. Det är en bekymmersam situation. Med en annan politik skulle landsbygden kunna utvecklas på ett mycket bättre sätt. Det här är ett exempel.

Jag hoppas ändå på en omprövning, och därför vill jag fråga Ulrica Messing: Är regeringen inte beredd att ompröva beslutet att frysa bredbandspengarna under 2005? Inser man inte att frysningen får alldeles för stora konsekvenser för redan fattiga kommuner?

Anf. 77 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Bredbandssatsningen är en oerhört viktig satsning. Det gläder mig att både Jörgen Johansson, Lars-Ivar Ericson och Håkan Larsson trots allt understryker att vi ses här var och varannan vecka och debatterar många för landsbygden och regionalpolitiken viktiga frågor. Jag välkomnar också Christina Andersson i dagens debatt. Vi fyra har gemensamt debatterat både offentlig service, folkrörelseråd, turistfrågor och infrastruktursatsningen, och vi får säkert också tillfälle att diskutera den proposition om post- och kassaservice som regeringen kommer med under våren.

Alla de diskussioner och debatter som vi haft speglar givetvis att all politik har lokala och regionala effekter – så också den statliga bredbandssatsningen. Jag är den första att understryka att bredbandssatsningen är en oerhört viktig del i vår framtida moderna infrastruktur. När vi fördelade de 381 miljarderna till infrastruktur i form av järnvägar och vägar var vi noga med att de skulle användas på ett sådant sätt att vi knyter ihop vårt land och gör avstånden lite mindre och Sverige lite rundare för att öka möjligheterna till pendling. På samma sätt knyter vi naturligtvis ihop vårt land med bredbandssatsningen, utbyggnaden av 3 G och väldigt mycket annat.

Precis som jag sade i mitt interpellationssvar till Jörgen Johansson är jag medveten om de konsekvenser som den temporära frysningen för med sig. Skälet till att vi gjort den är just det som Jörgen Johansson pekar på, nämligen ordning och reda i finanserna. Vi kan inte spräcka utgiftstaket på något område och har därför fått göra tuffa och smärtsamma prioriteringar.

Prot. 2004/05:71
8 februari

Svar på
interpellationer

Vi har inte skurit ned i den statliga bredbandssatsningen, utan vi skjuter på betalningarna. Vi har i propositionen, som riksdagen redan beslutat om, och jag har i svar på skriftliga frågor från riksdagen och i svar till ett antal kommunpolitiker varit mycket noga med att understryka att utbetalningen kommer senast år 2006. Men självklart är det så, som Håkan Larsson också efterfrågar när han undrar om det finns en möjlighet att ompröva frysningen av bredbandssatsningen, att vi ständigt omprövar den, och ingen blir gladare än regeringen om siffrorna pekar åt ett mer positivt håll än vad vi i dagsläget kan ana. Skulle de göra det kommer vi naturligtvis också att kunna häva frysningen mycket, mycket snabbare.

Skälet till frysningen av utbetalningen av bredbandsstöden är just det finansiella läget och utgiftstaken. Och jag tror inte att någon kommun vill ställa de pengarna mot de satsningar vi på olika sätt tidigare gjort på kommunerna, genom att öka personaltätheten i skolan eller genom andra åtgärder. De är nämligen också viktiga.

Christina Andersson säger att de väntat länge på regeringens IT-proposition. Det uttalandet förvånar mig lite grann eftersom vi aviserat den till juni, och den har inte skjutits på en enda gång. Däremot är det naturligtvis ett viktigt nästa steg, att spänna bågen och vilja lite mera när det gäller IT-politiken i vid mening.

Vi ligger fortfarande långt framme i fråga om bredbandsutbyggnaden i vårt land. Vi slog förra året rekord i försäljningen av nya mobiltelefoner. Vi har kommit längst i Europa i utbyggnaden av 3 G. Allt det är viktigt, men mobiltelefonin kommer aldrig att kunna ersätta bredbandssatsningen.

Jag vill återigen understryka att jag är medveten om de konsekvenser som den temporära frysningen fått, och vi för en ständig dialog med företrädare för Kommunförbundet men också med företrädare för enskilda kommuner om hur vi så fort som möjligt ska kunna häva frysningen för att fortsätta den utbyggnad som vi påbörjat.

Anf. 78 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag konstaterar att den, som jag upplevde det, enda positiva delen i ministerns svar var när hon sade "senast år 2006". Nu är vi ett antal centerpartister närvarande som verkligen känner för landsbygden, och jag har förhoppningen att vi ska få ett besked om en omprövning under året så att vi inte behöver vänta längre. Vi kan ändå konstatera att om man inte ser till att få en datautbyggnad i hela landet kommer det att resultera i ett A- och ett B-lag i samhället.

Om vi tittar på den information som i dag kan föras över via data har utvecklingen från 1980 till 1998 varit 6 700 gånger, och man beräknar att den från 1980 till år 2012 kommer att vara två miljoner gånger. Om människor ska kunna vara delaktiga av samhället kräver det att de också kan ta del av all den information som ges. Om den möjligheten inte finns skapar vi ett A- och ett B-lag i landet. Det måste regeringen kraftfullt motverka.

Ministern säger i svaret att vi har låga räntor. Ja, vi vet att räntebilden är osäker, och kommunerna har i dag alltför ofta lån upp över öronen. När de sedan, som de upplever det, har ett avtal med regeringen lånar de givetvis inte pengar. De anser att avtalet ska hållas.

Nu är kommunfolket ett segt släkte; det vet vi. De har lärt sig att inte lita på regeringen. Den stora faran nu är att det sägs att de ska få pengar 2006, men var finns garantierna för det? Hur ser den ekonomiska situationen ut 2006? Då är det ju så att säga en ny giv. Dessutom är de pengar som i dag ges till kommunerna trots allt i form av lån. Ska kommunerna betala tillbaka pengarna om ett antal år? Osäkerheten är för stor, och därför tycker jag att vi borde få ett klart besked. Häng gärna upp det beskedet på det som sades om "senast". Låt det bli senast halvårsskiftet i år.

Anf. 79 CHRISTINA ANDERSSON (c):

Fru talman! Det är glädjande att vi är överens om att bredbandsutvecklingen är en viktig del av utvecklingen i hela vårt land. När jag sade att vi är många som väntat på IT-propositionen var det just för att vi vill se ett nästa steg i den viktiga utvecklingen.

Jag återkommer till mitt hemlän. Där har kommunerna i samverkan gjort en satsning på bredbandsutbyggnad till enskilda och till företag. Den har gjorts i tron att staten bidrar med medel, som det var lovat. Nu när staten plötsligt inte håller sitt ord står kommunerna inför fullbordat faktum. Värst drabbade blir naturligtvis de små kommunerna.

Jag tycker att det är olyckligt att projekt som har kommit till i samverkan mellan kommunerna ska drabbas. Sådana projekt förutsätter en gemensam vilja. Det är något vi behöver mer av för att kraftsamla över kommungränserna. Vi ska göra det för att få en bättre tillväxt, fler jobb och en bättre infrastruktur. Därför borde regeringen uppmuntra samverkan i stället för att sätta käppar i hjulet.

Anf. 80 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! I en liten by i västra Blekinge bor Lena Ekeram. Hon är översättare och driver eget företag i hemmet. I dag kopplar hon upp sig på Internet via telefonnätet med vanligt modem. Hon måste ha två telefonabonnemang, ett till familjen och ett till företaget. Problemet med modemuppkopplingen är att det går så långsamt. I sitt arbete som översättare behöver hon ständigt söka referenslitteratur på Internet. Hon behöver ladda ned stora dokument. Det tar alldeles för lång tid.

Tillgången till bredband är en överlevnadsfråga för landsbygden. Det är inte bara en förutsättning för att kunna driva företag utan också ett viktigt medel för att få barnfamiljer att bosätta sig där. Vår tids barn och ungdomar är vana att kunna ladda ned filmer, spel och musik. Utan företagare och barnfamiljer förtvinar landsbygden. Jag tycker att i stället för att hämma bredbandsutbyggnaden borde regeringen prioritera den.

Nu känns det väldigt ovisst för nyss nämnda översättare. Jag tror inte att hon är ensam om att fundera på var i landet man måste bo för att få tillgång till bredband. Jag kommer osökt att tänka på sångaren när han sjunger: Vem i hela världen kan man lita på?

Anf. 81 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Det är jättebra att vi är överens om vikten av bredband i hela landet. Det är en bra grund att stå på. Men jag förstår inte varför just fattiga landsbygdskommuner ska ta ansvar för att det ska vara ordning och reda i statsfinanserna. Varför just de här kommunerna?

Vad säger Ulrica till Ragunda kommun? Vad ska de göra? Vilket råd ger ministern till kommunalrådet Elisabet Yngström och hennes medarbetare? Ska man avbryta utbyggnaden och få betala i alla fall kanske? Ska man fullfölja och vänta på att det ska komma pengar från himlen? Man har redan ett jättestort ekonomiskt bantningsprogram på över 30 miljoner. Man förlorar ytterligare 6 miljoner på den här frysningen i år. Man anser sig inte kunna låna mer pengar. Vad är rådet? Vad ska de göra? De vet inte det. De vill ha besked.

Det är bra att ministern säger att regeringen ständigt omprövar det här beslutet. Jag tycker att det är ganska bråttom att man gör det i praktiken också. Jag tror att landsbygden har väldigt goda utvecklingsförutsättningar framöver, men då måste det finnas bra kommunikationer, inte minst vad gäller bredband och möjlighet att koppla upp sig till Internet med snabba uppkopplingar. Det är en förutsättning för att vi ska få en utveckling på den svenska landsbygden som kommer att betyda oerhört mycket framöver.

Anf. 82 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Det är tyvärr så att den statliga bredbandssatsningen har riktat sig till kommuner där marknaden själv inte har intresse av att bygga. Därför blir det samma kommuner som nu berörs av att vi fryser utbetalningen av bredbandssatsningen. Vi kommer självklart att häva den frysningen så fort det är möjligt. Skälet till att vi redan har förlängt den bredbandssatsning som staten nu gör är att vi ser behovet av den. Det är jätteviktigt att alla kommuner ges likvärdiga förutsättningar att kunna ha en modern infrastruktur. Om vi inte hade tyckt det hade vi brutit den statliga bredbandssatsningen när den överenskommelse som regeringen gjorde med Kommunförbundet gick ut. Det är inget avtal utan en överenskommelse som vi har gjort. Eftersom vi tycker att de pengar som är avsatta ska användas har vi förlängt satsningen. Både jag och finansministern har blivit uppvaktade kring den här frågan, och vi följer den också på väldigt nära håll.

Det händer fortfarande mycket. Det är inte så att all utbyggnad har stannat av. Fortfarande bygger vi både områdesnät och stomnät, och nät i eftersatta områden, som jag också uttryckte i mitt svar till Jörgen Johansson. Men självklart påverkas framför allt de mindre kommunerna av den frysning som vi nu har gjort. Jag är den första att bli glad den dag vi kan häva den frysningen. Vi har ett nära samarbete med kommunerna för att se vad konsekvenserna av frysningen är, vad det för med sig för enskilda kommuner. Det varierar också. Håkan Larsson nämnde Ragunda. Det är en kommun som i allra högsta grad berörs av detta. Andra kommuner har inte alls samma utsatta läge. Bland de kommuner som nu berörs ser det alltså olika ut, och vi försöker ta del av de olikheterna.

Anf. 83 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag håller med Ulrica Messing om att vi har haft en mängd debatter om frågor som berör landsbygden och landsbygdens utveckling. Jag upplever att vi har en gemensam strävan att nå resultat i den frågan. Jag vill därför uppmana statsrådet att gärna sparka på regeringskamraterna för att få fram den här frågan snabbt. Den är mycket viktig. Den bidrar till alla bygders lika rätt till tillväxt. Jag tror att vi delar

uppfattningen att vi inte ska ha ett A- och ett B-lag i Sverige. Vi ska skapa grunden så att alla människor kan delta i samhällsuppbyggnaden. Jag ser fram emot ett resultat av den här debatten, att pengarna släpps loss snarast möjligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:71
8 februari

*Svar på
interpellationer*

13 § Svar på interpellation 2004/05:327 om Stockholms flygplats-situation

Anf. 84 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Björn Hamilton har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att säkerställa att allmänflyget har tillgång till flygplatser i Stockholmsområdet i framtiden. Frågan har ställts mot bakgrund bland annat av att avtalet mellan staten och Stockholms stad om flygverksamheten vid Bromma flygplats löper ut den 31 december 2011.

Jag vill betona att jag delar Björn Hamiltons syn på näringslivsflygets betydelse för regionen och landets tillväxt. En god tillgänglighet är avgörande för Sveriges och Stockholms konkurrenskraft gentemot andra länder och regioner. Denna insikt kommer givetvis att präglade de åtgärder som regeringen kommer att vidta när det gäller den framtida flygplatssituationen i Stockholmsområdet.

Flygplatskapaciteten i Stockholmsområdet är en av de frågor som behandlades av den så kallade Stockholmsberedningen. Beredningen avlämnade i mars 2003 ett delbetänkande om just flygplatsfrågan. Detta delbetänkande, där allmänflyget utgör en del, är nu föremål för intern beredning i Regeringskansliet. Regeringen kommer självklart att återkomma med sin syn i den här frågan, inte bara när det gäller allmänflyget utan även när det gäller flygplatssituationen i stort.

Anf. 85 BJÖRN HAMILTON (m):

Fru talman! Statsrådet och jag var i dag på förmiddagen på Turistriksdagen. Statsrådet höll ett mycket engagerat anförande, tycker jag, om hur man skulle kunna öka turismen i Sverige. Hon konstaterade då att goda kommunikationer var en förutsättning för en välutvecklad turistindustri i landet. Det låter ju lovande och är naturligtvis en uppfattning som vi många delar.

Men det finns tyvärr all anledning att kritisera regeringen för hur man har hanterat flygplatsfrågan i Stockholmsregionen. Det finns ingen plan för regionens framtida flygplatsförsörjning. Avtalet mellan Stockholms stad, som äger marken vid Bromma flygplats, och Luftfartsverket löper ut år 2011. Sedan Göran Persson pekade ut Tullinge som bostadsområde och man planerar för bostäder där är de realistiska alternativen för småflyget obefintliga inom regionen.

Stockholmsberedningen lämnade över sitt delbetänkande till statsrådet för snart två år sedan. Men vad har hänt sedan dess?

Att allmänflyget får sämre förutsättningar är ett problem långt större än att några få entusiaster tvingas utöva sin hobby någon annanstans. Det innebär också klara försämringar för skolflyget. Såväl linje- som charter-

flyget försörjs av piloter från allmänflyget. Genom allmänflyget kan piloter få ihop de flygtimmar som de behöver för att behålla sin behörighet. Även ur flygsäkerhetssynpunkt är det viktigt att allmänflyget har en god tillgång till flygplatser. När möjligheten att flyga regelbundet minskar, avståndet ökar och flygtimmarna därmed blir färre leder detta ofrånkomligen till en sämre flygsäkerhet. Ännu värre är det att det just ur säkerhetssynpunkt är direkt olämpligt att blanda reguljärtrafiken med det ofta långsammare allmänflyget på Arlanda.

För näringslivet, som är ett viktigt komplement till reguljärflyget, kommer bristen på en citynära flygplats att skapa uppenbara problem. Stockholm blir mer otillgängligt, inte minst i förhållande till andra europeiska huvudstäder, som ofta har ett stort antal mindre flygfält i direkt närhet till citykärnorna. Inom en radie av 30 kilometer från Paris stadskärna finns det tio flygfält. Inom samma radie från London finns det tolv. Att då ytterligare försämra tillgängligheten till Stockholm vore mycket olyckligt för hela regionens framtida utveckling.

Skulle Bromma läggas ned blir Stockholmsregionen den enda huvudstadsregion i Europa som saknar en ordentlig flygplats för allmänflyget. En sådan flygplats är av stor betydelse för näringslivets utveckling och den internationella konkurrenskraften.

Så, statsrådet: När får vi besked om hur regeringen tänker hantera flygplatsfrågan i Stockholmsregionen?

Anf. 86 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag delar väldigt mycket av det som Björn Hamilton lyfter upp i vår interpellationsdebatt här. Flygplatskapaciteten i vårt land är oerhört viktig. Men det är också viktigt hur flygplatserna hänger ihop med varandra så att de stora nationella flygplatserna också blir viktiga nav både för den inrikestrafik som vi behöver se och, självklart, för den utrikestrafik som vi vill se än mer av. Jag välkomnar mycket av den utveckling som har varit på några av flygplatserna, där vi ser mer av lågprisflyg, som attraherar helt andra resenärer än vi tidigare har sett. Jag ser dem som ett komplement till det flyg som vi är vana vid. Men det betyder inte att inte till exempel Arlanda fortfarande har en oerhört viktig roll som vårt nationella nav och till och med som en nationell klenod för flyget och för trafiken.

Sedan är det också så att näringslivsflyget i och runt Stockholm behöver en flygplats som ligger nära vår huvudstad. Hur det pusslet ska se ut mot bakgrund av Brommas framtid, mot bakgrund av utvecklingen för flyget och mot bakgrund av det som Stockholmsberedningen föreslog är jag inte beredd att svara på i dag. Men det är en fråga som vi nu arbetar med prioriterat. Vi kan göra det och dra lärdom av en tids händelser. Vi har ju några år av lågkonjunktur bakom oss, och vi kan se hur flygmönstret ser ut i lågkonjunkturer. Men nu ser vi mer och mer av återhämtning. Det kan vi också lära oss av och se: Var återhämtar sig flygkapaciteten först? Vilka mönster ser vi i resandet både i lågkonjunktur och i högkonjunktur?

Oavsett konjunkturer behövs ett alternativ till Bromma i närheten av Stockholm. Min ambition är att vi i regeringen under 2005 ska kunna presentera vår strategi för flygplatskapaciteten i Stockholmsregionen och i nationen i övrigt.

Anf. 87 BJÖRN HAMILTON (m):

Fru talman! Det gläder mig att statsrådet anser att vi behöver en city-nära flygplats för allmänflyget i Stockholmsregionen. Men vi vet också hur lång tid det tar att planera för en ny flygplats. Vi har hållit på med det länge i Stockholm. Det har varit många turer fram och tillbaka, och det har ännu inte blivit något. Får socialdemokraterna som de vill i Stockholms stadshus, nämligen att bygga bostäder på Bromma flygplats efter att avtalet löper ut år 2011, borde man för längesedan ha börjat planera för ett alternativ. Vad jag vet har staten ännu inte förhandlat om en förlängning av avtalet. Vad händer efter 2011? Jo, om Socialdemokraterna får fortsatt mandat i Stockholm efter nästa val är sannolikheten stor att vi snart står utan cityflygplats, som är en nödvändighet för vårt allmänflyg och som är omtyckt av många resenärer från hela landet.

Vad jag har förstått finns det också en majoritet bland grannarna kring Bromma flygplats som vill behålla flygplatsen, detta enligt en undersökning som är gjord för några år sedan.

Ansvaret vilar alltså tungt på makthavarna, inte bara i Stockholms stadshus utan även i Rosenbad, för att Stockholm inte blir utan en city-nära flygplats efter 2011. Enligt min uppfattning vore det bästa alternativet att behålla Bromma som en fungerande flygplats och slippa en uppri-vande debatt om lokalisering av en ny storflygplats i Stockholms närområde. Men det löser inte hela flygplatsproblemet. Vi behöver också en ersättning till Tullinge för det så kallade småflyget. Vi måste handla nu, både regeringen och de lokala politikerna i Stockholm.

Anf. 88 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag är också beredd att skriva under på att frågan är akut, och det är viktigt för oss att så fort som möjligt kunna lämna besked om hur vi ser på flygplatskapaciteten. Men frågan hänger ihop med annat. Som jag sade i mitt förra inlägg kan vi se att på en del flygplatser har vi en överraskande positiv utveckling. Detta blir ett komplement till det flyg vi har haft tidigare i Sverige.

Men vi har också en utveckling på andra flygplatser som är negativ i den meningen att vi har färre resenärer där. Det kanske inte är någon dramatik i det. Det kanske hänger ihop med att vi också har gjort andra infrastrukturinvesteringar, som har påverkat resandemönstret och transportpolitiken. Vi har till exempel dragit dubbelspår, när det gäller järnvägen, fram till många platser, vilket gjort att flyget inte längre är aktuellt. Den bedömningen ska vi också ha med när vi så småningom kommer fram till ett förslag gällande flygplatskapaciteten. Då ska flygplatskapaciteten hänga ihop, inte bara i Stockholms city eller i närområdet utan också i landet i stort. Jag är beredd att komma med ett sådant konkret helhetsförslag från regeringen före årets slut.

Anf. 89 BJÖRN HAMILTON (m):

Fru talman! Det gläder mig att regeringen är beredd att göra det. Visst har vi dragit en massa järnvägsspår i landet, men det förringar ju inte betydelsen av Stockholm/Arlanda och Stockholmsregionen. Stockholm är ändå någon form av nav för mycket verksamhet i Sverige. Även om regeringen försöker utlokalisera en hel del tror jag att det kommer att förbli så. Framför allt inom flyget är ju Stockholm, eller Arlanda och

hela regionen, ett nav. Det kommer att förbli så väldigt länge, tror jag, om man inte satsar oerhört mycket pengar någon annanstans, vilket jag inte riktigt tror att vi har råd med.

Jag vill understryka hur viktigt det här är och att vi är i en situation där Stockholm inte behöver avlokaliseras och få sämre förutsättningar. Vi ligger ju lite risigt till i huvudstadsregionen, eller har gjort det i alla fall. Vi behöver alltså veta att vi i fortsättningen kan växa, att näringslivet kan växa och så vidare, och att vi i Stockholm ges förutsättningar att växa så att vi kan fortsätta att vara den motor som Sverige så väl behöver.

Anf. 90 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Även om Björn Hamilton och jag kan ha olika åsikter i en rad frågor är det nog ändå så att när det gäller att Arlanda ska fortsätta att vara ett nav och att Arlanda är viktigt för all övrig flygplatskapacitet är vi överens. Vi är också överens om att det är oerhört viktigt att tillväxten går bra i Stockholm. Stockholm som huvudstad betyder väldigt mycket för resten av tillväxten i landet.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellationerna 2004/05:339 och 347 om lokalisering av statliga myndigheter

Anf. 91 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Chatrine Pålsson har frågat mig vilka lokaliseringar jag avser att verka för genomförs i Kalmar län, och Gunilla Tjernberg har frågat mig vilka lokaliseringar jag avser att verka för genomförs i Umeå. Båda har också frågat vilka lokaliseringsprinciper jag i framtiden tänker följa vid bildandet av nya myndigheter. Båda frågorna är ställda mot bakgrund av de planerade statliga insatser för vissa lokala arbetsmarknadsregioner som föranleds av de förändringar i Försvarsmaktens grundorganisation som beslutats av riksdagen med anledning av proposition 2004/05:43 *Försvarsmaktens grundorganisation*.

Låt mig först säga att jag är väl medveten om att Kalmar län är underrepresenterat när det gäller statliga arbetstillfällen och att jag också är mycket medveten om att Kalmar län drabbats hårt av flera stora industri- nedläggningar under de senaste åren.

Beträffande Umeå är situationen lyckligtvis annorlunda. Främst, men inte enbart, på grund av Umeå universitet har Västerbottens län en god representation av statliga arbetstillfällen. Den regionala utvecklingen i Umeås lokala arbetsmarknadsregion har också varit bland de bästa i hela Sverige under lång tid.

Statliga lokaliseringar kan vara mycket viktiga för utvecklingen i en region. Regeringen arbetar i denna fråga utifrån de allmänna principer som riksdagen vid en rad tillfällen uttalat sig om, för såväl om- som nylokaliseringar av statliga verksamheter. De innebär bland annat att varje beslut om omlokalisering av befintlig verksamhet eller lokalisering

av nya myndigheter bör föregås av noggranna överväganden utifrån regionala utvecklingsperspektiv.

För tillfället ligger fokus när det gäller lokalisering av statliga myndigheter på stödet till de människor och de regioner som påverkas av förändringarna inom försvaret. Staten har ett särskilt ansvar för konsekvenserna av dessa förändringar, precis som vi ställer krav på privata arbetsgivare att ta ett samhällsansvar. Men jag och övriga regeringen kommer självklart även fortsättningsvis att bedriva en aktiv lokaliseringspolitik när det gäller statliga myndigheter, bland annat till förmån för Kalmar län.

Anf. 92 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Jag får väl tacka för svaret.

Jag måste säga att det finns en oerhörd frustration hos många i Kalmar län. För ungefär ett år sedan, tror jag, hade vi en interpellationsdebatt om en interpellation ställd av Agne Hansson där jag också deltog. Jag har roat mig med att plocka fram vad Ulrica Messing då sade, och jag vill gärna citera det. Det handlade om vilka principer som skulle gälla för utlokalisering av statliga arbeten.

”Herr talman!” börjar Ulrica Messing. ”Vad kan den nya förordningen innebära? Kan man verkligen sätta någon tilltro till den? Ja, jag menar att vi kan det. Nu har myndigheterna ett tydligt ansvar att ta regional hänsyn. Vi har inte ställt det kravet tidigare.”

Längre ned står det: ”Nu har jag under loppet av några få veckor vid två tillfällen i denna kammare erkänt att den kartläggning som Statskontoret har gjort åt regeringen under hösten visar att Kalmar är ett av de tre län som är underrepresenterade. Den kartläggningen var viktig att ta fram. — — — Det var viktigt för oss att se var de statliga verkligen är underrepresenterade eller till och med kanske överrepresenterade. Delvis har den bilden skakat om lite grann i regeringen och de regionalpolitiska forum där jag har presenterat den. Bara det att ha insikt om att Kalmar och två andra län är underrepresenterade måste naturligtvis få konsekvenser. Vi måste anstränga oss hårdare och mera.”

Detta gjorde att jag gick ganska glad härifrån kammaren och tänkte: Nu! Jag sade också till Agne Hansson: Det lät som om Ulrica Messing menade allvar.

När jag nu ser att man i Bergqvists förslag till och med plockar bort de få statliga jobb vi haft i vårt län blir jag minst sagt frustrerad. Man har lovat och lovat, men det händer ingenting.

I Kalmar län pågår ett Dackeuppror. Man samlar in namn, försöker protestera så gott man kan och känner sig oerhört orolig. Jag vet också att Ulrica Messing vet vilka enorma bekymmer vi har haft med Electrolux i Västervik, Bombardier i Kalmar, Kährs i Nybro och ännu fler. Vi har förlorat massvis med jobb. Då känns det oerhört tragiskt att man till och med ska föreslå att det tas av de få statliga jobb vi har. Det hoppas jag att Ulrica Messing förstår.

Den här förordningen, som nu har funnits en tid, har fått till resultat att ungefär 75 % av alla statliga nya jobb eller omlokaliserade jobb har hamnat i Stockholmsområdet. Detta är för mig obegripligt. Det måste finnas någon annan anledning till att man misshandlar Kalmar län på det här viset. Den hoppas jag att Ulrica Messing kan berätta om här.

Prot. 2004/05:71
8 februari

*Svar på
interpellationer*

Det finns alltså en känsla av bekymmer. Och det är inte bara detta; vi har också kommunikationsproblem. Det vet jag också att Ulrica Messing vet. Det är dock inte det denna debatt handlar om, så därför ska jag bara avsluta med att fråga: Varför misshandlas Kalmar län så otroligt även nu?

Anf. 93 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Jag får börja med att tacka statsrådet Messing för svaret.

När vi riksdagsledamöter tog del av det förslag som Bergqvist lagt fram var vi många som ganska snabbt såg framför oss – jag var en av dem – många av de konsekvenser som förslaget om myndigheter som ska flyttas runt i landet skulle kunna innebära.

Jag hade ställt två frågor till statsrådet Ulrica Messing. Svaret på den första frågan är, lite grovt tillhugget: Umeå klarar sig. Umeå har ju universitetet och därmed en god representation av statliga arbetstillfällen. Den regionala utvecklingen i Umeås lokala – jag var glad att det stod ”lokala”; tittar man på hur det ser ut runtomkring Umeå ser det dystrare ut – arbetsmarknadsregion är bra.

När jag läste detta upplevde jag att statsrådet ser Umeå som en klump. Det är ett system man ser framför sig.

I går hade jag möjligheten att besöka Ams administrativa enhet i Umeå. Jag mötte då ett antal personer som är djupt bekymrade. Det är 25–30 personer som arbetar där. Tre fjärdedelar är kvinnor i 50-årsåldern. De flesta saknar högskoleutbildning. Det är de människorna jag vill sätta fokus på.

Ett förslag som är så illa genomtänkt som detta – och den diskussionen ska vi komma in mer på här i kväll, hoppas jag – gör ju att frågorna hopar sig, både för dem och för mig. Risken är uppenbar att dessa framför allt kvinnor i 50-årsåldern eller något över som saknar högskoleutbildning går till arbetslöshet. När det gäller administrativa arbeten är Umeå en väldigt skakig arbetsmarknad.

Då blir min fråga till statsrådet i dag: Varför ska man flytta runt arbetslösheten mellan olika regioner? Jag har aldrig motsatt mig att man vid nya myndigheter som regeringen startar – de är ju ganska många – följer riksdagsbeslutet och prövar möjligheten att lägga dem utanför Stockholmsregionen. Det tycker jag är rimligt, men där har ju regeringen misslyckats. Det tycker jag är bra. Men att flytta regionala myndigheter som finns inom ett stödområde – Umeå ligger ju inom vad som i ett regionalpolitiskt EU-perspektiv är ett stödområde – till ett annat stödområde väcker bara nya frågor. Det blir svårt att förstå och svårt att förklara.

Min fråga till Messing är alltså: Vilka drivkrafter skulle göra att några människor på en ort prioriteras mer än på en annan ort eftersom arbetslöshet möts upp på ett ställe men skapas på ett annat?

Anf. 94 NILS FREDRIK AURELIUS (m):

Fru talman! En av de här interpellationerna handlar om varför det finns så få statliga jobb, närmare bestämt statliga myndigheter, lokaliserade till Kalmar län. Tränger man in lite i frågan visar det sig att myndighetsbegreppet är ganska komplicerat. Det finns en snävare definition som tillämpas av Ekonomistyrningsverket, och då får vi ungefär 250 olika myndigheter. Då undrar man ju hur många av dessa som möjligen

kan ligga i Kalmar län. Jo, det finns faktiskt en eller annan. Alla länsstyrelser ingår faktiskt i den här definitionen, och det är ändå så att länsstyrelsen fortfarande finns kvar i Kalmar län. Det kan vi notera.

Sedan kan man tillämpa Statskontorets klart vidare definition. Man plockar in myndigheter inom koncerner som enskilda myndigheter. Då kan det till exempel gälla tingsrätter. Det finns det väl ändå i Kalmar län? Jodå, det finns en tingsrätt. För en kort tid sedan fanns det tre.

Tyvärr är det här lite typiskt för hur myndighetsutvecklingen har varit i vårt län. Man kan se att tull och polis exempelvis har avlövsats, om jag får använda den metaforen, och nu senast, det sista som fanns kvar av de militära resurserna, den så kallade Kalmargruppen, den sista resten av stolta Kalmar regemente, visserligen bara 16 personer. Men det är ändå lite karakteristiskt att det är just sådan statlig verksamhet som är genuin i den meningen att det bara är staten som kan ta hand om och sköta en viss verksamhet och ingen annan, inte till exempel marknaden eller det civila samhället, som har drabbats av nedskärningar.

Det blir därför, som har antytts av tidigare talare, extra smärtsamt att lägga märke till att ett ytterligare antal jobb inom myndigheter försvinner från Kalmar län med anledning av regementsnedläggningar på annat håll. Kalmar har ju också en liten regementsnedläggning. Det gäller jobb inom Kronofogdemyndigheten, Ams, Försäkringskassan med flera, sammanlagt uppemot hundra jobb. Det beror lite på hur man räknar.

Då blir det lite konstigt när statsrådet och andra företrädare för regeringen säger att staten naturligtvis ska ta sitt arbetsgivaransvar och göra någonting på de orter som drabbas av regementsnedläggningar. Javisst, men har inte staten något arbetsgivaransvar i Kalmar län också i sådana fall, måste man fråga sig.

För att undvika missförstånd vill jag understryka att jag inte alls tror att alla myndigheter kan utlokaliseras. Jag tror att många myndigheter är mycket olika varandra. Jag tror inte ens att alla myndigheter behövs. Är det så att en myndighet inte behövs – jag skulle kunna räkna upp åtskilliga sådana här – ska den ju inte utlokaliseras utan avvecklas. Men det är väl ett ämne för en annan debatt.

Däremot måste jag också fråga mig varför inte regeringen följer de allmänna principer som också statsrådet Messing talar om i sitt svar och som säger att man vid omorganisation och nyetablering ska granska om det av effektivitetsskäl eller av andra ekonomiska skäl kan vara lämpligt och möjligt att förlägga en myndighet någon annanstans än i Stockholm. Det är ju ändå så att den principen, som uttalats flera gånger, egentligen har funnits ända sedan 1992. Men av 88 nya myndigheter har ändå 65 hamnat i Stockholm, i vissa fall säkert på goda grunder, men kanske ändå inte i alla fall. Det måste bli frågan.

Ska jag avslutningsvis spetsa till det kan jag nämna den socialdemokratiska regionala tidningen Östra Småland/Nyheterna som den 26 januari i en ledare hade rubriken: ”Länet med minst statlig verksamhet förlovar igen. När blir det Kalmars tur?”

Anf. 95 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Låt mig för det första säga att jag tycker att utlokalisering av statlig verksamhet är ett viktigt led i arbetet för en regional utveckling. På den punkten tror jag att statsrådet har samma uppfattning. Det är bara

Prot. 2004/05:71
8 februari

*Svar på
interpellationer*

det att den inte används och kommer till verkställighet så ofta i praktiken, tycker jag.

För det andra vill jag säga att jag också tycker att det är riktigt och bra att vi möter förändringar inom Försvarsmakten med kompensation av statliga arbetstillfällen. Det är en skyldighet för staten att se till att effekterna blir så små som möjligt i de här fallen.

Men, det viktigaste är att det inte får gå ut över andra svaga län, och Kalmar län är i det fallet det län i landet som har lägst andel statliga jobb av alla län. Man slår så att säga på den som redan ligger. Det tycker jag är fel väg att gå. Det saknas inte möjligheter att hitta lokaliseringstillfällen. När den statliga utredaren till exempel föreslår att Arkivet för ljud och bild och Visarkivet lokaliseras till Östersund – jag missunnar inte Östersund att få så många jobb som möjligt – blir det fullständigt uppror i Kalmar län.

Den här utlokaliseringen har diskuterats och är motiverad av den verksamhet som finns i Hultsfred och som jag vet att regeringen mycket väl känner till, för vid nästan varje rockfestival som ungdomarna i Hultsfred startat har det funnits representanter från regeringen med. Hultsfred har blivit ett stort begrepp i det här sammanhanget. Det har till och med hänt att rockband flugit från Storbritannien och då de sett ordet Stockholm frågat var Stockholm ligger i förhållande till Hultsfred.

Någon lämpligare utlokalisering än att ge de här ungdomarna en fortsatt möjlighet att driva företagsamhet i den här branschen i Hultsfred finns knappast. Det är utmärkt i det här läget. Skulle det gå någon annan väg är det djupt allvarligt.

Nu är statsrådet medveten om problemen. Det är en bra början. Men jag vill också säga att länet faktiskt är i samma situation som de orter som nu drabbas på grund av nedlagda regementen. Flytten av Electrolux är ju ett motköpsavtal med Ungern när det gäller leverans av Jas-plan. Då borde samma bedömning vara gällande i det sammanhanget, att kompensera länet i samma veva som man nu kompenserar de orter som drabbas av försvarsnedläggningar. Jag hoppas att det är möjligt att göra det.

Jag tycker att svaret är väldigt tomt. Jag har fått ett bättre svar av Ulrica Messing på min fråga. Gäller inte de besked jag fick då även i dag, 200 fängelseplatser och att inga av de jobb som Bergqvist föreslår ska tas i Kalmar län? Det är i varje fall en början på en aktiv lokalisering till Kalmar län som jag hoppas att regeringen står fast vid. Eller är det bara löften?

Anf. 96 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag vill passa på och börja där Agne Hansson slutade. Jag vill klargöra vilket uppdrag Jan Bergqvist hade. Det hänger, precis som jag beskriver i mitt svar på interpellationen, tätt ihop med försvarsomställningsbeslutet som riksdagen har ställt sig bakom.

Jan Bergqvists uppdrag var helt enkelt att titta på vilka statliga myndigheter, verksamheter och bolag som kan utlokaliseras till de mest berörda arbetsmarknadsregionerna. Försvarsomställningen berör ju stora delar av vårt land, men de mest berörda. Vi har vägt in en rad faktorer tack vare Nutek, ITPS, länsstyrelserna och kommunerna och kommit fram till att det är Östersund, Kristinehamn, Arvidsjaur och Visby som berörs allra mest av beslutet.

Utifrån de direktiv som Jan Bergqvist har arbetat med har det också varit väldigt tydligt att det han föreslår inte ska gå ut över andra svaga eller utsatta regioner. Svag låter defensivt, men jag tror att ni förstår vad jag menar med det. Vi inser alla att det kan finnas en fantastisk kraft också i regioner som har en hög arbetslöshet, men jag menar utsatta regioner.

Därför kan det inte stämma när Gunilla Tjernberg sade att hon förstod direkt vilka konsekvenser Jan Bergqvists förslag skulle få. Jan Bergqvist talade aldrig om hur många tjänster som skulle tas från Försäkringskassan eller från Ams i till exempel Kalmar. Det har myndigheterna själva arbetat vidare med. Myndigheternas egna förslag till var de tjänster som Jan Bergqvist föreslog skulle utlokaliseras skulle tas från lämnades till regeringen under förra veckan. Myndigheterna ska också, precis som Jan Bergqvist i sin utredning, ta hänsyn till vilka orter och regioner som redan i dag är utsatta och har ett kämpigt läge redan från början. Har inte myndigheterna själva tagit hänsyn till det kommer vi att göra det i den fortsatta beredningen.

Jag kommer att inom kort få en ordentlig genomgång av vad myndigheterna har föreslagit. Jag har varit tydlig i tidningar, radio och tv och i mina samtal med landshövding Sven Lindgren och sagt att det inte är rimligt att de preliminära siffror jag har tagit del av via myndigheternas egna sammanställningar ska drabba Kalmar i så hög utsträckning. Jag har hört talas om hundratalet statligt anställda. Jag kan inte verifiera om det är korrekta siffror eftersom jag inte har fått denna genomgång. Men jag har tydligt sagt att det inte är rimligt. Jag kan inte lova att det inte blir någon tjänst, men det är inte rimligt med de höga talen. Vi har gjort bedömningen att det i det fallet är stor skillnad mellan Umeå och Kalmar. Det är stor skillnad inom alla län, inte minst om man jämför förhållandet vid kusten och i inlandet i de norra länen. Det råder inget tvivel om att Kalmar har ett extra utsatt läge. Det var också därför vi gav Ulf Lönqvist uppdraget att se över vad som kan göras gemensamt med infrastruktur, arbetsmarknadspolitik, näringspolitik och en rad andra frågor.

Jag tror att vi i debatten är överens om det gemensamma ansvar vi har och ska ta när det gäller Kalmar. Vi kommer att ta hänsyn till de förslag myndigheterna har lämnat till regeringen. I de fall myndigheterna inte har tittat på och tagit hänsyn till de regionala perspektiven kommer regeringen att göra det. Vi planerar att lämna förslag till riksdagen om den definitiva utlokaliseringen i vårpropositionen.

Jag vill tolka det så att Agne Hansson och jag är överens om principerna för statlig utlokaliseringspolitik. Jag hoppas att Chatrine Pålsson också tycker att det är bra med en statlig utlokaliseringspolitik, att det bara är det *sätt* som den kan få konsekvenser mot andra utsatta regioner som har föranlett interpellationen.

Anf. 97 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Det stämmer att jag självklart tycker att det är viktigt med utlokalisering. Jag vill att hela landet ska leva. Men jag tycker att det är förunderligt att regeringen inte använder möjligheten att utlokalisera vid nylokaliseringar. Jag har också fattat att riksdagen har beslutat så.

Att det ska vara en flyttkarusell i hela landet kan inte gagna någon. Det finns familjer som är mycket bekymrade över sin framtid. De har barn i skolan, och den andra partnern i familjen kanske har jobb, inte minst i Stockholm. Jag förstår de upplevda bekymren för framtiden. Då är det än mer viktigt att säga att om det finns en ny myndighet som inte redan finns någonstans ska den utlokaliseras. Det är fullständigt hopplöst om vi tänker på att ett löfte gavs för ett drygt år sedan i en interpellationsdebatt, och nu garanterar Ulrica Messing att det inte är fråga om så många jobb.

Om jag har förstått saken rätt handlar det i Kalmar om Försäkringskassan, Kronofogdemyndigheten, Skatteverket och Arbetsmarknadsverket. Där ska vara ungefär 100 jobb. Det känns inte möjligt att klara. Jag är jätteglad om vi kan lita på detta. Men man är ändå alltid rädd om man har blivit sviken förut.

Det är svårt för en man som Ulf Lönnqvist när han inte har något mandat. Jag uttryckte min förvåning. Jag förstår inte riktigt varför han har tillsatts när Sven Lindgren finns. Men det är en helt annan fråga.

Det är riktigt att majoriteten av riksdagen har ställt sig bakom beslutet. Det är Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern – dock icke oppositionspartierna.

När detta inte ska drabba svaga och utsatta regioner – jag håller med om att det är en värderingsfråga, man kanske inte ska säga det – måste vi erkänna hur det är. Jag sitter också i länsstyrelsens styrelse, och vi gör allt för att hitta extra kraft, etablera nya företag och så vidare. Men då finns problemen med infrastrukturen. Jättejobbigt. När det var bekymmer i Trollhättan ville man satsa pengarna där.

Hela tiden känns det som om vårt land har blivit något slags schackbräda, där pjäser flyttas undan. Man vet till slut inte vem som är vinnare.

Det kostar otroliga pengar att utlokalisera redan befintlig verksamhet. Det ena med det andra gör att inte minst kompetensen lätt kan urholkas.

Garanterar Ulrica Messing oss här i talarstolen att vi kommer att få kompensation? Jag håller med främst Nils Fredrik Aurelius om att vi finge behålla det vi har. Det handlar inte om att vi missunnar Östersund, Arvidsjaur och Visby. Vi förstår deras situation till fullo. Men vi måste också se problemen runtomkring oss. Vi vill faktiskt inte vara gnälliga. Jag vågar tala för vårt län. Vi vill inte gnälla. Vi vet att näringspolitik och framtidsstro är så enormt mycket annat. Men det är svårt att tyst se på vad som händer just nu.

Anf. 98 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Jag är glad för att vi är ett antal ledamöter som engagerar sig i frågan just i kväll – även om jag just nu känner mig lite ensam som norrlänning.

Jag försöker ta fasta på att i det fall myndigheterna inte har tagit hänsyn till de regionala utvecklingsperspektiven säger statsrådet att regeringen ska göra det. Jag säger en gång till att det är alldeles riktigt att det finns ett universitet i Umeå, men det finns det i flera städer i landet. Det är bra. Men Umeå är en regional ort med ett ansvar för hela länet, och Umeå tar aktivt det ansvaret. Vi ska komma ihåg att i Västerbottens län finns några av landets absolut minsta kommuner med höga ålderstal och ofta äldre som bor kvar, där skatteintäkterna utgör inkomster för den vård

och omsorg som behövs. Där är Umeå viktigt. Umeå har ett regionalt ansvar. Man ska se Umeå med dess omnejd.

Jag skulle vilja förklara vad jag sade om att se konsekvenserna. Jag tyckte statsrådet hakade upp sig på att jag tyckte att jag såg konsekvenserna. Det gör vi politiker, förtroendevalda, när vi engagerar oss i hur människor har det och får det. Eftersom vi har engagerat oss i detta sätter vi oss in i vad som händer när en sådan utredning presenteras. Det var det jag menade med att engagera sig.

Jag blev ganska bekymrad när jag hörde följande i svaret: "För tillfället ligger fokus när det gäller lokalisering av statliga myndigheter på stödet till de människor och de regioner som påverkas av förändringarna inom försvaret. Staten har ett särskilt ansvar för konsekvenserna av dessa förändringar."

Det är Socialdemokraterna vi pratar om. Regeringen har makten. Men staten har naturligtvis ett ansvar för de förändringar som då åstadkoms i samband med att en flyttkarusell kommer till stånd. Det är alldeles självklart att det ansvaret åvilar Socialdemokraterna, liksom i riksdagen – därav denna debatt.

När jag hörde orden "för tillfället" väcktes frågor. "För tillfället" är för mig just nu. Långsiktigheten i det här – var är den? När jag hör att man gör något tillfälligtvis betyder det nu för mig. Men vad händer om några år? Arbetsplatsen i Umeå kom till så sent som 1996, och det var också en regionalpolitisk åtgärd. Men redan nu är den på väg att eventuellt användas till andra regionala insatser. Det här blir för mig väldigt kortsiktigt, och jag saknar långsiktigheten.

Jag vill stryka under det Chatrine Pålsson sade. Det här är ett riksdagsbeslut som inte hela riksdagen står bakom, utan det är Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det finns alltså en annan uppfattning i riksdagen när det gäller just försvarsbeslutet.

Min fråga gäller långsiktigheten, statsrådet: Var finns den? Nog har väl regeringen ett ansvar för de hål som uppstår på andra platser i landet när man försöker laga hålen på ett ställe?

Anf. 99 NILS FREDRIK AURELIUS (m):

Fru talman! Jag vill bara de sista minuterna säga att jag inte fick något riktigt svar på frågan varför regeringen, som är ansvarig, inte har följt de allmänna principer som statsrådet Messing talar om i sitt svar på interpellationen och som handlar om att nyetablerad och omorganiserad verksamhet, företrädesvis myndighetsverksamhet, ska granskas utifrån synpunkten att så mycket som möjligt ska kunna utlokaliseras eller etableras någon annanstans än i huvudstaden. De här allmänna reglerna har funnits sedan 1992, och de har också uttalats av riksdagen.

Jag lägger naturligtvis märke till att statsrådet är lite mer defensiv och säger att direktiven kanske inte var helt perfekta. Det finns också en liten tendens i svaret att skylla på myndigheterna, som har gjort saker som regeringen inte riktigt hade tänkt sig. Då måste man återigen fråga vilka direktiv Bergqvist har fått som har varit så ogenomtänkta att de leder till förslag som innebär att statlig verksamhet plockas bort från orter som redan har underskott och som redan har stora problem med indragningar av statliga jobb.

Prot. 2004/05:71
8 februari

Svar på
interpellationer

Att skylla på myndigheter är inte riktigt bra när det sker från regeringssidan. Det sker i en del andra sammanhang också, som vi vet. Om det var fel på någonting var det väl i så fall på direktiven, som borde ha varit tydliga och genomtänkta.

För att de sista sekunderna säga något positivt, registrerar jag ändå att statsrådet nu verkar ha fått upp ögonen för att exempelvis Kalmar län kan bli föremål för kommande etableringar av viktig och väsentlig myndighetsverksamhet.

Anf. 100 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Det finns naturligtvis en risk för att man uppfattas vara emot utlokaliseringar när debatten i den här frågan blir så bred. Om det nu inte var något fel på direktiven beror det på att Bergqvists utredning är dåligt underbyggd och dåligt genomtänkt. Vid utlokaliseringar är det väldigt viktigt att utredningarna inte är det, utan väldigt noggranna. Jag vet det av erfarenhet – riksdagen har utlokaliserat statliga myndigheter i större utsträckning än regeringen.

Det finns en risk att man får en kritisk massa emot sig och en rad kritiska remissinstanser – jag kan garantera att det kommer att bli det, inte minst från de myndigheter som det gäller – att regeringen inte vågar lägga fram någon proposition. Men jag hoppas att regeringen ändå vågar lägga fram en proposition. Jag hoppas också att det blir en verksam utlokalisering, för att få en bättre spridning och en decentralisering av myndighetsstrukturer och för att kompensera de orter som har drabbats.

Jag noterar att det finns en samstämmighet mellan det här svaret och det svar jag tidigare fick på min skriftliga fråga, om att regeringen aktivt ska verka för en aktiv lokaliseringspolitik, till förmån också för Kalmar län. Jag noterar att statsrådet har markerat att länet inte ska drabbas, möjligen med något enstaka arbetstillfälle. I så fall är det en liten reträtt. Jag saknar besked om utlokaliseringen av fängelset, om det löfte jag fick i svaret på min fråga fortfarande ligger kvar. Jag hoppas det.

Slutligen vill jag erinra statsrådet om att riksdagen också har tagit ett principbeslut som innebär att lokaliseringar när det är möjligt ska prioriteras till Kalmar län och Sjuhäradsbygden av regionalpolitiska skäl. Det är dags för leverans nu.

Anf. 101 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Först trodde jag att Nils Fredrik Aurelius missuppfattade det jag sade om direktiven, men sedan tror jag att han vill missuppfatta det jag sade. Det jag sade var att direktiven i medskicket hade varit tydliga och att det ska tas hänsyn till redan utsatta regioner när man föreslår utlokalisering av statlig verksamhet till de fyra orter och regioner som nu berörs med anledning av försvarsbeslutet. Är det så att hänsyn inte har tagits kommer regeringen att få göra det när vi fortsätter beredningen i Regeringskansliet inför förslaget i och med vårpropositionen.

Direktiven var tydliga. Vi ska leva upp till dem. Vi har också varit väldigt tydliga när det gäller ansvaret för Kalmar län. Chatrine Pålsson, Agne Hansson och jag själv har tryckt på att det måste bli bättre när det handlar om att etablera nya myndigheter utanför Stockholm. Det kommer att underlätta en del kommande beslut, men det kommer inte att innebära

att man inte hamnar i den situationen en gång till. Agne Hansson uttryckte det korrekt, och vi delar den bedömningen.

När staten nu gör drastiska förändringar – det är vad ett försvarsbeslut innebär – och man drar sig tillbaka på en ort med 1 200 eller 1 300 anställda ska vi, på samma självklara sätt som vi kräver att en privat verksamhet ska ta ett ansvar för den ort man lämnar, leva upp till det från statens sida. Vi måste också ta ett ansvar för den ort vi lämnar. Varje gång som arbetsmarknaden står inför en förändring, oavsett om det handlar om det privata näringslivet eller om strukturbeslut inom landstinget, inom kommunen eller inom staten, teknikutveckling eller nya tjänster som kommer och nya behov som uppstår, är det alltid enskilda kvinnor och män som berörs av de besluten – i alla förändringar. Både privata och offentliga arbetsgivare har självfallet ett ansvar för sina anställda och se till att man kan möta förändringarna så väl som möjligt och att man kan byta arbetstillfällen flera gånger i livet.

Därför tar vi nu det stora ansvaret för de fyra orter som berörs allra mest av försvarsbeslutet. Jag är medveten om att det inte råder fullständig majoritet bakom försvarsbeslutet, och jag är nyfiken på vilka åtgärder de som tycker att det här är fel hade vidtagit i stället. Det råder inte så stora skillnader i insikten om att vi ska spara på försvaret. Då tycker jag att det är självklart att när vi gör det, och det påverkar enskilda kvinnor och män, måste staten också ta ett ansvar för vad som ska komma efter. Eller finns det någon annan princip som kan gälla i ett sådant läge?

Anf. 102 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Det vi har framför oss nu är regeringens förslag. Uppgörelsen sprack ju strax innan man skulle komma överens. Det vet Ulrica Messing. De borgerliga partierna har nu mer pengar i sin budget.

Det som egentligen är mest bekymmersamt – jag ska säga det igen så att Ulrica Messing inte är tveksam om det – är att de som drabbas så oerhört hårt måste ha hjälp. Men det är ju först nu. Det har gått tio år, och regeringen har fortsatt att lägga nya myndigheter i Stockholmsområdet. Det är det majoriteten av min interpellation handlar om.

Det andra är att Kalmar län har drabbats så hårt, och vi har fått löfte på löfte. Statsministern var i Västervik, och där tog man det som ett löfte att man skulle få någonting. Så har det gått. Därför måste vi ha handling för att kunna säga att nu kommer det att hända någonting.

Jag vill fråga om inte Ulrica Messing i sin slutreplik kan garantera att vi nu får fängelset till Kalmar län. Det är 200 jobb.

I den förra interpellationsdebatten för drygt ett år sedan sade Ulrica Messing: Vi avser således att ta till vara alla möjligheter att genom lämpliga lokaliseringar stödja en mer positiv utveckling även i Kalmar län. Det måste vi ta som ett löfte att man har med Kalmar län i sina principer.

Jag har inte riktigt fått svar på frågan varför vi har blivit misshandlade just i denna del. Jag hoppas inte att det är för att det är ett borgerligt styrt län. Jag hoppas inte det, för då skulle det vara försträckligt.

Anf. 103 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Det är möjligt att jag inte har varit nog tydlig, men då vill jag vara det när jag har min sista möjlighet. Precis som jag tar upp i min interpellation vill jag peka på den besvikelse jag har känt och den vikt jag

Prot. 2004/05:71
8 februari

Svar på
interpellationer

ser i att man så långt möjligt är prövar att lägga nya myndigheter utanför Stockholmsområdet.

Jag hör också till dem som har tagit upp den frågan tidigare i interpellationer och frågor eftersom den är så viktig. Jag vill till sist få ett svar på frågan. Vad är det som gör att man ändå har fortsatt att lägga ungefär 75 % av de nya myndigheterna i Stockholmsområdet? Vad är det som gör att det har varit så svårt för Socialdemokraterna och regeringen att leva upp till riksdagsbeslutet?

Jag ska avslutningsvis skicka med något som Ulrica Messings partikamrat i Umeå skrev i en debattartikel i går i en av länstidningarna. Jag hoppas att hon tar tillfället i akt och läser den. Jag kanske inte kan förvänta mig att statsrådet ska lyssna till allt en kristdemokrat säger i kammaren. Men den egna partikamraten, socialdemokraten Holmlund, har väldigt tydligt uttryckt med klara argument precis det som jag i dag har försökt att framföra här i kammaren. Ulrica Messing borde lyssna på partikollegan i Umeå innan hon fattar ett beslut.

Jag ska avrunda med vad han säger på ett ställe i debattartikeln: "Jag tror att statsrådet Messing måste ta sig en ordentlig funderare över det förslag som nu läggs på hennes bord och definitivt inte ge klartecken till att flytta" den administrativa enheten inom Ams från Umeå. Sedan säger han: "Vi blir ju inte trovärdiga." Jag antar att han med "vi" menar Socialdemokraterna.

Anf. 104 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag vill vara noga och försäkra Gunilla Tjernberg om att jag inte skulle tillbringa en hel kväll här i kammaren utan att lyssna. De dialoger vi har handlar självklart mycket om de regionala och lokala förutsättningarna. Alla mina fyra interpellationer under den här kvällen har handlat om det. De är naturligtvis viktiga. De är också ett kvitto på att vi är engagerade i lokala och regionala frågor.

Jag vill också vara tydlig till Chatrine Pålsson. Jag utgår ifrån att man i de förslag som myndigheterna har lämnat in, och som vi nu ska ha remsissbehandlat under denna vecka, inte har tagit hänsyn till de politiska majoriteterna. Det är alldeles självklart för mig. Jag är väl medveten om det utsatta läge som Kalmar har. Jag har själv engagerat mig i en rad av de frågorna. Det gäller inte minst utvecklingen inom Bombardier.

Vi kommer att göra det. Jag och Hans Karlsson har tillsammans träffat Ulf Lönnqvist, och Hans Karlsson har träffat honom själv ett antal tillfällen. Jag kommer nu inom kort att också träffa Ulf Lönnqvist för att diskutera vad vi kan göra gemensamt för Kalmar.

Jag är ändå glad över att vi flera gånger i interpellationsdebatten har sagt vi inte har något intresse av att ställa en utsatt region mot någon annan. Det vi har debatterat här är egentligen fem regioner som var och en har ett utsatt läge av flera skäl.

Det är klart att vi har många tillfällen att använda den nationella politiken för att ta mer av lokala och regionala hänsyn. Jag har tidigare understrukit och jag understryker igenom att vi måste bli bättre på att lokalisera nya myndigheter utanför Stockholm.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 105 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Gabriel Romanus har frågat mig vad regeringen tänker göra för att infria löftet att hela tänder inte ska vara en klassfråga, vilken tidtabell regeringen har för en tandvårdsreform värd namnet samt om regeringens förslag kommer att innebära att människor kan försäkra sig mot oförutsedda tandvårdskostnader genom en fast årlig avgift.

Tandhälsan i Sverige har förbättrats oerhört mycket sedan tandvårdsförsäkringen infördes i mitten av 1970-talet. Andelen tandlösa har sjunkit dramatiskt, och framför allt hos yngre generationer har antalet lagningar minskat. Detta är naturligtvis en mycket glädjande utveckling, som det nu är viktigt att ta vara på. Det finns också ett mycket bra grundskydd, tack vara den avgiftsfria tandvården för barn och ungdomar till och med 19 års ålder.

Under 1990-talets ekonomiska kris gjordes nedskärningar i tandvårdsstödet. Tandvårdsreformen för personer över 65 år, som genomfördes under 2002, var ett viktigt steg för att förbättra situationen för en grupp som ofta har behov av omfattande tandvård som kan bli mycket kostsam för individen. Det är riktigt att patientkostnaden kan bli förhållandevis hög även vid vård som omfattas av högkostnadsskyddet, men ofta rör det sig om behandlingar som varje individ behöver genomgå endast vid ett fåtal tillfällen. Det stora antalet ansökningar till Försäkringskassan i Skåne, som ansvarar för handläggningen av dessa ärenden, visar att det finns ett stort intresse hos de äldre att ta del av stödet.

Tandvårdsstödet tillfördes under åren 2001–2003 ett särskilt resurstillskott om totalt 700 miljoner kronor, varav huvuddelen har använts till att finansiera högkostnadsskyddet för protetik för personer över 65 år samt till höjd ersättning för bastandvård för samma åldersgrupp. Högkostnadsskyddet har inledningsvis visat sig kosta betydligt mer än beräknat. Sannolikt har det funnits ett stort uppdämt behov av protetik, och det finns anledning att tro att utgifterna framöver kommer att stabiliseras på en något lägre nivå än 2004.

I betänkandet *Tandvården till 2010* (SOU 2002:53) föreslås betydande förstärkningar av tandvårdsstödet, bland annat vid tandvård som har samband med sjukdom eller funktionshinder. Beredningen av ärendet är inte avslutad. Utredningens förslag är ofinansierade, och regeringen har för närvarande inte funnit det möjligt att genomföra en sådan satsning. I budgetpropositionen för 2005 konstaterades att det för närvarande inte finns ekonomiskt utrymme för att genomföra ytterligare förbättringar i tandvårdsstödet.

Abonnemangstandvård är ett intressant alternativ till den åtgärdsbaserade tandvården, även om det inte är säkert att problemet att människor avstår från tandvård av ekonomiska skäl kan lösas enbart genom en ökad användning av denna modell. Sedan den 1 januari 1999 kan man få ersättning från Försäkringskassan för abonnemang som avser bastandvård under en tvåårsperiod, och i många landsting erbjuder folktandvården sina patienter möjlighet att teckna tandvårdsabonnemang.

Regeringen kommer längre fram att ta ställning till hur förslagen i *Tandvården till 2010* ska hanteras, men jag är inte beredd att i dag ange

*Svar på
interpellationer*

någon tidtabell för detta arbete. Regeringen har nyligen i regleringsbrevet avseende 2005 gett Socialstyrelsen och Försäkringskassan i uppdrag att utveckla statistiken på tandvårdsområdet och bland annat ta fram ett bättre underlag för att tandhälsan hos befolkningen ska kunna bedömas. I dag saknas aktuell rikstäckande statistik över tandhälsan hos landets vuxna, vilket gör det svårt att uttala sig om vilka förändringar som har skett under de senaste åren. Jag har också tagit initiativ till dialog med vårdgivarna och andra aktörer om prisutvecklingen inom tandvården för att försöka hitta verktyg för att få kontroll över prisutvecklingen genom exempelvis en återgång till prisreglering, ändring av indikationerna för att få del av högkostnadsskyddet eller andra åtgärder. Utgångspunkten är att i första hand gynna patienterna och deras tandhälsa.

Anf. 106 GABRIEL ROMANUS (fp):

Fru talman! Jag ska först be att få tacka för svaret. Man vill ju alltid säga något positivt. Det bästa jag kan komma fram till är att det är ett svar som är lätt att sammanfatta. Det kan sammanfattas som att svaret på mina frågor är: Jaså.

Min utgångspunkt är naturligtvis densamma som jag tror att det flesta svenskar har, inklusive statsministern. Han har i en debattbok uttryckt att hela tänder inte ska vara en klassfråga. Det är riktigt som statsrådet säger att tandhälsan har förbättrats sedan tandvårdsförsäkringen infördes i mitten av 70-talet, och det är bra.

Nu är vi i en situation där Socialdemokraterna har haft förtroendet att regera landet i över tio år, och vad det som håller på att sker? Jo, det är att tandvårdsstödet – vi har inte längre en försäkring – har urholkats så att vi nu får uppgifter som tyder på att en miljon svenskar avstår från den tandvård som de skulle behöva därför att de inte anser sig ha råd. Den goda tandhälsa som vi gläder oss åt kan raseras mycket fort om det här får fortsätta.

Jag har efterlyst en försäkring – att vi åter skulle få en tandvårdsförsäkring. Statsrådet har några oförbindliga fraser, men jag kan inte direkt spåra något ledarskap i svaret. För sjukvården har vi en allmän försäkring, men här lämnar vi de svagaste i sticket. Prisregleringen har tagits bort, och det har lett att bara inom folktandvården är det 65 % prishöjning, i den privata tandvården förmodligen ännu högre.

Patienten är i ett underläge gentemot vårdgivaren. Man har helt enkelt svårt att jämföra priser. Det är svåröverskådligt, och dessutom vet vi hur det är. Man vill gå till samma tandläkare. Det ska mycket till för att man ska gå till en annan tandläkare och be att få ett konkurrerande anbud.

Man gjorde det här bakvänt. Man borde ha börjat med att införa abonnemang som en mera allmän metod. Det är lätt för vem som helst att gå till en tandläkare och fråga: Vad tar tandläkaren för att ge mig all den tandvård jag behöver? Sedan kan man titta i prislistan vad en annan tandläkare skulle ta för detta. Det är mycket svårare att jämföra priserna för behandling. Dessutom har olika tandläkare olika uppfattning. Vi såg i tv häromdagen ett program om en flicka som ansågs vara uppreparerad och frisk i munnen men som av andra tandläkare fick besked att hon borde laga flera tänder och till och med dra ut flera.

Nu har man gjort det här. Jag inser att det är svårt att återigen införa prisreglering, men då borde man i varje fall se till att det finns ett abon-

nemangsalternativ. Det kan man komplettera genom att ge människor rätt att till ett lägre pris gå till en annan tandläkare och få så kallad *second opinion*, alltså ett alternativ till vad den första har erbjudit. Vi ska dock inse att det är mycket få människor som är beredda att ta det steget om de i övrigt är nöjda med sin tandläkare, för man skadar naturligtvis relationen till tandläkaren.

Här får vi inte ens en tidtabell för när det ska hända någonting på det här området. Det är nu snart tre år sedan det i och för sig otillräckliga förslaget kom från utredningen. Jag måste säga att vill statsrådet utöva ledarskap på detta område då är väl en tidtabell ett minimum. Annars har regeringen abdikerat, och högtidstalens fraser om att hela tänder inte får vara en klassfråga blir då tyvärr tomma ord.

Anf. 107 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Gabriel Romanus säger att en miljon svenskar avstår från tandvård av kostnadsskäl. Ett av problemen är att vi inte vet om det är så illa. Men det har under de allra senaste åren, trots att vi under en längre period har haft en oerhört positiv utveckling när det gäller tandhälsan, kommit en del oroande signaler om att människor skulle avstå från tandvård eller från att gå till tandläkare av kostnadsskäl. De här varningssignalerna måste vi naturligtvis ta på allvar. Därför har jag gett Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en nationell bild över hur det ser ut. Men huruvida det är så alarmerande siffror som att en miljon avstår från tandvård har vi ännu inte belägg för. Jag vill inte utesluta att vi har ett stort problem, men vi kan inte heller säkert veta det.

Gabriel Romanus tar upp problemet med att tandläkare gör väldigt olika bedömningar av behovet av tandvård och behovet av olika insatser. Det är naturligtvis en av de pusselbitar som påverkar hur man kan beräkna kostnaderna för olika typer av förändringar och förbättringar i tandvårdsförsäkringen. Regeringens ambition är att kunna genomföra ordentliga förbättringar i tandvårdsförsäkringen. Men vi har varit ärliga och svarat på frågan och sagt att vi gör det när vi ser att det finns ett ekonomiskt utrymme, vilket vi hoppas att vi ska kunna se under den här mandatperioden.

Det är, som Gabriel Romanus också vet, väldigt kostsamt att göra kraftiga förbättringar i tandvårdsförsäkringen. De tenderar att mycket snabbt bli mycket dyra. Om man ska göra förändringar måste man också diskutera på vilket sätt man ska göra dem. Modellen med abonnemangstandvård har många fördelar. Det är en modell som i dag finns i de flesta landsting och som används. Man skulle naturligtvis kunna tänka sig en vidare användning av den modellen. Den har en tilltalande profil av förebyggande och är ett sätt att bygga vidare på den goda tandhälsan som våra barn och ungdomar har. Samtidigt ska vi komma ihåg att några av de mest uppmärksammade problemen med de höga kostnaderna i tandvården just handlar om de individer som då och då råkar ut för orimligt höga kostnader för stora ingrepp som man tvingas att göra. Den gruppen är också i behov av ett förbättrat stöd för sin tandvård. Det löses inte med abonnemangstandvård, för den börjar per definition på noll. Först måste man laga och åtgärda alla de saker som behöver åtgärdas i munnen innan man går in i ett abonnemangsförfarande. Det är inte så enkelt som att

Prot. 2004/05:71
8 februari

Svar på
interpellationer

säga att abonnemangsmodellen skulle lösa alla problemen, även om vi hade haft de ekonomiska resurserna till det.

Anf. 108 GABRIEL ROMANUS (fp):

Fru talman! Visst är situationen oroande. Jag blir lite oroad när statsrådet säger att vi inte vet hur det är. Jag kan bara hänvisa till den utredning som Anders Sundström gjorde och där han säger att 15 %, motsvarande en miljon personer, uppgav att de helt eller delvis hade avstått från tandvård på grund av utgiften. Till det kommer att Landstingsförbundet säger, lite stolta så där, att 80 % uppger att de, sett under en tvåårsperiod, har varit hos tandläkaren. Jaha, är det fint att 20 % avstår från att ens gå till tandläkaren? Förmodligen skulle de ha behövt gå till tandläkaren. Varför de inte går kan det finnas olika förklaringar till. Men det är ganska oroande att 20 % av den vuxna befolkningen inte ens går till tandläkaren. Vi vet att många av dem som går till tandläkaren inte har råd med det som tandläkaren vill göra.

Jag läser i LO-tidningen, som jag utgår från är bekant för statsrådet, att LO:s ordförande säger att det kostar för mycket att gå till tandläkaren. Tandhälsan är en tydlig klassfråga. Bland arbetare är det nästan 40 % som inte har besökt tandläkaren under de senaste tolv månaderna. Till det kan man lägga att Landstingsförbundet, som ju träffade företrädare för Socialdepartementet, säger att just ensamma föräldrar är en av de grupper där man har den minsta möjligheten att laga tänderna.

Nu säger statsrådet att abonnemangstandvården inte löser alla problem därför att det finns vissa som har behov av stora lagningar. Men det är just därför man måste ha en försäkring. I genomsnitt betalar inte svenskarna så mycket för tandvården. För de flesta ligger det kanske under 500 kr om året. Men det är när smällen kommer som man skulle behöva ett abonnemang som täcker den kostnaden. Bara en enda tand som behöver lagas och få en krona kan kosta 5 000 kr. Behöver man göra en bro eller kanske ett implantat kan det kosta 10 000–15 000 kr. Det kan vara en ung människa, en människa i 35- eller 40-årsåldern, som drabbas av detta. Hade man ett abonnemang skulle man klara det. Det är det som är idén med en försäkring. Under de goda åren betalar man in en avgift som sedan används för att betala reparationer under de svåra åren. Det är inte alls så att en abonnemangstandvård inte hjälper dem som har stora vårdbehov.

Den modell som vi har i dag med ett högkostnadsskydd för dem som är 65 innebär, som också framgår av svaret, att man får ett ackumulerat vårdbehov. Folk väntar med att laga tänderna tills de blir 65, och då måste man göra jättegrejer, till exempel ett implantat som inte kostar 7 700 kr som man kunde tro när man hör att det är det som gäller för högkostnadsskyddet utan kanske 30 000–40 000 kr. Man ska ju betala materialet också, och titanskruvar kostar pengar. Det är ett vårddrivande system som vi har nu.

Jag missunnar inte pensionärerna detta. Jag ser själv fram emot att kunna få mina tänder lagade billigt en vacker dag. Men om man har det systemet är det vårddrivande och produktionsdrivande. Har man dessutom en åldersgräns betyder det att man riskerar att människor väntar tills de kommer upp i åren, och under tiden hinner tandhälsan förfalla.

Nu säger LO:s ordförande att LO ska driva denna fråga i nästa valrörelse. Frågan är om de ska driva den mot regeringen, eller kommer regeringen att hinna göra någonting före nästa val? Någon tidtabell får vi tydligen inte i dag i alla fall.

Prot. 2004/05:71
8 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 109 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Dessa undersökningar av människors tandhälsa, hur ofta man besöker tandläkaren, huruvida man anser sig ha råd att besöka tandläkaren och huruvida man anser sig ha råd att genomföra de åtgärder som tandläkaren föreslår baserar sig på fyra län. Det är den statistik som finns att tillgå. Av dem kan man naturligtvis utläsa att det pekar mot en viss siffra för hela landet. Men eftersom detta är så pass oroväckande uppgifter som har kommit de allra senaste åren är det viktigt att vi skaffar oss ett bättre underlag. Gabriel Romanus drar slutsatser för olika grupper av människor, och det är också något som vi inte säkert vet. Jag säger inte att vi löser problemen genom att ta reda på fakta, men en av de saker vi ska göra är att ta reda på fakta. Därför har jag gett Socialstyrelsen i uppgift att ta fram en nationell bild av hur ofta man går, varför man inte går och hur stor andel av befolkningen som anser sig inte ha råd att gå till tandläkaren.

Abonnemangstandvård är ju per definition sådan att den löser problemet med en dyr åtgärd för en person som är inne i det systemet. Förhoppningsvis fungerar abonnemangstandvården så att den som har den väldigt sällan behöver göra en mycket dyr åtgärd, eftersom den förhoppningsvis verkar förebyggande. Man ska kunna undvika väldigt dyra åtgärder genom att åtgärda saker successivt och i ett tidigt skede. Problemet är att vi i vårt land fortfarande har en grupp människor som har en dålig tandhälsa, även om den minskat. Den finns inte minst hos den äldre befolkningen. Där är det inte aktuellt att gå in i något abonnemangssystem eftersom tandhälsan från början är i så dåligt skick att det krävs väldigt stora insatser för att nå ett slags första nivå för att kunna inträda i en sådan försäkring.

Om vi ska diskutera förändringar i försäkringen, vilket vi naturligtvis bör göra, ska vi inte tro att det är så enkelt att det räcker med att införa abonnemangstandvård, men det kan vara en del att ge ett ökat stöd till detta. Men jag tror också att någon form av högkostnadsskydd måste finnas med, även om jag inser att det är värddrivande med ett högkostnadsskydd. Men vill vi ha någon effekt för de människor som anser att de inte har råd att gå till tandläkaren eller avstår från att utföra de behandlingar som tandläkaren föreslår, är det ett högkostnadsskydd som kan klara just den gruppen. Det måste vi kanske också införa om vi vill undvika att vi får klasskillnader i tandhälsan.

Det är ingen lätt uppgift att komma fram till hur man ska utforma en förbättrad tandvårdsförsäkring. En annan fråga är att man måste ha pengar för att kunna genomföra detta, och det är en dyr förändring att göra det. Det är min ambition att vi ska kunna komma fram till det, men vi har inte dessa pengar i dagsläget.

Anf. 110 GABRIEL ROMANUS (fp):

Fru talman! Ylva Johansson säger att det inte är någon lätt uppgift. Det är klart, men vem är det som har sagt att det ska vara lätt att regera?

Vi har inga pengar, säger Ylva Johansson. Men om man inför abonnemangstandvård får man ju pengar. Det är idén med försäkringar. Man betalar in pengar för att kunna ha dem när man sedan drabbas.

Jag vill se det positivt, som alltid. Det som är positivt med statsrådets framträdande här i dag är att det verkar som om Ylva Johansson inser fördelar med abonnemang. Om man är lite historiskt lagd kan man beklaga att riksdagen inte beslutade om ett sådant system när man hade ett sådant förslag för tio år sedan. Men historia är ju inte det viktigaste, utan det viktigaste är att göra någonting nu. Varje år som går innan man tar ett kraftfullt steg för att införa abonnemangstandvård är ju ett förlorat år för uppbyggnaden av ett försäkringsskydd.

Jag tycker naturligtvis att det är bra att man skaffar sig bättre statistik, men jag tycker att vi redan vet en del nu. Där har vi regeringens egen utredning och Landstingsförbundets material som man har lämnat till regeringen. Den som inte tycker att det är tillräckligt måste också anse att LO och Anders Sundström är ute i ogjort väder. De säger att det är så här. Jag tycker att det är utmärkt om man skaffar sig statistik, men det får inte bli någon ursäkt för att vänta. Vill man bygga upp ett försäkringsskydd gäller det att starta. Då är det lite synd att regeringen inte ens har en tidtabell för hur det hela ska gå till. Jag kan försäkra att jag kommer att ägna all energi jag kan åt att skapa ett politiskt tryck och en opinion som tvingar regeringen att göra någonting åt detta så att inte LO ska behöva gå ut i en valrörelse mot regeringen. Det vore väl synd.

Anf. 111 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Det är tyvärr inte så enkelt, Gabriel Romanus. Du säger här att om man inför abonnemangstandvård får man ju pengar. Ja, om det vore så väl. Förbättringar i tandvårdsförsäkringen kostar pengar, och det är dyra förändringar. Det är stora system, och det finns stora behov att tillfredsställa. Det är regeringens ambition att vi ska kunna införa en förbättrad tandvårdsförsäkring under den här mandatperioden. Gabriel Romanus problem är inte att jaga mig med en tidtabell, utan det är att även i hans eget parti och i den allians som säger att man vill regera försöka skapa ett ekonomiskt utrymme för en förbättrad tandvårdsförsäkring. Det har ni inte i ert alternativ.

Vi har en budget där vi försöker att satsa på den offentliga verksamheten. Den räcker ännu inte till för en förbättrad tandvårdsförsäkring. Jag hoppas att vi når ett sådant läge. Vi har en sund ekonomisk utveckling som inger hopp om att vi kommer att kunna genomföra den förbättrade tandvård för befolkningen som både jag och Gabriel Romanus vill se.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 2004/05:320 om stöd till psykiatrin efter naturkatastrofen

Anf. 112 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Kerstin Heinemann har frågat mig om jag har för avsikt att ha överläggningar med Landstingsförbundet eller vidta andra åtgärder

för att säkerställa det långsiktiga stödet till dem som på olika sätt har drabbats av naturkatastrofen i Asien.

Följderna av naturkatastrofen i Asien kommer att innebära påfrestningar för det svenska samhället på både kort och lång sikt. I den inledande akuta fasen kunde konstateras att både sjukvård och sociala myndigheter hade en stor beredskap för att ta hand om direkt drabbade, anhöriga och andra i samband med katastrofen. Många har vittnat om att det första mottagandet såväl på flygplatser som i hemkommunerna fungerade bra.

Sett på längre sikt är det känt att psykisk ohälsa, bland annat i form av posttraumatiska stressyndrom, kan uppkomma under en avsevärd tid efter att man har gått igenom en upplevelse av detta slag. Kunskapscentrum för Katastrofpsykiatri har uppskattat att uppemot en fjärdedel av dem som direkt utsattes för flodvågen riskerar att drabbas av sådan mer betydande psykisk ohälsa. Också en stor andel av de närmast anhöriga till dem som avlidit eller saknas vid stora katastrofer kan befaras utveckla någon form av psykisk ohälsa. Dessa personer måste också få stöd och professionell hjälp.

Det är mot denna bakgrund viktigt att nu vara uppmärksam på ökade behov av psykiatrisk vård eller psykosocialt stöd. Regeringen följer noggrant utvecklingen i landstingen och kommunerna vad gäller efterfrågan på och tillgång till psykiatrins och socialtjänstens tjänster.

Socialstyrelsen bevakar utvecklingen av belastningen på primärvården, psykiatrin, barn- och ungdomspsykiatrin, socialtjänsten och Posom-grupperna. Via landstingen och länsstyrelserna kommer Socialstyrelsen att göra regelbundna nationella inventeringar med särskilt fokus på kommuner där många drabbats av katastrofen.

Vad gäller den generella tillgången till vård och omsorg för personer med psykisk ohälsa har regeringen redan vidtagit kraftfulla åtgärder för att förbättra situationen. Bland annat satsar regeringen, genom den särskilda psykiatrisatsningen, totalt 700 miljoner kronor under detta år och nästa för att stärka vård, sysselsättning, boende och verksamhetsutveckling. Därutöver kommer regeringen inom kort att teckna en överenskommelse med det nya förbundet Sveriges Kommuner och Landsting om att 500 miljoner kronor av de medel som tidigare har hanterats inom den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården årligen ska satsas på förbättringar av psykiatrin under åren 2005–2007.

Regeringen har täta kontakter med sjukvårdshuvudmännen och andra organisationer och myndigheter. Jag anordnade så sent som förra veckan ett möte med företrädare för Stockholms läns landsting, Västra Götalandsregionen och Region Skåne samt Socialstyrelsen där vi diskuterade situationen inom psykiatrin i dag och på längre sikt mot bakgrund av katastrofen.

Jag kan garantera Kerstin Heinemann att jag också fortsättningsvis kommer att upprätthålla nödvändiga kontakter för att hålla mig väl informerad om utvecklingen av både kort- och långsiktiga behov inom sjukvård och socialtjänst.

Anf. 113 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag tycker att jag har fått ett ganska bra svar på mina frågor. Anledningen till att jag ställde interpel-

Prot. 2004/05:71
8 februari

Svar på
interpellationer

lationen är ju att vi redan i dag vet att det finns ganska stora brister inom psykiatrin. Jag får ofta rapporter om att människor inte får tillräcklig hjälp. Nu tänker jag inte bara på de psykiatriska mottagningarna. Där vet vi ju också att det är problem. Men det är tyvärr alltför ofta så när en människa har råkat ut för en olycka, en trafikolycka till exempel. Man har fått en fysisk skada, men man kan också få en psykisk skada efter det att man har varit med om en våldsam bilkrasch, man har överlevt och man är tacksam för det. Den fysiska skadan får man hjälp med, men det är sällan någon som frågar: Hur mår du psykiskt? Samma sak händer också naturligtvis människor som får besked om svåra sjukdomar eller när någon anhörig avlider. Det är oerhört viktigt att vi också måste kunna hjälpa dem, men vi har ett stort ansvar för att hjälpa dem som drabbades av katastrofen med flodvågen i Asien.

Det är klart att man blir lite betänksam när man ser på till exempel mitt hemlän, Västmanland. Där drar man nu ned på barn- och ungdomspsykiatrin därför att man har så stora kostnader och måste göra satsningar på rättspsykiatrin. I dag läste jag i Dagens Nyheter att man här på Kungsholmen minskar anslaget för att ta hand om äldre människor med psykiska problem. På många håll i landet skär alltså landstingen ned på den psykiatriska vården. Det behöver inte alltid bara vara fråga om besök på psykiatrisk klinik – det finns ju andra som kan klara detta. Primärvården kan till exempel med vissa resurser också klara det här.

Det är väldigt bra att regeringen har avsatt pengar, både de som finns i budgeten och de extra pengarna. Från Folkpartiet har vi uppmärksammat psykiatrin ganska länge. Vi avsatte redan för 2002 500 miljoner kronor och fortsättningsvis också 500 miljoner i tre år. Vi är alltså överens om att det behövs pengar. Vi kanske hade behövt göra något åt psykiatrin långt tidigare för att inte nu vara i den besvärliga situation som vi är i.

Men jag tar statsrådet på orden när hon säger att hon ska följa det här och vara noga med att se till att det kommer att fungera i framtiden. Jag kan också lova statsrådet att jag och Folkpartiet kommer att följa den här frågan väldigt noggrant, därför att den är oerhört viktig för väldigt många människor.

Anf. 114 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag är glad för Kerstin Heinemanns djupa engagemang i frågan. Jag vill bara hålla med om att det är sant att psykiatrin är i en sådan situation att man är i behov av stora satsningar, av upprustning. Just därför finns det anledning att känna viss oro för den ökade belastning som flodvågskatastrofen *förmodligen* för med sig. Vi vet ännu inte hur det ser ut, just mot bakgrund av att det är oerhört viktigt att vi inte får några undanträngningseffekter gentemot andra människor som av andra skäl har lika stort behov av psykiatrisk hjälp som dem som är drabbade av flodvågskatastrofen. Det är självklart så att för den person som har förlorat en nära anhörig hade det varit en lika traumatisk upplevelse om det hade varit fråga om en bilolycka eller någonting annat. Det speciella med flodvågskatastrofen var att så många svenskar drabbades samtidigt, men för individens perspektiv kan det vara nog så allvarligt med någon annan traumatisk upplevelse eller naturligtvis psykiska sjukdomar.

När jag förra veckan träffade företrädare för de största landstingen och Socialstyrelsen var deras bild glädjande nog samstämmig – hittills. Man var noga med att betona att det var så hittills. Den bild man gav var att det hittills hade varit en mycket måttlig efterfrågan på psykiatri i de berörda landstingen, och det var också den bild som Socialstyrelsen hade nationellt. Man hade inte hittills haft svårt att klara av detta och hade hittills inte sett några undanträngningseffekter. Ett stort behov som man såg var behovet av att överföra kompetens från psykiatri till kommuner och primärvård, eftersom många kan förväntas vända sig dit. Man hade också tankar om att den måttliga efterfrågan hittills möjligen kunde bero på att en stor grupp kanske – det vet vi inte – har sökt sig privat till psykiatrisk eller psykoterapeutisk hjälp, men det är ingenting som vi vet.

Det vi enades om och som den stora samstämmigheten gällde är att det är alldeles för tidigt att dra några slutsatser. Därför kommer jag också särskilt att ge Socialstyrelsen i uppgift att noga följa de här frågorna och göra det under lång tid, just därför att, som Kerstin Heinemann så väl beskriver, psykiatri har så pass stora behov av satsningar redan från början att risken för undanträngningseffekter därför måste bedömas som stor. Därför är det oerhört viktigt att vi följer detta, och om nödvändigt får vi vidta åtgärder.

Anf. 115 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp):

Fru talman! Syftet med min interpellation var ju inte att ställa grupp mot grupp utan snarare en oro som gäller att vi ska klara av alla dem som behöver den här hjälpen. Jag vet också att det hittills har fungerat väldigt bra, men som jag pekar på i min interpellation: Vi vet ingenting om hur det ser ut till hösten. Vi vet inte hur det ser ut nästa vår. Vi har ju erfarenheter från människor som har kommit till Sverige och som har varit drabbade av krig och annat som har gjort att de har skadats psykiskt. Det har dröjt många år. Jag tänker på personer från andra världskriget. De kanske hade varit i Sverige i fem, sex eller sju år, och plötsligt hände något. Vår psykiatri stod då helt handfallen och visste inte vad som hände. Vi vet alltså inte ett dugg, och därför är det så otroligt viktigt att vi har den här beredskapen och att man följer det här ett bra tag framöver för att se vad som utvecklas.

Vi får kanske också fundera lite över hur primärvården ska se ut. Kanske behövs förstärkning just på den psykiatriska sidan, så att det blir väldigt lättåtkomligt.

Jag tror också att det är väldigt viktigt att vi slår vakt om att den vård eller behandling som ska ges ska vara av bra kvalitet. Jag har i spåren efter flodvågskatastrofen sett att det finns ganska många som annonserar om att de kan ställa upp med hjälp, och en del av de annonser jag har sett tycker jag inte verkar vara seriösa. Då vill det ju till att den offentliga sjukvården, naturligtvis både den landstingsdrivna och den privatdrivna, också kan möta det här kravet, så att inte människor som söker men inte får hjälp kanske vänder sig till oseriösa företag – det finns också organisationer som tydligen påstår sig ha kompetens för katastrofhjälp, vilket jag betvivlar att de verkligen har – för då kanske man gör ont värre. Det är därför det finns en hel del att fundera på framöver vad gäller detta.

Jag tänker avsluta denna debatt med att jag inte tror att vi på något vis är oense om vad som behöver göras. Från Folkpartiets sida kommer vi

också att se till att i våra budgetförslag ha med satsningar på psykiatrin även i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 2004/05:315 om krisberedskap vid kärnkraftsolyckor

Anf. 116 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Harald Nordlund har frågat mig om vad jag gör för att öka säkerheten vid kärnkraftverk i andra länder.

När det gäller våra svenska kärnkraftverk har säkerhetsfrågorna alltid haft hög prioritet. I och med Tjernobylyolyckan 1986 blev vi dock varse att en kärnkraftolycka även på långa avstånd utanför våra gränser kan få allvarliga konsekvenser för Sverige. Alltsedan dess har vi därför även varit mycket engagerade i att höja säkerheten i vår omvärld.

Sverige var ett av de länder som tog initiativet till att få till stånd en kärnsäkerhetskonvention som blev färdigförhandlad och kunde undertecknas 1994. Denna konvention ställer höga krav på parterna på kärnsäkerhetsområdet. Där finns krav på lagstiftning och oberoende tillsynsmyndigheter med tillräckliga resurser och krav på anläggningarna avseende platsval, konstruktion, drift och avveckling. Konventionens styrka är att den har en pådrivande verkan på parterna. Vid de regelbundna granskningskonferenserna ska varje part presentera en rapport om hur man lever upp till kraven i konventionen och hur man avser att driva säkerhetsarbetet vidare. Parterna kan sedan ställa frågor men också vara kritiska till hur man löser olika problem.

Med kärnsäkerhetskonventionen som förebild har även en konvention om hantering av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle kommit till.

Sverige hör till de pådrivande länderna i det omfattande säkerhetsarbete som drivs genom Internationella atomenergiorganet IAEA. Detta arbete innefattar bland annat att ta fram säkerhetsstandarder och riktlinjer. Vidare omfattar IAEA:s arbete många andra närliggande frågor såsom strålskydd, fysiskt skydd av anläggningar mot obehörigt intrång och icke-spridning av kärnvapen.

Vidare deltar Sverige mycket aktivt i OECD:s kärnenergibyrås (NEA) arbete. Där drivs bland annat projekt kring beredskapsfrågor vid olyckor, utbyte av driftserfarenheter, lagstiftning och forskning.

Sverige var också en av initiativtagarna till att bilda ett samarbetsforum för de europeiska kärnsäkerhetsmyndigheterna kallat WENRA (Western European Nuclear Regulators Association) där nu även de nya EU-medlemsstaterna är medlemmar. Genom detta samarbete pågår för närvarande ett stort projekt att kartlägga och jämföra de krav på kärnsäkerhet som finns i de olika länderna i avsikt att få en gemensam grund för höga säkerhetskrav i hela Europa.

Inom EU har precis en kartläggning och analys påbörjats om hur väl medlemsstaterna tar till vara det internationella samarbetet för att öka säkerheten nationellt. Detta projekt syftar även till att öka insynen i medlemsstaternas säkerhetsarbete. Även till detta arbete har Sverige varit en av initiativtagarna.

Sverige drev under det svenska ordförandeskapet i EU en kartläggning av säkerheten i kandidatländerna som ett led i utvidgningsförhandlingarna. Detta arbete ledde sedan vidare till viktiga åtaganden om åtgärder från kandidatländerna gällande anläggningar, lagstiftning med mera. Vissa länder åtog sig även att stänga anläggningar som inte ansågs tillräckligt säkra. Som ett exempel på detta ser vi stängningen av Ignalinas första reaktor för en dryg månad sedan.

Sedan murens fall har vi också haft ett omfattande bilateralt samarbete med våra grannländer i Central- och Östeuropa. Regeringen har satsat över 700 miljoner kronor sedan början av 1990-talet på detta genom sina säkerhetsmyndigheter Statens kärnkraftinspektion och Statens strålskyddsinstitut. Här var insatserna till en början koncentrerade till Estland, Lettland och Litauen och då framför allt till säkerhetshöjande insatser vid kärnkraftverket Ignalina samt stöd till att bygga upp säkerhets- och strålskyddsmyndigheter i dessa länder. Men sedan dessa länder blivit medlemmar i EU har stödet till dem fasats ut. Nu koncentreras insatserna till nordvästra Ryssland. Här görs bland annat insatser vid de två kärnkraftverken Leningrad utanför S:t Petersburg och Kola på Kola-halvön.

Fru talman! Detta är några av de viktigaste exemplen på det omfattande internationella säkerhetssamarbete Sverige är engagerat i, och jag vill passa på att nämna att Sverige har ett mycket högt anseende i detta arbete.

Anf. 117 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Jag och miljöministern är överens om att i fråga om riskerna för kärnkraftsolyckor och konsekvenserna av sådana handlar det inte bara om våra egna kärnkraftverk utan också om kärnkraftverk i andra länder. Det är bra att Sveriges regering tagit initiativ i säkerhetsfrågorna i form av konventioner, tillsynsmyndigheter och samarbetsformer.

Det är självklart intressant vad IAEA gör. Men vad gör Sverige? Eftersom jag anser att det finns tecken som kan orsaka och orsakar oro vill jag i den fortsatta diskussionen särskilt tala om östsamarbetet.

År 2001 beslöt riksdagen att ändra inriktning, från satsning på Litauen till en satsning på Ryssland. I den proposition som låg till grund för den ändrade inriktningen står det bland annat: Behovet av stöd till Ryssland på områdena reaktorsäkerhet, utbränt kärnbränsle och radioaktivt avfall är stort. Avsaknaden av ett juridiskt ramverk begränsar möjligheten att bistå Ryssland. Regeringen är beredd, så snart de juridiska frågorna fått en acceptabel lösning, att förstärka stödet till Ryssland på de områdena.

För 2006–2009 föreslås en kraftig reduktion på kärnsäkerhetsområdet i Ryssland medan kärnavfallsområdet föreslås ligga kvar på oförändrad nivå. Jag menar att prioriteringen inte stämmer med uppfattningen att riskerna för svensk miljö ligger i reaktordriften i det svenska närområdet i Ryssland.

En annan risk som det svenska expertorganet pekar på är att en neddragning och utfasning av det svenska utvecklingssamarbetet kan komma att utnyttjas av de krafter i Ryssland som vill dra ned på det internationella samarbetet.

Anf. 118 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Låt mig säga att Sverige även när det gäller samarbetet med Öst- och Centraleuropa har haft en mycket aktiv roll, precis som Harald Nordlund säger. Vi har fortfarande en mycket aktiv roll. Vi är nu på väg att fasa ut biståndet till Lettland, Litauen och Estland såsom överenskommet och fokuserar biståndet till Ryssland.

Under 2004 lämnar regeringen finansiering på sammanlagt 56,9 miljoner kronor. Det här samarbetet omfattar bland annat kärnkraftverken i S:t Petersburg och på Kolahalvön. Det avser säkerhetsarbete i mycket hög utsträckning, till exempel strålskydd, och även utbyte av information och annat. Vi har också lagt stor vikt vid myndighetssamarbete i detta samarbete, till exempel stöd när det gäller tillståndsprövningar. Det är en stor bredd i det arbete vi just nu bedriver.

Jag vet inte riktigt vad Harald Nordlund syftar på när det gäller detta arbete, om han syftar på ansökningar eller pågående arbete. Just nu pågår arbete med att bereda kommande års bistånd till Ryssland, fördelning av det på olika sektorer. Det är alltså under beredning i Regeringskansliet just nu.

Anf. 119 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Jag har noga läst den utredning som presenterades på hösten 2004. I den står det bland annat att den förändring som föreslås är att andelen utrustning i stödet till kärnkraftverken minskas. Motiveringen är Rysslands förbättrade förmåga till självfinansiering. Samtidigt säger utredarna att storleken på stödet över tid är ett politiskt beslut.

Om utredningen sade SKI bland annat att anslaget för utvecklings-samarbetet måste ha en viss storlek för att verksamheten ska kunna bedrivas effektivt. Den i utredningen föreslagna nivån på 35 miljoner kronor är baserad på en alltför förenklad analys, sade SKI.

Mot bakgrund av SKI:s erfarenhet från utvecklingssamarbetet i Litauen och Ryssland bör det årliga anslaget vara omkring 15 miljoner vardera för kärnkraftverken Leningrad och Kola och till avfallsproblemen i Murmanskområdet.

Om anslaget sade SKI vidare: Om anslaget skulle bli lägre än så förordar SKI mot bakgrund av utredningens resonemang beträffande risker för svensk miljö att reaktorsäkerheten vid Leningrad och Kola prioriteras.

Det är den här utredningen och den ekonomiska plan som har upprättats efter det att utredningen antogs som gör mig och andra oroliga.

Anf. 120 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Det gäller att göra klart vad vi talar om. Enligt min uppfattning är det inte korrekt att vi skulle ha en kraftig sänkning av stödet på kärnsäkerhetsområdet 2006–2009, vilket Harald Nordlund hävdade i sitt första inlägg.

Låt mig nu gå tillbaka till framtidsprognoserna och den utredning som avses. Den utredningen är en av flera inlagor som ingetts beträffande det framtida stödet till kärnsäkerheten i Östeuropa. Storleken på stödet är ett politiskt beslut. Så är det. Vi ser naturligtvis att Ryssland på lång sikt har förutsättningar att i högre grad än i dag klara sin kärnsäkerhet. Så är det icke i dag, och därför fortsätter vi med vårt stöd till Ryss-

land. Men på lång sikt har Ryssland större möjligheter. Vi ser att den tekniska säkerheten höjts avsevärt. Det har gjorts stora investeringar. Säkerhetsmedvetandet, intresset för god teknik, har ökat. Vi ser också att verken i dag har en förhållandevis god ekonomi.

Nu handlar det om att på ett klokt sätt fortsätta med detta stöd och samarbetet med Ryssland. Självklart ser vi helst att verken i Kolaområdet och Leningrad är prioriterade ur kärnsäkerhetssynpunkt. En viktig fråga framöver är hur fördelningen på de olika områdena ska se ut. Nu har vi det juridiska regelverk som vi behöver för samarbetet med Ryssland kring kärnavfall. I maj 2003 kunde vi nämligen underteckna MNEPR-avtalet, som ger större förutsättningar att bland annat arbeta med kärnavfallsfrågor. Därmed har förutsättningarna för ett bredare samarbete med Ryssland blivit betydligt bättre än tidigare.

Jag delar Harald Nordlunds engagemang och intresse för ett fortsatt aktivt arbete i nordvästra Ryssland. Vi tycker att det är mycket angeläget, och arbetet fortsätter. Som jag nyss sade pågår i Regeringskansliet, vid Utrikesdepartementet, beredning av kommande års anslag och hur de ska fördelas. På längre sikt kommer emellertid Rysslands möjligheter att självt ta ansvar för sin säkerhet att öka; där är vi tydliga.

Behovet av bistånd kommer att minska. Däremot kommer behovet av samarbete att i allra högsta grad kvarstå. Så småningom kommer det att bli i något annorlunda former – som i fråga om Estland, Lettland och Litauen. Där är vi dock inte ännu.

Anf. 121 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Det som oroar mig är reaktionerna från i första hand SKI och från den projektorganisation som finns inom SKI; jag har för mig att den förkortas SIP. Deras reaktion på slutsatserna av utredningen 2004 oroar mig fortfarande, och jag har inte blivit helt lugnad av miljöministerns redovisning. Från det hållet sägs nämligen att kärnkraftverkens förbättrade ekonomi innebär att samfinansierade projekt för utrustning och kunskapsöverföring blir väsentliga. De säger också att utredningen har ett kameralt perspektiv, inte ett strategiskt, eftersom andelen utrustning anses kunna minskas. Om Sverige inte är med och delfinansierar blir vissa projekt inte av.

Man för också ett resonemang kring anslaget och menar att biståndsanslaget ställts mot anslaget för dessa insatser. Som socialliberal tycker jag att det är viktigt att vi har anslag för bistånd, och också ökar det. Jag menar att det är olyckligt om solidaritet med u-länder ställs mot solidaritet med kommande generationer, vilket det ju blir fråga om i det här fallet.

Dessutom, fru talman, är Utrikesdepartementets ställningstagande när det gäller anslagen för säkerheten i Ryssland knappast i överensstämmelse med riksdagens beslut 2001 – om jag läst utredningarna korrekt, vilket jag tror att jag har.

Anf. 122 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Låt mig först säga att det jag här försvarar är regeringens politik. Den utredning som gjordes för några år sedan har sina analyser. Den utgör en del av underlaget för regeringens politik, men den är inte identisk med regeringen politik på det här området. Självklart tar vi till

Prot. 2004/05:71
8 februari

*Svar på
interpellationer*

oss, och har tagit till oss, många av de synpunkter som förts fram, men som jag ser det är det också naturligt att det förs en debatt och en diskussion om hur både biståndet och samarbetet ska utformas.

Vi har en lång rad olika samarbetsmöjligheter. Vi har det svenska biståndet, som vi nu talar om. Som jag nämnde nyss har vi också ett omfattande EU-samarbete, som nu riktas mot bland annat de baltiska länderna. Vi har ett multilateralt samarbete inom ramen för Kärnsäkerhetsfonden och inom ramen för Northern Dimension Environmental Partnership, där Sverige spelat en viktig roll. Vi har Tjernobyfonden, och vi har Ignalinafonden. Vi har alltså en lång rad olika instrument.

Kring detta måste det föras en diskussion, och som jag ser det har vi i detta avseende fört en väl avvägd politik. Men det är bra att vi fortsätter att diskutera inriktningen. Det är bra att både våra myndigheter och våra på fältet verksamma aktörer bidrar med sina erfarenheter. Det handlar om svåra avvägningar. Vi ser att Rysslands möjligheter att självt ta ett ansvar ökar, men vi ser också, som jag sade tidigare, ett behov av fortsatt samarbete. Därför kommer samarbetet att fortsätta.

Som jag sade lämnade regeringen 2004 närmare 57 miljoner kronor i bistånd till samarbetet med just Ryssland, och vi har för avsikt att fortsätta det samarbetet på ungefär den nivån.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på interpellation 2004/05:313 om de psykosociala följderna av stormkatastrofen

Anf. 123 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Kenneth Johansson har frågat socialministern om hon avser att föreslå förbättringar av det psykosociala stödet för katastrofdrabbade inom ramen för arbetet med en förstärkt krishantering samt vilka åtgärder socialministern avser att vidta för att säkerställa att de stormdrabbade får ett psykosocialt stöd i sin svåra situation. Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som ska besvara interpellationen.

Under helgen den 8–9 januari inträffade en svår storm i Syd- och Västsverige. Stormen orsakade stora skador på såväl skog, elförsörjning, telekommunikationsförsörjning som väg- och spårframkomlighet. Stora volymer egendomar har förstörts på grund av stormens förödelse med följd att enskilda människor i många fall försatts i en mycket besvärlig ekonomisk situation. Sammantaget finns många människor som varit utsatta för stora påfrestningar, såväl fysiska som psykiska.

Socialtjänstlagen reglerar kommunens yttersta ansvar för att de människor som bor och vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. I samband med en särskild händelse kan det finnas behov av att organisera psykiskt och socialt omhändertagande av människor som direkt eller indirekt drabbats av händelsen. I de flesta kommuner finns beredskap i form av Posomgrupper vid allvarigare incidenter. Det är vanligt att det är socialtjänstens individ- och familjeomsorg som har ansvaret för gruppernas arbete. Posom ersätter inte myndighetsuppgifterna för till exempel socialtjänsten.

När stormen inträffade hade vi nyligen drabbats av katastrofen i Sydostasien. I samband med denna katastrof aktiverades Posomgrupperna ute i kommunerna. Länsstyrelserna som inom sitt län ansvarar för åtgärder för fredstida krishantering och höjd beredskap samordnade och gav stöd till kommunerna i detta arbete. Regeringen hölls, och hålls, fortlöpande informerad om detta arbete. I de län som drabbades av stormen kunde Posomgrupperna snabbt ställa om sina resurser till att även omfatta de stormdrabbade. Länsstyrelserna har rapporterat att det psykosociala omhändertagandet i kommunerna hittills i huvudsak har fungerat bra.

Med anledning av den svåra katastrofen i Sydostasien har regeringen givit Socialstyrelsen i uppdrag att i samverkan med länsstyrelserna följa upp hur de kort- och långsiktiga behoven och hur stödet till barn, ungdomar och vuxna som drabbats utformats inom ramen för socialtjänstens ansvarsområden. Socialstyrelsen och länsstyrelserna ska också följa upp de eventuella brister som finns i stödet samt hur dessa brister åtgärdas. Vidare ska de följa upp hur den erfarenhet och den kunskap om katastrofer som finns samlad hos olika myndigheter och andra aktörer tas till vara av socialtjänsten och Posomgrupper. Dessutom ska de, inom ramen för sina mandat, initiera förändringar, som kan bidra till att socialtjänsten har det stöd som behövs för att klara de långsiktiga behoven. En första lägesrapport ska lämnas den 1 maj 2005. Ytterligare lägesrapporter ska lämnas den 1 november 2005 och den 1 maj 2006. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 december 2006.

Redan år 2003 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att tillsammans med länsstyrelserna redovisa hur beredskapen för extraordinära händelser är organiserad inom socialtjänsten och hur Posomverksamheten utvecklats. Detta uppdrag ska redovisas senast den 28 februari 2005 och kommer att utgöra ett viktigt underlag inför eventuella ytterligare åtgärder från regeringens sida.

Anf. 124 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Den svåra storm som drog fram i södra Sverige den 8–9 januari har orsakat mycket svåra materiella och ekonomiska förluster. Många privata skogsägare har fått se frukten av årtiondens investeringar och arbetsinsatser i de egna skogsbestånden bokstavligt talat slagen i spillror. Det måste vara en oerhörd smärta att se sin egendom, arbetsplats, barndomsskog och framtidsinvestering förödd. De psykologiska konsekvenserna för de drabbade är omvittnat hårda.

Några rubriker som jag läste i en tidning gav en bild av detta:

- Generationers arbete är borta,
- Att se den skog man förvaltat förödas i en storm är traumatiskt,
- Den drabbade behöver få utlopp för sorgen och
- Risk att det alltför ensidigt fokuseras på praktiska och ekonomiska frågor och att vi glömmer de psykosociala.

Det är några rubriker. Jag tror att inte minst det sista, att man lätt kan glömma de psykosociala behoven, är särskilt viktigt att beakta. Det är

mycket svårt med sorgearbete och med känslor, men för den skull är frågorna oerhört angelägna.

För personer som drabbas av den här typen av katastrofer behövs både stöd från medmänniskor och i många fall professionell psykologisk hjälp. Behovet av informationsinsatser betonas. Från Socialstyrelsen tar man speciellt fram frågor som handlar om att det psykosociala omhändertagandet ska vara proaktivt och uppsökande, att det är viktigt med tydlighet om vem som leder det psykosociala stödet, att det är länkat till samhällets övriga insatser, att det är viktigt med en långsiktig kontinuerlig bedömning av situationen och att vad som hänt följs upp, i stort och även på individnivå. En kontinuerlig utvärdering förordas och är nödvändig. Behoven varierar självfallet över tid och mellan personer.

Av vad jag har hört från det lokala arbetet i de berörda områdena är det trots en mycket besvärlig situation också mycket som har fungerat. Kommunen har det yttersta ansvaret enligt socialtjänstlagen, och många vittnar om att man fortsätter att jobba mycket engagerat och aktivt, själva och i samverkan, inte minst med polis och militär och olika delar av civilsamhället. Erfarenheterna är nog att ju lokalare vi kommer i katastrofarbetet desto bättre fungerar det.

Jag skulle vilja ställa någon följdfråga på statsrådets svar. I svaret sägs att det med anledning av katastrofen i Sydostasien ska göras uppföljningar och att Socialstyrelsen och länsstyrelsen har det uppdraget. Jag förutsätter, och vill gärna få det bekräftat, att även stormkatastrofen omfattas av det uppdraget. Jag vill också ställa frågan om finansieringen. När det allra värsta sorgearbetet har lagt sig är det naturligtvis stora kostnader för olika insatser även i psykosocialt sammanhang. Kan kommuner och andra räkna med ett finansieringsstöd?

Anf. 125 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag delar Kenneth Johanssons engagemang för de människor som har fått sin skog förstörd. Självklart har det allvarliga ekonomiska effekter. Att ens livsverk har blivit förstört på bara några timmar är också ett oerhört hårt slag för många människor. Skog som man har tänkt lämna över till sina barn är nu helt sönderslagen. Vi som bor i södra Sverige har kunnat se spåren av katastrofen hela tiden i vår vardag.

Det är viktigt vid sådana här händelser att det finns en stark social sektor som klarar av att möta förtvivlade människor och att den fungerar enligt de riktlinjer som Kenneth Johansson nämnde i sitt inlägg, det vill säga uppsökande, noga och professionellt i bemötandet.

Om man ser hur det har fungerat hittills är den information som jag har att det på kort sikt har fungerat bra. Det är, vad jag förstår, också Kenneth Johanssons uppfattning. Det tror jag till stor del beror på att det redan fanns en aktiverad organisation i och med att detta hände strax efter Asienkatastrofen. När det gäller Asienkatastrofen har socialtjänstens arbete och Posomgruppernas arbete fungerat väldigt bra. Man mobiliserade väldigt snabbt, och man övermobiliserade ibland. Det visade sig att det tryck som man trodde skulle komma när det gäller den delen inte kom.

Likväl var det bra att det redan fanns på plats av en ren tillfällighet när stormen kom. Det gjorde att man omedelbart kunde ställa om att

också jobba med de här frågorna. Det är kanske en del av förklaringen till att det, som det nu verkar, fungerar.

Man kan fråga sig om det här kan förbättras ytterligare. Det är därför som vi nu har kopplat två uppdrag som vi jobbar med. Det ena är ett uppdrag som vi gav redan 2003 där vi bad Socialstyrelsen och länsstyrelsen att titta på hur Posomgrupperna fungerar generellt, hur vi kan utveckla det. Det kommer de att redovisa nu inom kort, redan i slutet av den här månaden. Då får vi se om där finns förslag som vi kan gå vidare på.

Med anledning av Asienkatastrofen kopplar vi ett annat uppdrag, nämligen att titta på hur det har fungerat i samband med den katastrofen. Jag förutsätter att man när man gör den analysen i de län som har drabbats av stormen – det är också ett uppdrag som har gått till Socialstyrelsen och länsstyrelsen – tar in, överväger och analyserar hur man har hanterat följderna av skogsförstörelsen. De här två katastroferna ligger ju så nära i tiden och dessutom inom ramen för uppdraget. Det tycker jag borde vara en ganska enkel sak att baka in. Några formella beslut finns inte på det, men jag tror att det borde vara en ganska självklar sak för myndigheterna att ta det ansvaret.

När det gäller finansieringen kan jag inte i nuläget utlova några riktade pengar till detta.

Anf. 126 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! I helgen lyssnade jag på en kommunalt förtroendevald representant för Ljungby kommun i Kronobergs län. Hon beskrev en förfärlig situation materiellt och ekonomiskt och personliga katastrofer. Det finns en uttalad oro för om den verksamhet man har har någon framtid. Hon beskrev och bekräftade det som vi lång tid har påtalat och varnat för, hur sårbart vårt samhälle är och hur sårbara vi människor är. Samtidigt beskrev hon – jag betonar det en gång till – vilka stora insatser som enskilda människor, grannar, vänner och släkt har bidragit med och bidrar med. Hon tog fram mycket goda exempel på vad LRF-ombud, företagshälsovård och kristeam med uppsökande verksamhet har inneburit, en mängd informationsträffar, evakuering av tusentals barn och ungdomar bara i en relativt liten kommun, nödtelefoner och värmestugor.

Det tycker jag är exempel på att när det blir ett skarpt läge, när det är allvar, när det är hot som riktas mot oss, då finns det en värme i samhället som vi verkligen ska vara rädda om, som vi ska stödja och utveckla. Det handlar om det civila samhället med, utöver medmänskligheten, föreningslivet och bygdegårdarna som öppnas. Jag fäste mig speciellt vid hennes kommentar att vi inte hade klarat oss utan militären. De har gjort stora insatser där.

Allmänt tror jag att det går att göra väldigt mycket mer inför framtiden. Det handlar om planering. Det handlar om utbildning. Det handlar om träning, övning. Det handlar om utvärdering, informationshantering med mera. Jag tycker att det är bra, jag tolkar statsrådets svar som att det är naturligt att man även för in stormkatastrofen i det utvärderingsjobb som nu ska göras.

Jag är inte nöjd med beskedet att vi inte även här kan påräkna oss en finansiering. Det är inte det första man tänker på, men det kommer en vardag. Det kommer en vardag för kommuner som har trängd ekonomi,

Prot. 2004/05:71
8 februari

Svar på
interpellationer

som har kraftsamlat när det gäller socialbidrag och hemtjänstinsatser och som helt riktigt har låtit de mänskliga behoven gå först. Men dagen kommer då det blir en nota på detta. Där uppmanar jag statsrådet att vara tydligare i sitt nästa inlägg om att man ska se välvilligt även på den delen. Jag förstår att man inte kan utlova exakt kronantal, men det är en merkostnad. Det måste man bejaka.

Sedan skulle jag, sist i det här inlägget, vilja ställa en fråga. Majoriteten i riksdagen har avlovat försvaret en hel del av dess arbetsuppgifter. Det ingår inte längre som en huvuduppgift att jobba med det civila samhället. Det är möjligt när man har resurser som man kan använda sig av, men någon sådan huvuduppgift finns det inte. Kan vi inte lära oss av detta, statsrådet, att det var ett tokigt beslut?

Anf. 127 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag delar absolut Kenneth Johanssons reflexion när det gäller enskilda människors engagemang. Man har faktiskt sett fantastiska exempel på det, dels direkt efter stormen, dels nu också under dessa långa veckor utan el och ibland också utan telefonkontakter. Människor har sannerligen ställt upp för varandra.

Här kan man dra lite olika slutsatser. Det är ju faktiskt så att vi ofta kritiseras, vi svenskar, för att inte göra detta, för att sluta oss inom oss själva och för att ofta bara skjuta över skulden till myndigheterna. En del säger att det är en effekt av välfärdsstaten, att människor har slutat ta egna initiativ och eget ansvar, att de inte bryr sig längre utan bara skjuter över till myndigheterna. Jag tycker att stormen och de fantastiska insatser som enskilda människor har gjort direkt tar loven av den kritiken. Det är snarare precis tvärtom. Jag tycker att vi här ser ett exempel på hur en stark välfärdsstat och en stark social sektor går väldigt väl hand i hand med människor som är engagerade och som också tar eget ansvar, som vågar ta det ansvaret. Man kanske vet att det i grund och botten också finns ett starkt socialt skydd.

Det tror jag att vi kan lära oss av detta, och jag tror också att vi kan lära oss mer. Vi sade att vi i samband med de två utvärderingar som nu görs ska se hur vi kan förstärka den här delen ytterligare. Jag vill inte föregripa de analyserna och den delen. Alldeles säkert är det så att det finns saker och ting som man kan göra bättre eller som man kan förstärka. Jag tycker att den signal som ska gå ut till dem som jobbar med effekterna i Asien också ska gå ut till de län som har drabbats av stormen: att man ska ta in också den här frågan i arbetet med att analysera. Man ska kunna se var det behöver förstärkas. Det räcker egentligen, tror jag, att vi säger det här och att vi också diskuterar frågorna med länsstyrelserna och Socialstyrelsen direkt. Vi får se om det blir något formellt uppdrag om det, men jag tycker att det borde vara en naturlig sak.

Sedan har vi frågan om finansiering igen. Jag drar mig för att – och kommer inte heller att göra det – utlova några extra pengar för detta. Vi vet att kommunsektorns ekonomi generellt sett har kommit på fötter igen till följd av de ökade statsbidrag som vi har gått ut med generellt till kommunsektorn och också till följd av att skatteintäkterna under de senaste åren faktiskt har växt. I dagsläget kan man bara göra reflexionen att det borde rymmas inom budgeten för varje kommun. Den här frågan kommer säkert upp igen. Då får man ta en diskussion om den. Det blir

väl i så fall kommunministern som får ta den diskussionen, för det är där den ska föras.

Det gäller också försvarsfrågan. Jag tycker att det var ett riktigt beslut att ställa om försvaret på det sätt som vi nu har gjort. Vi får ju faktiskt loss pengar för att stärka bland annat sociala insatser på olika områden. Jag tror att den här beredskapen ska kunna finnas också fortsättningsvis, med det nya försvaret.

Anf. 128 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! När det gäller merkostnaderna för kommunerna säger statsrådet att det inte blir några extra pengar. Jag tycker att det är ett tråkigt besked. Det minsta man kan göra är att genomföra den här utvärderingen, summera vad merkostnaden har inneburit och hålla en öppenhet för att se vad man kan göra åt det. Så hade jag svarat om jag varit i statsrådets kläder.

När det gäller försvaret finns det väl inget som är mer övertydligt än att försvaret i den här typen av situationer också har en enormt stor uppgift. Jag tror, i eftertankens kranka blekhet, att vi som ansvariga i samhället kommer att inse att det också måste framgå som en huvuduppgift för försvaret.

Sedan tycker jag att vi har en samsyn om att det behöver göras mer. Vi har en samsyn om att det har gjorts enskilda prestationer. Mycket har fungerat i katastrofläget. Det är ju på plussidan. Från Centerpartiet har vi aktualiserat en lång rad åtgärder för att mildra effekten av stormen. Vi vill påminna om att man inte ska glömma bort det psykosociala stödet.

Katastrofer får inte hända. De *kommer* att hända även i framtiden. Därför måste vi jobba idogt med att få ett mindre sårbart samhälle, att få mer av framtidstron åter hos alla dem som har blivit drabbade och att vi får inse att vi alla kan göra en insats.

Anf. 129 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag uppskattar Kenneth Johanssons råd om hur jag bör svara, men jag kan inte lova ut pengar som jag inte har. Det kanske är det som skiljer mig från Kenneth Johansson. Oppositionen tenderar ju ibland att göra det; att dela ut pengar som man inte har. I det här fallet har jag bara pekat på att kommunerna har fått en förstärkning av sin ekonomi generellt sett. Detta ligger inom ramen för kommunernas ansvar. Skulle man komma fram till att det psykosociala stödet är en sak man inte alls klarar av och därmed kräva ökade direkta resurser till det får man förstås framställa det. I så fall ska det kravet framföras till kommunministern, för det är där den diskussionen kommer att föras.

Jag kan inte i dag se att detta är så pass omfattande att vi skulle behöva ta fram några direkta stöd för det, men vi får väl som sagt se vad utvärderingarna visar.

Låt mig sedan bara säga att vi här går fram i två delar. Det ena är det kortsiktiga, där vi säger att detta faktiskt har fungerat väldigt bra hittills. Det beror delvis på att organisationen redan var uppe, men det beror också på att vi faktiskt har en väldigt stark kommunal och social sektor i landet. Det är viktigt att slå vakt om den. Men sedan finns också den långsiktiga delen, där vi alltså redan för två år sedan bad Socialstyrelsen och länsstyrelserna att se på hur vi ytterligare kan förstärka Posomgrup-

Prot. 2004/05:71
8 februari

Svar på
interpellationer

perna, den psykiska och sociala mottagningen. Där får vi se vad man kommer fram med i vår.

Kenneth Johansson ska dock ha tack för en väldigt god debatt och diskussion om de här frågorna i kväll.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på interpellation 2004/05:322 om så kallade apatiska barn i asylprocessen

Anf. 130 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Per Westerberg har frågat mig dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att på ett humant sätt lösa frågan med de apatiska barnen, dels vilka åtgärder jag ska vidta för att humanitära skäl för uppehållstillstånd som uppstått i Sverige ska minska i asylprocessen.

Jag vill inleda med att säga att jag delar den oro som Per Westerberg ger uttryck för i sin interpellation. De här barnens lidande berör mig oerhört starkt, och jag ser det som en av mina viktigaste uppgifter att hjälpa de här barnen.

Det var också skälet till att regeringen den 2 september i fjol tillsatte en nationell samordnare för de barn som uppvisar svåra stressreaktioner i form av stark uppgivenhet – de så kallade apatiska barnen. Uppdraget består i att samla alla de resurser som finns runt dessa barn och hitta metoder för att identifiera familjer vars barn kan komma att utveckla sådana här svåra syndrom. För dessa ska en kraftsamling ske, och de ska få ett snabbt besked i sitt asylärende. De barn som redan har insjuknat ska få den vård de behöver – både somatisk och psykiatrisk.

Samordnaren ska också kartlägga och analysera förekomsten av dessa problem. En forskningsstudie i två delar i samarbete med andra experter har satts i gång.

Samordnaren har hittills rapporterat om sitt arbete två gånger. Vid det senaste tillfället deltog företrädare för samtliga riksdagspartier. Preliminära resultat av en inledande kartläggning visar att apatiska barn bara tycks förekomma i Sverige, att det enbart drabbar asylsökande barn i familj och att det framför allt handlar om barn från de forna Sovjetstaterna och från Balkan. Detta är uppgifter som är svåra att förklara.

För de apatiska barnen har en praxis utvecklats i vilken man noggrant överväger barnens tillstånd, föräldrars egen sjukdom samt beteende och ansvar för barnen, möjlighet till vård i hemlandet liksom eventuellt behov av långvarig rehabilitering med mera. Allt detta vägs samman inför ett slutligt beslut.

Fru talman! Ingen kan oberörd se de barn som vänt sig bort från verkligheten och gett upp. Om det var så enkelt att vi skulle lösa problemet genom att ge de här barnen uppehållstillstånd skulle jag vara den första att göra det. Men det är inte så enkelt. Det handlar om de barn som i dag är sjuka men också om situationen för asylsökande barn i framtiden. Det finns en risk, som flera läkare och experter varnar för, att om de apatiska barnen skulle beviljas uppehållstillstånd per automatik så skulle pressen på barnen öka ännu mer.

När det gäller den mer generella frågan om humanitära skäl håller jag med Per Westerberg om att det är bekymmersamt att en så stor andel i dag beviljas uppehållstillstånd av humanitära skäl, inte sällan av skäl som uppstått under en alltför lång väntan i Sverige. Det är inte bra. Det har förskjutit fokus i asylprocessen från skyddsbehov till humanitära skäl.

Av största vikt är att förkorta handläggningstiderna. Regeringen har tillfört Migrationsverket ökade resurser, och detta har lett till kortare handläggningstider. Även Utlänningsnämnden gör en satsning för att förkorta handläggningstiderna. Regeringen har också tagit initiativ till att utreda orsakerna till att så få i dag beviljas uppehållstillstånd av flyktingskäl.

Anf. 131 Förste vice talman PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Först ber jag att få tacka statsrådet för svaret på min interpellation.

Man kan säga att den här debatten kommer lägligt med tanke på att vi i utskottet för närvarande diskuterar om det ska tas ett utskottsinitiativ för att skynda på den här processen eller ej.

Inom Moderaterna är vi bekymrade för den situation som har uppkommit när det gäller invandringen och asylprocessen, kanske i synnerhet de så kallade apatiska barnen men även över huvud taget att vi kör sönder så många människor i den pågående asylprocessen på ett sätt som vi inte riktigt ser motsvarigheten till i andra länder.

Vi har haft väldigt goda föresatser när vi gått in och skapat den här typen av asylprocesser i Sverige. Vi är ett av de länder som verkligen har fäst väldigt stor vikt även vid humanitära skäl, vid att skapa en process som ska vara humanistiskt inriktad och vid att ta till vara människor som har farit illa i andra länder. Det är dock bara att konstatera: Den goda viljan har inte fungerat, och det finns mycket starka skäl att utvärdera varför.

Vi har en situation där kanske mindre än 20 % av dem som får uppehållstillstånd får det av asylskäl. Att 80 % får det av humanitära skäl och att 80 % av de humanitära skälen enligt vissa uppskattningar i huvudsak har förvärvats i Sverige och inte utomlands säger att något är fundamentalt fel och måste ändras.

Vi har en tendens att människor drivs på gränsen till psykisk sjukdom eller ohälsa och tvingas förnedra sig för att kunna få uppehållstillstånd. Detta måste ändras.

De apatiska barnen är ett mycket speciellt problem. Vi har mycket stor förståelse för den empati som finns kring dessa barn och deras situation, som det inte är deras fel att de har hamnat i.

Vi är mycket bekymrade över att vi inte får fram den nya instansordningen tillräckligt snabbt här i Sverige. Vi är bekymrade över att den nya utlänningslag som har aviserats och utretts, som även ska ta in barnperspektivet, inte kommer fram i tid. Det förefaller som om vi kommer att få se den ännu senare. Kanske kan den inte kan träda i kraft vid kommande årsskifte, och därmed riskerar vi att ytterligare tusentals människor körs sönder i processen innan det nya regelverket kommer på plats.

Vi är också bekymrade över den beredningssituation som råder. Vi har en situation där Vänsterpartiet och Miljöpartiet misstror vad migrationsministern gör ned till varje kommatecken men ändå har förtroende

för regeringen och därmed försöker driva en beredningsprocess i riksdagen parallellt med regeringens. Det blir lätt kaotiskt och ger kanske inte den bas och den grund som denna fråga fordrar.

Jag skulle vilja fråga migrationsministern två frågor. Det är vilka åtgärder hon vill vidta för att kunna få en snabb och human lösning på de problem som nu finns med alla de apatiska barnen runtom i landet och hur vi ska definiera dem. Det är också vilka åtgärder hon vill vidta för att vi ska få en minskning i asylprocessen av humanitära skäl som man har förvärvat i Sverige. Kanske vi, som en del kyrkliga människor och kyrkliga grupper vill, mer ska fästa vikt vid asylskäl i stället för humanitära skäl.

Anf. 132 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Som vanligt blandar migrationsministern ihop begreppen för dåtid, nutid och framtid. Dåtid handlar om varför barn far illa, nutid om vad man ska göra åt de barn som far illa i dag, och framtid handlar om hur man ska undvika att barn kommer att fara illa.

Ministern tar upp de barn som är sjuka i dag men också de asylsökande barnen i framtiden i sitt interpellationssvar. För att förhindra att barn blir sjuka i framtiden har migrationsministern tillsatt en samordnare som ska utreda varför barn blir sjuka. Det är bra. Men, fru talman, det viktigaste nu är de barn som i dag ligger svårt apatiska och vars sjukdomsstadium har gått över gränsen till en rent fysisk sjukdom som är livshotande. De är inte hjälpta av någon rapport i framtiden om varför de är sjuka.

Fru talman! Jag upplever det cyniskt när ministern säger att barnens lidande berör henne oerhört starkt och att hon ser det som en av sina viktigaste uppgifter att hjälpa de här barnen. Men gör något då!

Jag har medverkat för att hitta en lösning för just de allra svårast sjuka barnen genom det förslag till utskottsinitiativ som jag och representanter för fyra andra partier har lagt fram i dag, men som ministerns och Per Westerbergs partier har skjutit på framtiden.

Fru talman! De här barnen kan inte vänta. Deras sjukdom är livshotande, därför brådskar det. Hjälp de här barnen och ge dem den vård de behöver, som ministern lovar i sitt interpellationssvar. Både de barn som det i första hand gäller här och andra barn som mår dåligt behöver känna trygghet för att kunna tillgodogöra sig vården. Men för att känna trygghet måste de och deras föräldrar få uppehållstillstånd.

I det förslag som vi har lagt fram i dag säger vi inte att barnen per automatik ska få uppehållstillstånd. Vi säger att en oberoende expertgrupp ska avgöra om barnen lider av det som på medicinskt språk kallas depressiv devitalisering. Varje barn ska behandlas individuellt. Expertis säger att detta tillstånd inte kan simuleras.

Fru talman! Nu kommer vi till dåtid. Där har jag lite samma uppfattning som Per Westerberg. Man kan fråga sig varför så många barn som har flytt hit med sina familjer mår så dåligt, till och med så dåligt att de förlorar livsgnistan. Det kanske beror på att dessa barn har varit med om mycket traumatiska upplevelser som de inte har fått berätta om eller fått hjälp att bearbeta. Dessa barn kanske har helt egna asylskäl.

I en debatt i höstas sade ministern att i juli år 2005 ska vi ha barnkompetens på alla enheter som utreder barn. Varför finns det inte redan? Kan det hänga samman med att Migrationsverket ständigt byter personal, vilket ministern har framhållit i en annan debatt? Varför gör inte ministern någonting åt personalomsättningen på Migrationsverket?

Fru talman! Varför inför vi en ny instans och processordning, förhoppningsvis från och med den 1 januari 2006? Jo, därför att man upplever asylprocessen som rättsosäker. Utlänningsnämnden skulle ha lagts ned för länge sedan. Och mycket kritik har också framförts mot Migrationsverket.

Under tiden har asylsökande fått sina skäl utredda i en rättsosäker asylprocess. Det är inte konstigt att människor, särskilt barn, får illa i asylprocessen. Kan ministern tänka sig att åtminstone göra det allra nödvändigaste för de barn som lider av en livshotande sjukdom och snabbt medverka till att de kan få uppehållstillstånd så att vård för att komma tillbaka till livet kan påbörjas? Eller ska fler barn offras i vår inhumana flyktingpolitik?

Anf. 133 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! Jag måste säga att jag under den här dagen har haft lite blandade känslor efter vårt utskottssammanträde i morse, när vi diskuterade de här frågorna i socialförsäkringsutskottet apropå det förslag till utskottsinitiativ som utskottet hade på bordet. Det är ett slags blandning av sorg och frustration över den politiska oförmågan att hantera den här typen av frågor, en oförmåga som på något sätt i dag har tagit sig uttryck i att vi sätter form före sak.

Jag vill inte för ett ögonblick ifrågasätta de krav som vi måste ha i allt vårt arbete här på en noggrann beredning och genomlysning av de frågor vi tar ställning till. Men jag tror också att vi av och till måste tillåta oss att gripa in och låta oss påverkas av det skeende som vi ser runtomkring oss. I det här fallet är det ett påtagligt skeende i vårt samhälle som berör oerhört många människor. Mer än hundra barn, kanske 130 barn i vårt eget land, i vårt välfärdssamhälle Sverige, ligger på sin säng, stirrar in i väggen, har en medicinskt säkerställd diagnos på sitt tillstånd, och vi har ett slags oförmåga att gripa in i det här.

Jag ska inte dra paralleller till andra katastrofer som vi har konfronterats med, men det är inte alldeles enkelt att tänka bort dem ändå. Ibland har vi stora krav på oss att gripa in, och ibland präglas vårt hanterande av en oförmåga.

Asylprocessen är med all rätt ifrågasatt av många i vårt samhälle i dag, inte minst av många av oss här. Men det jag har uppfattat den senaste tiden, när debatten har stått stark kring barnen, är att om det är någonting som människor runtomkring oss är berörda av och där i varje fall jag har upplevt en i princip entydig uppslutning är det den här frågan. Varför gör ni ingenting för de här barnen? Ser ni inte vad som händer? Varför gör det politiska systemet ingenting? Och det politiska systemet, tycker jag, i det här fallet har brustit.

Det är väldigt bra att regeringen utreder och tittar på orsakerna till att de här barnen har det som de har det. Jag har också lyssnat på Marie Hessel. Jag har stor respekt för det arbete hon gör. Jag tycker att det är

bra att det arbetet pågår. Det är bra att vi tittar på orsakerna, funderar på vad vi kan göra på lång sikt.

De här ytliga iakttagelserna som vi nu har konfronterats med, att det här bara händer i Sverige, att det har hänt efter en viss tid, att det drabbar barn från vissa grupper, att det drabbar det äldsta barnet och så vidare, kanske är intressanta i sig, vad vet jag. Möjligen är det lite väl snabba slutsatser. Det finns faktiskt andra bilder också, från andra håll i världen, som möjligen ger ett något annat perspektiv på det här. Låt oss lugna oss med de tvärsäkra slutsatserna och framför allt, låt oss bedriva det här utredningsarbetet seriöst och på allvar.

Men nu är de här barnen och deras familjer i en akut situation. Då har vi i dag i utskottet provat att gripa in, att visa det politiska systemets kraft och förmåga att gripa in i en akut situation. Jag känner sorg och frustration över att vi i dag har gått i väggen med detta och mötts av sådana invändningar som jag har väldigt svårt att ta till mig. Min talartid medger inte att jag utvecklar det just nu. Jag ber att få komma tillbaka i ett inlägg till.

Anf. 134 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! Jag satt på mitt rum och hade tänkt avstå från den här debatten. Jag tycker att det är lite sent, och jag har en förkylning i kroppen. Men när jag satt där fick jag ett telefonsamtal hemifrån mitt eget län. Det var en kvinna, en lärare, som inte hade hört att jag var på radion i morse tillsammans med Marie Hessle, men som ville ställa en del frågor till mig. Hon visste inte ens riktigt säkert att jag jobbade med de här frågorna i riksdagen.

Birgitta, vad ska vi göra? sade hon. Det var en familj från Ryssland som varit i Sverige mellan två och tre år. De hade en flicka och en pojke i familjen. Sonen var ganska apatisk redan när de kom till Sverige. Men han tillfrisknade, och det hade gått riktigt bra för honom. Han hade lärt sig svenska och lyckats oerhört bra i skolan.

Så får de besked om avslag. Han går in i sig själv igen, förmår inte att fortsätta med utbildningen utan ligger nu hemma. De vågar inte lämna honom eftersom han gjort självmordsförsök. Mamman arbetar också i skolan, och en äldre syster till grabben klarar sig bra. "Vad ska vi göra?"

Jag berättade att vi just nu behandlar frågan, och att vi har lagt fram ett utskottsinitiativ i dag. Om inte förr så blir det motioner framöver. Vi hoppas verkligen att frågan kommer att komma upp snabbare än så.

Även om ministern hänvisar till vad en kategori läkare har sagt har vi också lyssnat på andra. Vi har ordnat frukostmöten med experter av olika slag. De har visat på att det skulle vara till fördel för familjen om de visste att de skulle få stanna. Då har de lättare att gå in i ett tillfrisknings-tillstånd.

Vid det senaste frukostmötet fick vi också kunskap om i vilket skick en hel del av de familjer är som har skickats hem. Då skäms jag som svensk att vi skickar hem familjer med barn som egentligen är i behov av läkarvård utan att veta om de kan få den behandling de behöver i det land dit vi skickar dem, utan att veta om de har ett hem att komma till. Någon ska till och med ha sovit under bar himmel under natten och sedan bott i ett garage – om påståendet är sant.

Är det human flyktingpolitik?

Det är alltför ofta som människor kommer fram till oss och pratar om detta – precis som Sven Brus sade. Det här är en bekymmersam fråga som oerhört många människor har engagerat sig i. De skäms över att vi hanterat frågorna på det sätt vi gör i Sverige i dag. Det krävs en förändring, och den behöver ske snart.

Det är mycket i hela asylprocessen som behöver förändras. Den måste gå snabbare i dag. Vi har lyft fram som viktigt att också ställa högre krav på dessa familjer. Det ska inte vara så mycket av omhändertagandementalitet. Det ska ställas krav på att försöka lära sig svenska språket och att delta i någon form av arbetspraktik. Det tror vi skulle vara bra mycket bättre.

Jag vill till sist ställa en fråga till migrationsministern. Varför lyssnar inte migrationsministern på de läkare som menar att det bästa för barnen och ungdomarna skulle vara att de fick uppehållstillstånd?

Anf. 135 TOMAS ENEROTH (s):

Fru talman! Jag vill kommentera det sista påpekandet från Birgitta Carlsson. Det är fascinerande att höra det vi ofta är överens om, nämligen att vi ska ställa krav på människor när de kommer hit att snabbt delta i arbetet och snabbt integreras. Det är viktigt. Men den grupp vi nu pratar om är människor som redan innan de kommer till Sverige är svårt sjuka. Barnen är redan när de kommer hit svårt traumatiserade och sjuka. Vi har alla i utskottet fått en beskrivning av vilka familjer det handlar om. Det, om något, gör frågan om den linje vi annars har diskuterat om att snabbt introduceras på arbetsmarknaden lite mer komplex.

Låt mig ändå kommentera en sak som gör mig bekymrad. Anne-Marie Ekström uttryckte att hon tyckte att det var cyniskt att höra migrationsministern. Jag måste säga att jag tycker att det är cyniskt att höra hur man försöker göra partipolitik av en så avancerad och komplex fråga som denna. Man gör politiska utspel och kräver snabba politiska lösningar, där man i princip hävdar att alla barn med en viss typ av diagnos nu ska få permanent uppehållstillstånd. Det är avancerat och ibland något cyniskt, inte minst i ett läge där professionen själv faktiskt inte vet.

Om det är något jag har lärt mig under mina år i riksdagen är det att vi bör ha en oerhörd respekt för professionen. Jag vet inte om Anne-Marie Ekström är läkarutbildad. Jag är det inte. Jag är inte heller psykiater. Men Marie Hessel, som har redovisat för utskottet, har lång erfarenhet av att arbeta med barn i traumasituationer, så också andra som vi har kallat och lyssnat på vid olika seminarier. Ingen av dem har gett oss rådet att fatta beslut om kollektiv amnesti eller kollektiva uppehållstillstånd. Ingen av oss har heller sagt att det är det som kan vara den enskilda förklaringen.

Det är viktigt att vi fattade vårt beslut i dag i utskottet att kalla expertisen till oss för att få den senaste informationen. Jag har ingen annan uppfattning än att det är det som måste vara vägledande för oss. Om expertisen ger oss rådet att bevilja uppehållstillstånd tycker jag att vi ska följa det. Men det är det rådet vi ännu inte har fått. Fem partier i dag röstade emot det förslag som vi lade fram om att bordlägga frågan och i stället ha tid och rådrum att lyssna på expertisen inom bara någon vecka.

Jag vill också passa på att ställa en fråga om den oberoende expertgrupp som ska klara ut vilka barn som ska omfattas av detta. Så här skriver de fem partierna: En oberoende expertgrupp på området bestående av barnläkare, barnpsykiatrer och barnpsykologer utsedda av Socialstyrelsen i samråd med oberoende organisationer som exempelvis Rädda Barnen och Röda Korset ska ha det yttersta ansvaret när det gäller att bedöma vilka barn som lider av depressiv devitalisering.

Om detta ska vara en ny typ av hanteringsordning för vissa grupper, varför är det bara dessa barn som ska ha detta? Varför inte andra grupper, som i så fall bör ha en extra noggrann bedömning – om man inte litar på den bedömning man i övrigt gör?

Låt mig sedan avslutningsvis säga något om själva sakfrågan. Jag tror att alla vi är oerhört bekymrade över det som nu har uppstått, men samtidigt är åtminstone min uppfattning att vi inte får hamna i ett läge där vi på politisk väg tar för snabba beslut som får långtgående konsekvenser för andra barn som finns i Sverige. Det är min oro. Jag vågar vädra den här i riksdagens talarstol. Det är viktigt att vi har det modet när vi i riksdagens utskott hanterar sakfrågan.

I själva processfrågan är vi alla överens om att vi faktiskt ska avskaffa den prövning vi har i dag, lägga ned Utlänningsnämnden och få en ny instans- och processordning. Låt inte amnestifrågan bli argumentet för att lösa olika politiska bekymmer inför en ny instans- och processordning. Då gör man hela flyktingpolitiken i Sverige en otjänst.

Jag är glad över att vi i utskottets majoritet hade modet att säga att vi ska lyssna på människor som arbetar med barnen, låt oss lyssna på professionen. Därefter är jag och alla andra i utskottet beredda att ta ställning i sakfrågan.

Anf. 136 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Återigen vill jag gärna instämma i den oro som flera har gett uttryck för. Det är också många rop på snabba och enkla lösningar. Det är oerhört viktigt att vi tar reda på orsakerna till att barn i Sverige – nästan bara i Sverige – utvecklar dessa symtom. Man ska inte agera i blindo och utan att riktigt veta om det förvärrar vad man gör eller förbättrar.

Birgitta Carlsson frågar varför jag inte lyssnar på läkare. Jo, det gör jag. Jag har talat med många läkare och barnpsykologer. Jag har besökt ett antal barnpsykiatriska kliniker. I morgon kommer jag att besöka Uppsala.

Jag har också begärt in ett antal akter från Migrationsverket och Utlänningsnämnden för att kunna titta på ett helt ärende för att få en uppfattning om barnens bakgrund, asylutredningen och så vidare.

Den bild som förmedlas till mig av alla de läkare och psykologer som jag har träffat är för det första att det i dag, enligt expertisen, inte finns någon vedertagen diagnos för syndromet. Man talar om funktionsbortfall. Men det kan se väldigt olika ut för olika barn. Helt klart har vissa barn några funktionsbortfall medan andra har mera övergripande eller genomgripande funktionsbortfall. Det är inte en grupp vi talar om utan det finns en hel skala av olika grader av symtom.

För det andra kan vi konstatera att det här har med asylprocessen att göra. Barn mår dåligt i asylprocessen. Det är helt riktigt. Samtidigt ser vi att sambanden och orsakerna sannolikt är oerhört komplexa. Därför är det viktigt att vi också tar reda på orsakerna.

Vi ser att det finns tecken på att det sätts en oerhörd press på barn i asylprocessen. Barnet blir nyckeln till föräldrarnas intensiva önskan om att få ett uppehållstillstånd i Sverige. Vi ser också att det finns föräldrar som inte fullt ut stöder sina barn i tillfrisknandet.

Läkare och psykologer säger till mig att nästan oavsett vilken vård som sätts in för barnen påverkas barnen oerhört mycket av föräldrarnas attityd till hela asylprocessen och föräldrarnas attityd till ett eventuellt avvisande.

Jag ska berätta om ett fall som jag läste om. Det handlade om en flicka som inte hade ätit och druckit under lång tid, och det var väldigt svårt att kommunicera med henne. Hon avvisades. Det visade sig under resan att föräldrarnas inställning till att återvända till hemlandet förändrades. Man ställde in sig på det, och man började planera för ett återvändande. Under mellanlandningen ringde man släktingar och vänner som skulle ta emot. Detta fick en omedelbar effekt på barnet, som låg i flygplanet. Det står i verkställighetsrapporten att barnet, som alltså inte hade ätit och druckit tidigare, hade stor aptit på mat och dryck. Sedan visade det sig att hon satt upp.

Jag menar att det är mycket komplexa samband. Det är väldigt viktigt att vi innan vi slår fast olika saker också måste ta reda på vad det handlar om.

Anf. 137 Förste vice talman PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Om det är något som jag inte tycker om är det att tro att vi inte alla har god vilja i den här frågan. Det är inget fel att ha ett stort hjärta, men det gäller att se till att vi klarar den här processen på ett bra sätt.

Jag skäms också för att vi i dag har en process som gör att människor blir sjuka, kommer i psykisk sjukdom eller på gränsen till självmord. Jag tror att en del av de förändringar som nu är på väg kommer att förbättra situationen. Men det jag är lite rädd för, efter den debatt vi haft här i dag, är att om vi gör ett antal beviljanden av permanenta uppehållstillstånd kan vi inte vara säkra på att vi inte skapar ännu mer lidande genom att några hundra nya kommer att lägga sig som mer eller mindre apatiska.

Det vi har sett av den mycket frikostiga, relativt andra länder, möjligheten att få stanna av humanitära skäl är inte uppmuntrande. Vi har närmast uppmuntrat eller drivit människor till psykisk ohälsa för att vilja stanna här i Sverige. Det är mycket naturligt och framför allt mycket förståeligt i deras agerande.

Jag är bekymrad över den process vi har, för den slår sönder människor. Jag säger inte att det finns någon lätt och enkel lösning. Om jag ska säga något till Anne-Marie Ekström om dagens sammanträde är det att jag tror att jag har en enhällig riksdagsgrupp bakom mig i en sak, och det är att vi ska ha en seriös behandling. Det har vi inte när utskottet får initiativet och på fem minuter ska ta ställning. Vi ska bereda det och ta in den främsta expertisen. Vi ser allvarligt på det här. Vi vill inte ha 200

nya apatiska barn. Vi ska försöka hitta en lösning som är så human och så bra som möjligt både för berörda personer och för svensk riksdag.

Jag tror inte att det bara är att säga en trollformel, som ”depressiv de-vitalisering”. Jag har en hustru som är psykiatriker och läkare, och hon sysslar delvis med den här typen av frågor. Så enkel och så svartvit är inte den bedömningen. Den är mycket svår. Därmed hamnar detta som en delbedömning i en form av rättsbedömning, som innefattar andra och mycket starka skäl.

Mitt partis uppfattning är i ganska stor utsträckning att vi måste få en väsentligt snabbare asylprocess, av humanitära skäl, att vi måste få tydligare skäl för varför man får stanna eller inte och att processen ska vara mer förutsägbär. Samtidigt måste vi försöka se till att vi kommer till skott i riksdagen och även i utskottet under nästa vecka, till någon form av slutsats, där vi tar hänsyn till den främsta vetenskapen, det främsta kunskandet, att vi tänker med både hjärta och hjärna och därmed försöker komma fram och göra det på ett bra sätt.

För mig är det väldigt påtagligt när professor Sten Lewander i juli förra året i DN konstaterar att asylprocessen förefaller orsaka barnens tillstånd och att vi producerar psykiska sjukdomar som vi sedan inte kan göra något åt. Psykologen Andreas Tunström har skrivit i rapporten *Barn som gett upp* att barns tillstånd är så starkt förknippade med själva asylprocessen att psykiatrins vanliga botemedel inte hjälper. Det är helheten av processen som måste förändras, ju förr, dess bättre.

Anf. 138 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag tycker att det känns väldigt viktigt att vi får någonting gjort så snart som möjligt. Det ska självfallet vara så säkert som möjligt. Men det har tagit alldeles för lång tid att lösa den här problematiken. Det jag är orolig för är att det är fler barn som dör medan vi håller på att ta fram rapporter om varför de är sjuka.

Det har i dag talats mycket om asylprocessen och att den är rättsosäker. Det finns många exempel, som jag sade. Migrationsverket har fått mycket kritik. Man följer inte upp vad som händer med asylsökande som återvänder. Man har stor personalomsättning. Man följer inte alla riktlinjer man har, och så vidare.

Jag har försökt skaffa mig kunskap under de här veckorna. Jag har lyssnat på Marie Hessle, på Göran Bodegård och på Rädda Barnen, och det finns olika uppfattningar hos Marie Hessle och bland olika experter. Därför tror jag att det är bra om man tillsätter en expertgrupp som kan avgöra om de här barnen är allvarligt sjuka, vilket man påstår att de är.

Jag vill säga till Tomas Eneroth att det här inte är partipolitik. Det här är någonting som jag känner med hjärtat, och det skulle jag göra oavsett vilket parti jag tillhörde. Jag mår dåligt, och jag skäms, som flera andra också har sagt. När jag träffar mina barnbarn känner jag mig så otroligt tacksam för att de har både föräldrar och farföräldrar. Jag kan inte låta bli att göra vissa jämförelser.

Anf. 139 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! Debatten tenderar att vidgas till asylprocessen i sin helhet och till en diskussion om eventuell amnesti eller nollställningsbeslut inför övergång till en ny instans- och processordning. Låt oss ta den

debatten i ett annat sammanhang och nu fokusera på vad det handlar om. Det handlar om ett hundratal barn i vårt eget land, i Sverige, som svävar i uppenbar livsfara. Vad gör det politiska systemet i denna konkreta situation? Det är det frågan handlar om.

Vi ska naturligtvis ta reda på orsakerna. Vi ska naturligtvis inte fatta kollektiva gruppbeslut. Jag vill säga till Tomas Eneroth och andra här att det seriösa förslag som har lagts till utskottet i dag inte handlar om något kollektivt beslut. Det handlar om en individuell bedömning av varje enskilt ärende på sakliga, medicinska och tillförlitliga grunder. Jag är absolut inte för kollektiva beslut och har inte föreslagit det i dag. Jag vill vara noga med att påpeka det.

Vi beskylls för att bedriva partipolitik. Jag trodde i och för sig att det var det vi höll på med i det här huset, men jag förstår att det uttalas i en negativ mening här.

Fem partier har under ett par veckors tid seriöst och noggrant, med stöd av expertunderlag, arbetat fram ett gemensamt förslag. Vi har inte mörkat det på något sätt, utan vi har arbetat öppet, skrivit artiklar i tidningar och så vidare. Vi lägger fram det för utskottet som vårt förslag i dag.

Två partier motsätter sig att vi tar det här initiativet och vill inte göra det. Min enkla fråga är: Vem bedriver partipolitik? Är det de fem partierna eller de två andra?

Anf. 140 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! Migrationsministern missuppfattade mig. Jag talade om att lyssna på de läkare som är positiva. Jag förstår mer än väl att Barbro Holmberg har lyssnat på åtskilliga läkare och psykologer. Jag hoppas att Barbro Holmberg förstår det. Det finns också de – vi har i alla fall lyssnat på dem – som är positiva till att man skulle få uppehållstillstånd.

Det råder inget tvivel om att de här barnen har oerhört traumatiska upplevelser med sig i bagaget när de kommer hit.

Av de 16 barn som fanns på ett behandlingshem här i Stockholm hade nio sett sin mamma bli våldtagen. En del av barnen har sett någon nära anhörig mördas framför ögonen på dem. Människor har kommit och slagit sönder deras hem. De har varit med om fruktansvärda upplevelser. Med det i bagaget förstår jag mer än väl hur det är när de kommer till ett främmande land och inte heller där får känna sig behövda någonstans eller efterfrågade.

Tomas Eneroth tyckte inte om att jag talade om viss sysselsättning. Om familjen får ett bra mottagande när den kommer hit, får möjlighet att lära sig svenska språket och möjligheter att arbeta tror jag att det påverkar även barnen i familjen så att man skulle må bättre som familj. Man känner att man har framtidstro, framtidshopp och ser möjligheter i detta.

Jag är väldigt noga med att understryka att det absolut inte handlar om amnesti. Vi har skrivit det tydligt i den debattartikel vi skrivit men också i det utskottsinitiativ vi hade med oss i dag till utskottet. Det handlar om att man ska bedöma varje barn. Det var inte vi som skulle göra det, utan det var experter som skulle göra det, som vi har stort förtroende för.

Prot. 2004/05:71
8 februari

*Svar på
interpellationer*

Dessutom har vi lyssnat på de experter som visar på att det går att göra en bedömning när människor har hamnat i det här tillståndet. Jag hoppas verkligen att vi får se ett resultat i den här frågan.

Anf. 141 TOMAS ENEROTH (s):

Fru talman! Jag delar Birgitta Carlssons uppfattning. Det är oerhört viktigt att människor snabbt kommer in i ett arbete och lär sig svenska. Men ibland betonar vi det så ofta att vi kanske tenderar att glömma bort – det kanske inte Birgitta Carlsson gör, men alla vi andra – att det också är familjer som kommer hit som är svårt traumatiserade. Det är inte så enkelt att föra en migrationspolitik att sätta människor i arbete.

Sedan vill jag vända mig till Anne-Marie Ekström. Alla mår dåligt. Det är klart att vi mår dåligt av denna situation. Det är fruktansvärt. Jag tror att alla kan sätta sig in i om det varit ens egna barn eller anhörigas barn. Ingen vill se barn fara illa. Läkare mår också dåligt när de står maktlösa. Barnpsykiatriker står maktlösa och vet inte vilka insatser som behövs.

Det är i det läget som vi måste ha förmågan och ansvaret att inte falla för det som kan vara enkla beslut. Jag är rädd för ett enkelt beslut, som skulle innebära att vi ger uppehållstillstånd. Läkare avråder och säger: Vi vet inte om detta är lösningen. Framför allt finns det en del som ger signaler om att det skulle kunna leda till att fler barn hamnar i traumatiserade situationer. Vi måste ändå ha modet att säga: Nej, vi vill faktiskt lyssna in och se vad expertisen säger.

Så till frågan om partipolitik. Jag vill ändå vara tydlig till Sven Brus. Inget av de fem partierna har kontaktat oss socialdemokrater om detta initiativ. Så seriös var den inbjudan och gemensamma diskussionen. Papperet fick vi se på bordet i dag på utskottssammanträdet, och vi fick ungefär fem minuter på oss att läsa in det. Det är inte den jättegemensamma insatsen och gemensamma diskussioner.

Det var som jag tyckte ett partipolitiskt utspel där journalisterna var bättre informerade än jag som utskottets ordförande eller vi i den socialdemokratiska gruppen. Därför kallar jag det partipolitik. Jag är angelägen om att hela utskottet ska få information.

Jag har sett till att utskottet redan tidigare har fått lyssna på Marie Hessle, och jag kommer att se till att hela utskottet även framöver får lyssna på både Marie Hessle och annan expertis såväl medicinsk som barnpsykiatrisk. Det ansvaret har vi allihop i riksdagen. Det kan inte bara vila på partipolitiska utspel.

Anf. 142 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Jag tror självklart att alla vi som sitter här har barnets bästa för ögonen. Det tvivlar jag inte en sekund på. Men enligt de läkare och psykologer som jag har talat med är det inte till barnets bästa att lyfta upp just detta syndrom eller symptom och göra det speciellt. Just det kan leda till något som många av er har talat om, nämligen att vi får fler apatiska barn.

Väldigt många talar om att det är en skala med grader av olika symtom. Det finns många som har utvecklat väldigt grava symtom. Men det finns också många som så att säga finns i kedjan. Skulle man då lyfta upp det och säga: Så här sjuk ska man vara för att få ett uppehållstillstånd, kan det leda till att ännu fler hamnar i dessa väldigt svåra situationer.

Marie Hessle sade i radion i morse i debatten med Birgitta Carlsson att vad vi skulle kunna få se är att man får en epidemi i Sverige. Jag menar att den risken kan vi inte ta. Här får vi inte göra fel. Det är dessa barns liv som det handlar om.

Jag skulle också vilja säga något till Per Westerberg. Han tar upp sin oro för asylprocessen lite grann generellt. Det kan jag också känna. Jag känner en oro för att asylprocessen blir destruktiv. När ohälsa och sjukdom leder till uppehållstillstånd får vi väldigt lätt en destruktiv asylprocess. Man vrider, som jag sade tidigare, fokus från skyddsbehov till en process där det premieras att må dåligt och att vara sjuk.

Det kan vi se redan i dag när det gäller humanitära skäl. Det finns väldigt få positiva incitament i asylprocessen. Det handlar om att ju sjukare man är, desto större möjlighet har man att få ett uppehållstillstånd. Särskilt påtagligt blir detta när man just pekar ut ett särskilt symtom eller ett särskilt beteende och säger att just det kan ge ett uppehållstillstånd.

I förarbetena till dagens lagstiftning står det att vid självmordsrisk bör ett uppehållstillstånd beviljas. Svenska Psykiatriska Föreningen skriver i ett remissvar till regeringen att just att man skriver så i förarbetena har lett till och leder till att vi får ännu fler människor som försöker att begå självmord.

Lagstiftning och praxis driver fram sjukdomstillstånd som vi allihop här egentligen vill göra någonting åt. Det är ett svårt dilemma. Men det är bra att vi ändå tar upp det och diskuterar det.

Sedan till frågan vad vi ska göra åt detta. Jag instämmer helt och fullt i att vi ska ha en snabbare process. Jag hyser väldigt stora förhoppningar att vi under det här året kommer att nå det mål som regeringen har satt, nämligen sexmånadersmålet. Det viktiga är att vi kanske kan pressa ned tiderna ännu mer.

Sedan måste vi också ha en tydlighet i processen. Jag tror att vi också är eniga om detta. Det måste vara tydligt för individen. Jag menar att det måste vara tydligt när processen börjar och när den tar slut, som vi har diskuterat tidigare. Under hela fasen i processen måste det vara väldigt tydligt.

Om det blir ett avslag i första instans måste åtgärderna anpassas till det för att göra möjligt för den enskilde att börja planera för ett återvändande. Det finns en rad olika saker som jag tror att man kan göra för att förtydliga processen.

Anf. 143 Förste vice talman PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag tror att vi alla vill hitta en bra lösning. Man ska vara försiktig med att anklaga varandra för dåligt uppsåt. Det tror jag att inte någon här har i sak.

I grunden vill jag se huvudspåren i invandringspolitiken. Det ska vara invandring för arbete och för skyddsbehov där säkerhetsventilen snarast är humanitära skäl. Det vi har kommit till är att de humanitära skälen har blivit huvudregel. Dessutom pressas de humanitära skälen fram i Sverige.

Man måste nog tyvärr säga att vårt sätt att hantera asylprocessen bär ett betydande ansvar för att vi har hamnat där vi har hamnat.

Jag uppskattar att Sven Brus säger att han vill ha individuell prövning. Det är för mig en väldigt viktig del. Även om jag inte på minsta sätt vill göra anspråk på att vara psykiatriker tror jag ändå att jag har lärt mig mycket av min hustru och hennes bekantskapskrets. Det finns inte ett digitalt sätt att bedöma en person för att se om han har denna typ av sjukdom som vi nu försöker beskriva i olika former. Det blir en del av beslutsunderlaget.

Det är väldigt svårt att säga att det inte är en rättsprocess som väger in detta som en viktig komponent som avgör. Det går inte att skapa en annan medicinsk rättsprocess som en tredje väg under en övergångsperiod parallellt med den rättsliga och kombinerat med den medicinska bedömningen. Jag tror att det ställer till ännu större oreda än den som är.

Jag vill ha snabbare hantering. Jag vill gärna att Regeringskansliet satsar mer resurser på Migrationsverket för att kunna snabba på processen.

Jag skulle gärna vilja se att vi fick någon form av plan, lite mer tydligt från migrationsministern, för hur hon avser att på ett humanitärt sätt lösa problemet med de apatiska barnen och deras akuta situation, men även hur vi så att säga minskar de humanitära skälen i processen och går över till skyddsbehov i stället.

Anf. 144 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! När det gäller barnen menar jag att vi måste se det hela på två sätt. Barn som är sjuka ska få den vård som de behöver. De har också rätt att få den vård de behöver. Här har jag väldigt stora förhoppningar på den utveckling som har skett. Det här är ett relativt nytt fenomen, men trots det har barnpsykiatrien ändå samlat rätt mycket kunskap och erfarenheter om detta. Det visar sig att väldigt många kommuner har bildat nätverk med barnpsykiatrien, barnhälsovård, skola etcetera. Det har varit väldigt effektivt, så effektivt att man faktiskt också har kunnat bryta en negativ process, även innan ett beslut i asylfrågan har kommit.

Det låter som att regeringen inte har gjort någonting, men regeringen reagerade väldigt tidigt. Vi reagerade redan i september och tillsatte en motsvarighet till en nationell samordnare i psykiatrien, men denna samordnare ska arbeta med bara 100 barn. Det är alltså en ganska kraftig satsning som vi gör. Hon ska arbeta med detta i två års tid.

Viktigt är, innan man gör en massa saker, att samla kunskap, och det är det som samordnaren nu arbetar med. Hon kommer inom några veckor att ha en hearing med företrädare för vårderna. Hon kommer också att presentera del 1 av ett forskningsprojekt redan i april. Hon samlar också väldigt mycket kunskap i enskilda fall. Det här handlar trots allt inte om någon stor mängd, utan man kan gå in i enskilda fall. Det dröjer inte länge innan vi har en mycket mera gedigen bas utifrån vilken vi kan ta ställning till hur vi sedan ska agera.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 145 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Yvonne Ruwaida har frågat mig hur jag avser att agera för att se till att utlänningslagen ändras så att permanent uppehållstillstånd inte dras in. Hon har också undrat hur jag avser att agera för att se till att Migrationsverkets praxis rörande återtagande av permanent uppehållstillstånd ändras, så att våra arbetskraftsinvandrare från 60-talet bedöms ha anknytning till Sverige baserat på deras långa vistelse i Sverige.

Migrationsverket och Utlänningsnämnden är självständiga myndigheter som fattar beslut om bland annat uppehållstillstånd, återkallelse av uppehållstillstånd samt om avvisning och utvisning. Som statsråd är jag förhindrad att ingripa i enskilda ärenden som handläggs av de självständiga myndigheterna.

Mer generellt om reglerna om återkallande av uppehållstillstånd vill jag dock säga följande. En person kan beviljas permanent eller tidsbegränsat uppehållstillstånd i Sverige. Såväl permanent som tidsbegränsat uppehållstillstånd kan i vissa fall återkallas.

Upphållstillstånd *skall* återkallas, om personens bosättning i Sverige upphör. I detta fall har återkallelsen gjorts obligatorisk, eftersom den grundläggande förutsättningen för det permanenta uppehållstillståndet – nämligen att man bor i Sverige – har fallit bort. I enlighet med praxis kan dock en återkallelse underlåtas, om det kommer fram att personen på grund av sin anknytning till landet, till exempel genom sin tidigare vistelse här, eller av andra skäl ändå bör tillåtas att vistats i landet utan tidsbegränsning.

Det är i detta sammanhang viktigt att påpeka att Migrationsverket inte har någon skyldighet att bedriva efterforskningar om personer med permanent uppehållstillstånd fortfarande bor kvar i Sverige. Verket återkallar tillstånd när myndigheten av någon anledning får kännedom om att bosättningen har upphört.

I detta sammanhang är det också viktigt att understryka att den person som har lämnat Sverige och därför fått sitt uppehållstillstånd återkallat har möjlighet att på nytt söka och få uppehållstillstånd i Sverige. Den grund som är mest aktuell för uppehållstillstånd är personens särskilda anknytning till Sverige. I sådana fall ska bland annat längden av såväl utlandsvistelsen som den tidigare vistelsen i Sverige beaktas. Humanitära skäl och släktskap till personer med uppehållstillstånd tas även med i bedömningen.

Jag har redovisat i vilket fall myndigheterna ska återkalla uppehållstillstånd och att myndigheterna i andra fall *kan* återkalla uppehållstillstånd. Jag anser att den nuvarande ordningen ger ett rimligt utrymme för att ta individuella omständigheter i beaktande i de enskilda fallen.

Anf. 146 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Alla ni som lyssnar eller läser protokollet senare! Jag tycker att vi behandlar våra gamla arbetskraftsinvandrare från 60- och 70-talet på ett skamligt sätt. Många av dem som kom hit som arbetskraftsinvandrare under 60- och 70-talet och som har arbetat och bott i Sverige ofta under största delen av sin livstid fråntas sitt permanenta

uppehållstillstånd om de vistas för länge i sitt hemland. Det här gäller våra arbetskraftsinvandrare från Turkiet, forna Jugoslavien och Chile. Arbetskraftsinvandrare från till exempel Grekland, Italien och Spanien klarar sig då de omfattas av den fria rörligheten i EU.

Många av dem som kom hit som arbetskraftsinvandrare i 20- och 30-årsåldern på 60- och 70-talet valde att inte bli svenska medborgare. På den tiden hade vi inte heller möjligheten i Sverige till ett dubbelt medborgarskap. Många arbetskraftsinvandrare ville behålla möjligheten att återvända.

Ett av de fall som berörde mig väldigt mycket var fallet med Mehmet Okur som arbetskraftsinvandrade från Turkiet 1966. Han är en av dem som inte valde svenskt medborgarskap. Det innebar senare att både Migrationsverket och Utlänningsnämnden efter hans 38 år i Sverige egentligen tog från honom hans 5 barn, 16 barnbarn och 4 barnbarnsbarn som alla bor i Sverige.

Barbro Holmberg har här redogjort för hur utlänningslagen ser ut. Det är Migrationsverket som gör en bedömning av om man har en anknytning. Men jag tycker att både Migrationsverkets och Utlänningsnämndens tolkning av utlänningslagen är sträng, och jag skulle vilja kalla den orättvis och grym. Jag har blivit chockad över flera fall där människors uppehållstillstånd har blivit ifrågasatt.

Mehmet har på äldre dar ibland vistats i Turkiet men aldrig mer är sex månader i sträck. Han har hela sin familj här i Sverige, 32 personer. Nu har vi fått ett glädjande beslut i hans fall. Man har från Utlänningsnämnden gett honom tillbaka hans permanenta uppehållstillstånd. Det beskedet kom i dag. Hade Utlänningsnämnden avslagit hans ansökan om överklagande hade det för honom varit i princip omöjligt att få turistvisum till Sverige, där han har hela sin familj – det här enligt uppgifter från Migrationsverket.

Både Migrationsverket och Utlänningsnämnden tog tillbaka hans permanenta uppehållstillstånd. Det här har inneburit ett stort lidande. Sedan kom frågan upp i medierna, i både ABC-nyheterna och Metro. Jag har även tagit upp den här frågan med många av mina socialdemokratiska kolleger, för vi har blivit väldigt upprörda över det här fallet. Den här frågan har väckt väldigt mycket känslor. Det är många som har hört av sig med brev och telefonsamtal, och det är många som har reagerat när man har berättat om det här fallet. Det är väldigt turligt att Utlänningsnämnden plötsligt har omprövat sitt tidigare beslut, för det har inte kommit in några nya fakta i frågan. Jag tycker att det är bra att de har gjort det.

Jag undrar hur dagens utlänningslag drabbar arbetskraftsinvandrare från 60- och 70-talet. Jag undrar om det är Migrationsverkets och Utlänningsnämndens bedömning och den praxis man har eller om det kanske är utlänningslagen som bör omvärderas. Mehmet är inte den enda som har drabbats. Men jag vill ändå veta hur Barbro Holmberg ser på den praxis som Migrationsverket och Utlänningsnämnden har haft – hon har inte svarat på den frågan. Mehmet är här bara ett exempel. Det finns flera fall.

Anf. 147 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Jag tror att Yvonne Ruwaida och jag i grunden är ganska överens i de här frågorna. Det handlar om människor som har bott och arbetat i Sverige under en väldigt lång tid och för vilka Sverige faktiskt är ett hemland där man också har sina barn och barnbarn. Sådana människor ska naturligtvis kunna resa och vistas i sitt forna hemland utan att behöva klippa banden till Sverige.

De flesta människor som invandrade under 60-talet som arbetskraftsinvandrare har blivit svenska medborgare. Men sedan finns det förstås de som inte har blivit det av precis de skäl som Yvonne Ruwaida tar upp, nämligen att det gamla hemlandet kanske inte accepterar ett dubbelt medborgarskap. Då är det naturligtvis ett stort steg att ta att bli av med sitt gamla medborgarskap. Det kan jag verkligen förstå. Det är fullt mänskligt. Jag menar att vi ska ha en lagstiftning och en praxis som tillmötesgår dessa människors behov av att kunna resa och hälsa på sina släktingar.

Men samtidigt tycker jag också att det är rimligt att man har en ordning som gör det möjligt att också återkalla ett uppehållstillstånd. De regler vi har i dag handlar till exempel om att om någon har begått ett brott ska man kunna återkalla ett uppehållstillstånd. Det är också rimligt att återkalla ett uppehållstillstånd om någon inte längre bor i Sverige. Ett uppehållstillstånd är ju ett tillstånd att uppehålla sig här, det vill säga ett tillstånd att bo här i Sverige. Om man inte längre bor här behöver man inte längre ha kvar sitt uppehållstillstånd.

Jag tycker att det är viktigt att hitta flexibla lösningar på de här frågorna. Att jag säger att det är rimligt att man kan återkalla ett uppehållstillstånd betyder ju inte att den här personen inte kan återvända hit och vistas här eller besöka sina släktingar. Det betyder inte heller att man drar in det för all evighet. Om personen i fråga kommer tillbaka och vill bosätta sig här, som uppenbarligen den person som Yvonne Ruwaida refererar till vill, kan man söka uppehållstillstånd igen. Då ska man väga in den långvariga vistelsen i Sverige. Jag tycker att det är en praxis som man använder och följer. Den gör det möjligt att vara flexibel i de här ärendena.

Anf. 148 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Det är just den här flexibiliteten som också kan skapa problem, som i Mehmeds fall. Migrationsverket och Utlänningsnämnden gjorde den bedömningen att han inte hade någon anknytning till Sverige trots hans långa vistelse här och trots att han har alla sina barn, alla sina barnbarn och alla sina barnbarnsbarn här i Sverige.

Det var faktiskt så absurt att Mehmet ville ansöka om svenskt medborgarskap. Då tog man hans pass och kopierade det. Man såg att han hade varit längre perioder i Turkiet. Då tog man tillbaka hans permanenta uppehållstillstånd. Många av dem som kom hit på 60- och 70-talen – och nu pratar jag om dem som inte blev svenska medborgare, för det finns ju en sådan grupp – hade tankar på att de kanske skulle återvända. Sedan har deras familj fått rötter här. Alla Mehmeds barn är svenska medborgare. Hela hans familj är svenska medborgare.

Prot. 2004/05:71
8 februari

*Svar på
interpellationer*

Jag tycker att Migrationsverkets och Utlänningsnämndens beslut var väldigt anmärkningsvärt, men tyvärr är Mehmet inte det enda fallet. Det migrationsministern säger här, och det sade hon även i Metro, är att den här typen av frågor borde vara en formalitet. För Mehmet har detta inte varit en formalitet. Hela hans värld har vänts upp och ned av rädsla för att han inte ska kunna umgås med och träffa sin familj.

Jag har ett annat fall här. Det handlar om en turkisk kvinna. Hennes man kom hit 1970. Hon kom hit 1975. Han arbetskraftsinvandrade, och hon var gift med honom. Mannen och kvinnan återvände, men de fyra barnen bor här i Sverige och är svenska medborgare. I hennes fall dog mannen. Då kände hon att hon ville tillbaka till Sverige eftersom hon har sina barn här. Hon har inte fått möjlighet att komma till Sverige. Det har överklagats till högsta instans. Hon har sina fyra barn här, de är svenska medborgare, hon och hennes man har bott här, de återvände till Turkiet, mannen dör och hon vill vara här med sina barn. För mig är detta ett lika absurt fall som fallet Mehmet Okur.

Jag ifrågasätter verkligen hur praxis ser ut. Jag tycker att vi borde titta på praxis i dessa ärenden. Det kanske är så att Migrationsverket och Utlänningsnämnden behöver lite klarare regler. Utlänningslagen räcker kanske inte som grund för att fatta beslut i den här typen av ärenden.

Jag är ganska säker på att hade inte Mehmeds fall uppmärksamats på olika sätt och börjat diskuteras både i media och här, hade han inte fått behålla sitt permanenta uppehållstillstånd. Det kan ju inte vara så att man måste lyfta upp den här typen av frågor till en debatt. Vi borde verkligen se till att det här blir en formalitet för de människor som har den typen av anknytning. Vi borde se över hur praxis ser ut.

Jag tycker att det är en väldigt angelägen fråga. Annars kommer jag att återkomma med fall efter fall här i riksdagen.

Anf. 149 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Vi har uppenbarligen inte riktigt samma information. Jag har också fått information om det här fallet. Men det är svårt eftersom jag inte kan gå in och diskutera enskilda ärenden.

Jag menar att den lagstiftning och den praxis vi har är flexibel på det sättet. Lagstiftningen sätter också gränser för hur praxis kan utvecklas. Om man har ett uppehållstillstånd i Sverige och sedan flyttar tillbaka till eller vistas i sitt hemland under ett år händer över huvud taget ingenting. Har man varit här under lång tid kan man vistas i sitt hemland i tre års tid utan att det över huvud taget händer någonting. Men bor man inte i Sverige under lång tid återkallas uppehållstillståndet.

Den information som jag har fått och den genomgång av praxis som jag har gjort visar att när vederbörande kommer tillbaka och söker uppehållstillstånd i Sverige är det väldigt viktigt att väga in anknytningen till Sverige och hur länge man har varit här. I det fall som Yvonne Ruwaida hänvisar till var det en man som har varit här i 38 år. Det är förmodligen hälften av hans liv. Det är klart att sådana saker ska vägas in.

Jag ska också säga att återkallelse sker ett antal gånger under året. Det är ofta inga problem. Det sker i enlighet med vad den enskilda individen vill. Det är människor som flyttar tillbaka till sina hemländer eller till något annat land. De har över huvud taget inte en tanke på att återvända sedan.

Sedan finns det naturligtvis vissa fall där det inte är lika tydligt. Man bor kanske i sitt hemland under delar av året och i Sverige under delar av året. Här är det väldigt viktigt att vi inte är fyrkantiga och inte har fyrkantiga regler. Vi ska ha så flexibla regler som det över huvud taget går att ha.

Prot. 2004/05:71
8 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 150 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Jag tycker att både Mehmet och den turkiska kvinna som jag nämnde drabbas av att utlänningslagen skiljer på utlänningar och svenska medborgare. Många av dessa arbetskraftsinvandrare från 60- och 70-talen som inte blev svenska medborgare och som i dag är runt pensionsålder, och det är de flesta, är människor som hade haft rätt till svenskt medborgarskap. Hade de ansökt om det hade de fått svenskt medborgarskap. Nu gjorde de inte det eftersom de då kanske inte hade kunnat åka tillbaka till sitt hemland. Så var det i fråga om Turkiet. Man kunde inte få dubbelt medborgarskap, och man visste inte hur framtiden skulle se ut. De finns många svenska pensionärer som ofta vistas utomlands. De är kanske i Spanien halva året. De har inga problem. De kan röra sig fritt. De har den rätten och möjligheten. EU-medborgare har den rätten och möjligheten.

Men det här gäller den grupp arbetskraftsinvandrare som kommer från länder som i dag är utanför EU. Det är främst Turkiet, forna Jugoslavien och Chile. Det är de fall som jag känner till.

Och de *har* anknytning till Sverige. De fall jag har stött på – det är ett antal fall – gäller människor som har *alla* sina barn, barnbarn och barnbarnsbarn i Sverige, och de är svenska medborgare. Men farfars far, alltså den äldste, eller mamman är det inte.

Den kvinna jag nämnde var i Turkiet med sin man. Han dog, och hon har sina fyra barn här. Och hon har inte rätten till Sverige längre. Det är dessutom omöjligt för henne att få turistvisum. Hennes ansökan om uppehållstillstånd har varit uppe i högsta instans och avslagits.

Anf. 151 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Det är helt riktigt som Yvonne Ruwaida säger: Det finns skillnader mellan permanent uppehållstillstånd och medborgarskap. En av de viktiga skillnaderna är att uppehållstillstånd är knutet till bosättningen. Därför riskerar man naturligtvis att mista sitt uppehållstillstånd om man flyttar någon annanstans eller om man flyttar till sitt hemland.

Återigen: Jag tycker att lagstiftningen ger utrymme för flexibilitet här. När det gäller människor som vill komma hit och besöka sina barn ska vi naturligtvis se till att inte sätta hinder i vägen för det.

Jag tycker att det också är viktigt att vi kan bli bättre – jag tänkte på det när Yvonne Ruwaida pratade här – på att informera människor om de regler som gäller, så att man vet att man riskerar att förlora sitt permanenta uppehållstillstånd om man vistas i ett annat land under en längre tid och så vidare. Jag tror att många människor kanske inte känner till det. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi blir bättre på att göra det än vad vi är nu.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkanden 2004/05:KU12, KU22 och KU14
Lagutskottets betänkanden 2004/05:LU8 och LU10
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2004/05: MJU6

22 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Motioner
med anledning av prop. 2004/05:72 Förbättrad djurskydds- och livsme-
delstillsyn
2004/05: MJ15 av Jan Andersson m.fl. (c)
2004/05: MJ16 av Jeppe Johnsson (m)
2004/05: MJ17 av Anita Brodén m.fl. (fp)
2004/05: MJ18 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m)
2004/05: MJ19 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd)

med anledning av skr. 2004/05:73 Husdjursgenetiska resurser
2004/05: MJ12 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m)
2004/05: MJ13 av Marie Wahlgren m.fl. (fp)
2004/05: MJ14 av Jan Lindholm (mp)

23 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 4 februari

2004/05:359 av *Kjell-Erik Karlsson* (v) till statsrådet Lena Sommestad
Försäljning av svenskt kärnavfall
2004/05:360 av *Martin Andreasson* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Konsekvensanalyser av statliga omlokaliseringar
2004/05:361 av *Martin Andreasson* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
En fällande dom mot Sverige i Europadomstolen
2004/05:362 av *Anna Lindgren* (m) till näringsminister Thomas Östros
Regelförenkling

den 8 februari

2004/05:363 av *Nina Lundström* (fp) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin
Obligatorisk bostadsförmedling
2004/05:364 av *Carl-Erik Skårman* (m) till finansminister Pär Nuder
Effekter av trängselskatten

2004/05:365 av *Rosita Runegrund* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds

Den kubanska demokratiörelsen

2004/05:366 av *Inger Davidson* (kd) till statsrådet Jens Orback
Sexklubbars könsdiskriminerande reklam

2004/05:367 av *Tobias Billström* (m) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky

Sex, samlevnad och barnkultur

2004/05:368 av *Annelie Enochson* (kd) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky

Dramatiska institutets barnprojekt

2004/05:369 av *Margareta Israelsson* (s) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky

Dramatiska institutets barnprojekt i Nacka

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 februari.

Prot. 2004/05:71
8 februari

24 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 4 februari

2004/05:869 av *Gunnar Nordmark* (fp) till finansminister Pär Nuder
Budgetlagen

2004/05:870 av *Henrik von Sydow* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Kostnader och gränser för statens övervakning av teletrafik

2004/05:871 av *Birgitta Sellén* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Utlökalisering av statliga myndigheter

2004/05:872 av *Luciano Astudillo* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
Västpapua

2004/05:873 av *Yilmaz Kerimo* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
Assyrier och Irakvalet

2004/05:874 av *Kent Härstedt* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
Situationen i Nepal

2004/05:875 av *Anita Johansson* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
Nordliga dimensionen

2004/05:876 av *Ulrik Lindgren* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Mötes- och demonstrationsfrihet

2004/05:877 av *Hans Hoff* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Polisens möjlighet att förfölja lagöverträdare

2004/05:878 av *Mikael Oscarsson* (kd) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Sanering av förfallna fastigheter

2004/05:879 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist

Medelstilldelning för Svenska Jägarförbundet

2004/05:880 av *Catherine Persson* (s) till statsrådet Lena Sommestad
Internationella åtgärder för minskade färjeutsläpp
2004/05:881 av *Catherine Persson* (s) till statsrådet Lena Sommestad
Utsläpp från färjetrafiken
2004/05:882 av *Jan Emanuel Johansson* (s) till statsrådet Ylva Johansson
Obligatoriskt hivtest
2004/05:883 av *Linnéa Darell* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Folkhälsoinstitutet
2004/05:884 av *Mona Jönsson* (mp) till statsrådet Morgan Johansson
Bullerstörningar i barns vardag
2004/05:885 av *Mona Jönsson* (mp) till socialminister Berit Andnor
Bonussystem på försäkringskassorna
2004/05:886 av *Olle Sandahl* (kd) till statsminister Göran Persson
Framtidsberedning i regeringen

den 8 februari

2004/05:887 av *Martin Andreasson* (fp) till finansminister Pär Nuder
Skatt på annonser och reklam
2004/05:888 av *Inger René* (m) till finansminister Pär Nuder
Bättre resursutnyttjande i stället för skattehöjning
2004/05:889 av *Inger Davidson* (kd) till statsrådet Ibrahim Baylan
Dramatiska institutets verksamhet i Nacka
2004/05:890 av *Anita Brodén* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg
Barnkonventionen i svensk flyktingpolitik
2004/05:891 av *Harald Nordlund* (fp) till statsrådet Lena Hallengren
Statsbidrag
2004/05:892 av *Henrik von Sydow* (m) till statsrådet Carin Jämtin
Korruption i FN:s humanitära Irakprogram
2004/05:893 av *Gudrun Schyman* (-) till utrikesminister Laila Freivalds
Genusperspektiv vid chefstillsättningar
2004/05:894 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till utrikesminister Laila Freivalds
IAEA:s roll
2004/05:895 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Veterinärutbildningen
2004/05:896 av *Tobias Billström* (m) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Barnkultur och ansvarstagande
2004/05:897 av *Henrik von Sydow* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Ökande våldsbrott i Halmstad
2004/05:898 av *Marie Engström* (v) till näringsminister Thomas Östros
Arbetsmarknaden i Munkfors och Hagfors
2004/05:899 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Kompetensstegen
2004/05:900 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Ylva Johansson
Rasism och diskriminering inom äldre- och handikappomsorg

2004/05:901 av *Martin Andreasson* (fp) till finansminister Pär Nuder
Statens förberedelser för införande av trängselskatt

2004/05:902 av *Carl B Hamilton* (fp) till finansminister Pär Nuder
Insiderinnehav av värdepapper

Prot. 2004/05:71
8 februari

Frågorna 2004/05:869–886 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 februari.

Övriga frågor redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 februari.

25 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 2 februari

2004/05:778 av *Karin Enström* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Ambulanshelikopter

2004/05:785 av *Anna Lilliehöök* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Fågelinfluensa

2004/05:798 av *Peter Danielsson* (m) till finansminister Pär Nuder
Lissabonprocessen

2004/05:808 av *Chatrine Pålsson* (kd) till statsrådet Ylva Johansson
Graviditetsstödjande åtgärder

2004/05:809 av *Chatrine Pålsson* (kd) till statsrådet Ylva Johansson
Vestibulit

2004/05:828 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Socialbidrag och ungdomars arbete

2004/05:829 av *Ulrik Lindgren* (kd) till statsrådet Morgan Johansson
Prioriteringsutredning för socialtjänsten

den 3 februari

2004/05:825 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Gripandena av människorättsaktivister i Sudan

den 8 februari

2004/05:844 av *Lennart Beijer* (v) till näringsminister Thomas Östros
FOI:s framtid

2004/05:845 av *Liselott Hagberg* (fp) till näringsminister Thomas Östros
Näringsverksamhet i kommuner

Svaren 2004/05:798 och 825 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 februari.

Övriga svar redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 februari.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 16.09,
av andre vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 65 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 17 § anf. 116 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Ledighet	1
3 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan	1
4 § Meddelande om frågestund.....	1
5 § Svar på interpellationerna 2004/05:304 och 307 om samhällets krisberedskap med anledning av stormen i södra Sverige	2
Anf. 1 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	2
Anf. 2 MAUD OLOFSSON (c).....	3
Anf. 3 ESKIL ERLANDSSON (c).....	4
Anf. 4 ANDERS G HÖGMARK (m).....	5
Anf. 5 CHATRINE PÅLSSON (kd)	6
Anf. 6 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s).....	7
Anf. 7 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	8
Anf. 8 MAUD OLOFSSON (c).....	9
Anf. 9 ESKIL ERLANDSSON (c).....	10
Anf. 10 ANDERS G HÖGMARK (m).....	10
Anf. 11 CHATRINE PÅLSSON (kd)	11
Anf. 12 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s).....	12
Anf. 13 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	12
Anf. 14 MAUD OLOFSSON (c).....	14
Anf. 15 ESKIL ERLANDSSON (c).....	14
Anf. 16 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	15
6 § Svar på interpellation 2004/05:326 om UD och demonstrationerna av falungong i Göteborg.....	15
Anf. 17 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	15
Anf. 18 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	16
Anf. 19 CARINA HÄGG (s).....	17
Anf. 20 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	18
Anf. 21 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	18
Anf. 22 CARINA HÄGG (s).....	19
Anf. 23 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	19
Anf. 24 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	19
Anf. 25 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	20
7 § Svar på interpellation 2004/05:332 om arbetsgruppen för tortyrprevention i Turkiet.....	20
Anf. 26 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	20
Anf. 27 ALICE ÅSTRÖM (v).....	21
Anf. 28 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	22
Anf. 29 ALICE ÅSTRÖM (v).....	22
8 § Svar på interpellation 2004/05:333 om svensk-eritreanska medborgares rättigheter i Eritrea	23
Anf. 30 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	23
Anf. 31 ALICE ÅSTRÖM (v).....	25
Anf. 32 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	25

Anf. 33	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	26
Anf. 34	ALICE ÅSTRÖM (v)	27
Anf. 35	CECILIA WIGSTRÖM (fp)	28
Anf. 36	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	28
Anf. 37	ALICE ÅSTRÖM (v)	29
9 §	Svar på interpellation 2004/05:328 om diskriminering av hyresgäster	29
Anf. 38	Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	29
Anf. 39	NINA LUNDSTRÖM (fp)	31
Anf. 40	MARIAM OSMAN SHERIFAY (s)	32
Anf. 41	STEN LUNDSTRÖM (v)	32
Anf. 42	RIGMOR STENMARK (c)	33
Anf. 43	LUCIANO ASTUDILLO (s)	34
Anf. 44	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	35
Anf. 45	Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	35
Anf. 46	NINA LUNDSTRÖM (fp)	36
Anf. 47	MARIAM OSMAN SHERIFAY (s)	38
Anf. 48	STEN LUNDSTRÖM (v)	38
Anf. 49	RIGMOR STENMARK (c)	38
Anf. 50	LUCIANO ASTUDILLO (s)	39
Anf. 51	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	39
Anf. 52	Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	40
Anf. 53	NINA LUNDSTRÖM (fp)	41
	Ajournering	42
	Återupptagna förhandlingar	42
10 §	Svar på interpellation 2004/05:329 om etik och moral hos kommunala bostadsbolag	42
Anf. 54	Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	42
Anf. 55	RIGMOR STENMARK (c)	43
Anf. 56	STEN LUNDSTRÖM (v)	44
Anf. 57	Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	45
Anf. 58	RIGMOR STENMARK (c)	46
Anf. 59	STEN LUNDSTRÖM (v)	47
Anf. 60	NINA LUNDSTRÖM (fp)	47
Anf. 61	Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	48
Anf. 62	RIGMOR STENMARK (c)	49
Anf. 63	NINA LUNDSTRÖM (fp)	50
11 §	Svar på interpellation 2004/05:331 om bostadsanvisning via kommunala bostadsförmedlingar	51
Anf. 64	Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	51
Anf. 65	OWE HELLBERG (v)	51
Anf. 66	NINA LUNDSTRÖM (fp)	52
Anf. 67	Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	53
Anf. 68	OWE HELLBERG (v)	54
Anf. 69	NINA LUNDSTRÖM (fp)	55
Anf. 70	Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	56
Anf. 71	OWE HELLBERG (v)	57

12 § Svar på interpellation 2004/05:325 om kommunernas bredbandssatsningar.....	57
Anf. 72 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	57
Anf. 73 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	58
Anf. 74 CHRISTINA ANDERSSON (c).....	59
Anf. 75 LARS-IVAR ERICSON (c).....	59
Anf. 76 HÅKAN LARSSON (c).....	60
Anf. 77 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	61
Anf. 78 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	62
Anf. 79 CHRISTINA ANDERSSON (c).....	63
Anf. 80 LARS-IVAR ERICSON (c).....	63
Anf. 81 HÅKAN LARSSON (c).....	63
Anf. 82 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	64
Anf. 83 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	64
13 § Svar på interpellation 2004/05:327 om Stockholms flygplatssituation.....	65
Anf. 84 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	65
Anf. 85 BJÖRN HAMILTON (m).....	65
Anf. 86 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	66
Anf. 87 BJÖRN HAMILTON (m).....	67
Anf. 88 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	67
Anf. 89 BJÖRN HAMILTON (m).....	67
Anf. 90 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	68
14 § Svar på interpellationerna 2004/05:339 och 347 om lokalisering av statliga myndigheter.....	68
Anf. 91 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	68
Anf. 92 CHATRINE PÅLSSON (kd).....	69
Anf. 93 GUNILLA TJERNBERG (kd).....	70
Anf. 94 NILS FREDRIK AURELIUS (m).....	70
Anf. 95 AGNE HANSSON (c).....	71
Anf. 96 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	72
Anf. 97 CHATRINE PÅLSSON (kd).....	73
Anf. 98 GUNILLA TJERNBERG (kd).....	74
Anf. 99 NILS FREDRIK AURELIUS (m).....	75
Anf. 100 AGNE HANSSON (c).....	76
Anf. 101 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	76
Anf. 102 CHATRINE PÅLSSON (kd).....	77
Anf. 103 GUNILLA TJERNBERG (kd).....	77
Anf. 104 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	78
15 § Svar på interpellation 2004/05:276 om regeringens tandvårdspolitik.....	79
Anf. 105 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	79
Anf. 106 GABRIEL ROMANUS (fp).....	80
Anf. 107 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	81
Anf. 108 GABRIEL ROMANUS (fp).....	82
Anf. 109 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	83
Anf. 110 GABRIEL ROMANUS (fp).....	83
Anf. 111 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	84

16 § Svar på interpellation 2004/05:320 om stöd till psykiatrin efter naturkatastrofen	84
Anf. 112 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	84
Anf. 113 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp).....	85
Anf. 114 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	86
Anf. 115 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp).....	87
17 § Svar på interpellation 2004/05:315 om krisberedskap vid kärnkraftsolyckor	88
Anf. 116 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	88
Anf. 117 HARALD NORDLUND (fp).....	89
Anf. 118 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	90
Anf. 119 HARALD NORDLUND (fp).....	90
Anf. 120 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	90
Anf. 121 HARALD NORDLUND (fp).....	91
Anf. 122 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	91
18 § Svar på interpellation 2004/05:313 om de psykosociala följderna av stormkatastrofen	92
Anf. 123 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	92
Anf. 124 KENNETH JOHANSSON (c)	93
Anf. 125 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	94
Anf. 126 KENNETH JOHANSSON (c)	95
Anf. 127 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	96
Anf. 128 KENNETH JOHANSSON (c)	97
Anf. 129 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	97
19 § Svar på interpellation 2004/05:322 om så kallade apatiska barn i asylprocessen	98
Anf. 130 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	98
Anf. 131 Förste vice talman PER WESTERBERG (m).....	99
Anf. 132 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	100
Anf. 133 SVEN BRUS (kd)	101
Anf. 134 BIRGITTA CARLSSON (c).....	102
Anf. 135 TOMAS ENEROTH (s).....	103
Anf. 136 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	104
Anf. 137 Förste vice talman PER WESTERBERG (m).....	105
Anf. 138 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	106
Anf. 139 SVEN BRUS (kd)	106
Anf. 140 BIRGITTA CARLSSON (c).....	107
Anf. 141 TOMAS ENEROTH (s).....	108
Anf. 142 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	108
Anf. 143 Förste vice talman PER WESTERBERG (m).....	109
Anf. 144 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	110
20 § Svar på interpellation 2004/05:323 om återkallelse av permanent uppehållstillstånd	111
Anf. 145 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	111
Anf. 146 YVONNE RUWAIDA (mp).....	111
Anf. 147 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	113

Anf. 148 YVONNE RUWAIDA (mp)	113	Prot. 2004/05:71
Anf. 149 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	114	8 februari
Anf. 150 YVONNE RUWAIDA (mp)	115	
Anf. 151 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	115	
21 § Förnyad bordläggning.....	116	
22 § Bordläggning.....	116	
23 § Anmälan om interpellationer.....	116	
24 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	117	
25 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	119	
26 § Kammaren åtskildes kl. 22.53.....	120	

Elanders Gotab, Stockholm 2005